LEONID LENCI

schiţe

CÎND MEDICINA E NEPUTINCIOASĂ

LEONIO LENCI

CÎND MEDICINA E NEPUTINCIOASĂ

Schiţe

1 9 6 1

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Coperta de *D. Ionescu*

КОГДА МЕДИЦИНА БЕССИЛЬНА
Рассказы
Советский писатель
Москва 1958

Traducere de
I. Flavius şi *M. Leicand*

Dacă vreţi să vă amuzaţi

Schiţele lui Leonid Lenci îi sînt cunoscute cititorului romîn dintr-o serie de traduceri separate şi din volumele *Schiţe umoristice,* apărut la noi în 1953 şi *Oaspeţi dragi,* apărut în 1955. Acum, *Cînd medicina e neputincioasă* pune sub ochii dumneavoastră cea mai largă culegere în limba romînă din schiţele acestui maestru contemporan al schiţei umoristice sovietice. Micile istorioare ale lui Lenci sînt pentru literatură, în unele privinţe, ceea ce este muzica uşoară pentru arta muzicală în general. Ele se urmăresc fără acel efort pe care îl face de obicei cititorul pentru a reţine în memorie identitatea unor personaje şi a se „concentra"; sînt simple, captivante, se termină înainte de a fi apucat să te plictisească şi, întocmai multor bucăţi de muzică uşoară, iradiază o permanentă bună dispoziţie, sînt parcurse cu zîmbetul pe buze şi, după toate aparenţele, au fost şi scrise tot cu zîmbetul pe buze. Aici însă se termină comparaţia cu muzica uşoară.

Căci, în timp ce raza de cuprindere a cîntecelor e de obicei destul de restrînsă, schiţele lui Lenci, sub forma lor amabilă şi nepretenţioasă, înmănunchează zeci de aspecte din cele mai diferite ale vieţii, cuprind adesea în miezul lor o idee profundă; marele roman epic, care se concentrează asupra laturilor principale ale construcţiei comuniste în U.R.S.S., nu întotdeauna cuprinde aspectele aparent mărunte pe care le surprinde ochiul umoristului, cel al scriitorului de satiră sau al reporterului.

Adversarul pe care caută să-l izbească cel mai des rîsul lui Lenci este spiritul mic-burghez, trivialitatea, filistinismul, apucă-

turile urîte ale oamenilor egoişti şi mărginiţi. Iată-l pe nepotul care cere unchiului academician să intervină pentru el *(Stenocardie)*, iată-l pe birocratul care „nu-şi mai vede capul" tărăgănînd sarcinile care-i revin şi ţinîndu-se, chipurile, de „campanii" cu caracter abstract, sau cel care pînă şi acasă pune „rezoluţii" anapoda *(Cînd medicina e neputincioasă)*, iată-l pe lăudărosul care, cînd se trezeşte în faţa unor huligani, dezminte din laşitate tot ceea ce spusese înainte despre sine *(Fluierarul)*, iată-i pe părinţii care nu vor să-şi lase odraslele să plece la ţară *(Spiritul vremii)*, sau pe cei care înţeleg să-şi crească odraslele ca pe nişte oameni excepţionali prin... înfumurare şi răzgîială *(O mamă plină de talente)* — şi lista „clientelei" lui Leonid Lenci ar putea continua. Intr-un fel, munca umoristului ar putea fi comparată cu aceea a unui ostaş lăsat în ariergardă, care veghează în urma unor coloane mari asupra acelora care s-au rătăcit, au obosit, au rămas la coadă; într-adevăr, societatea sovietică în ansamblu se avîntă înainte spre comunism, pe căi necunoscute încă, creează un tip nou, superior, de om, iar clientela lui Lenci e compusă în mare măsură din elemente răzleţe, care nu sînt tipice pentru această societate. Lenin a atras atenţia în repetate rînduri asupra puterii dăunătoare a obişnuinţei, asupra faptului că rămăşiţele vechii mentalităţi în conştiinţă nu numai că supravieţuiesc în condiţiile socialismului, dar chiar se propagă la oameni care n-au fost şi nu sînt moşieri sau burghezi. In societate însă — spunea Lenin — a existat un tip ca Oblomov, care toată ziua trîndăvea în pat şi nu făcea altceva decît planuri deşarte. „De atunci a trecut multă vreme, Rusia a înfăptuit trei revoluţii şi totuşi oblomovii au rămas, fiindcă Oblomov n-a fost numai moşier... Vechiul Oblomov *a rămas, şi va trebui vreme îndelungată să-l speli, să-l cureţi, să-l scarmeni şi să-l scuturi pentru a putea scoate ceva dintr-însul.*[1]"

Intr-un fel, schiţele lui Lenci se încadrează în activitatea pe care o duce societatea sovietică, oamenii sovietici, colectivul, opinia obştească, pentru „a spăla, curăţa, scărmăna şi scutura" oamenii cu rămăşiţe ale vechiului în conştiinţă. Un merit deose-

[1] V. I. Lenin, Opere, vol. 33, E.S.P.L.P., pag. 214 (sublinierea din text îi aparţine lui Lenin) (n. r.).

bit de mare al scriitorului ni se pare acela de a nu face de unul singur această operă de scărmănare : el ştie să observe activitatea educativă a societăţii sovietice, şi în majoritatea schiţelor sale măsurile şi oamenii vechi se izbesc de oamenii sovietici tipici, de opinia publică, de mentalitatea socialistă ; „clienţii" lui Lenci sînt înfăţişaţi — conform realităţii — ca nişte *anormali*, care se izbesc de *normalitatea* celor din jur, iar din şocul acestei izbituri Lenci face să scapere scînteia comicului. Nepotul „nepotist" e batjocorit de unchiul academician, birocratul care „nu-şi vede capul" e făcut... să şi-l vadă, doctorul chemat să vindece pe birocratul care punea rezoluţii anapoda îl reclamă organizaţiei de partid, singura în stare să-l vindece cu adevărat, lăudărosul laş se simte strivit de superioritatea micii şi curajoasei Liolia, care îi înfruntă pe huligani, iar părinţii înapoiaţi, înainte de a simţi ironia scriitorului şi a cititorilor, o simt pe aceea a propriilor lor copii.

Din însuşi stilul schiţelor lui Lenci, se vede cît de colo că el este un admirator şi un adept al schiţei cehoviene. Citiţi, de pildă, începutul schiţelor (un singur exemplu : *„Inginerul-proiectant Igor Nikolaevici Şaglov, un bărbat tînăr şi blond, cu ochi albaştri frumoşi şi blînzi, dar cu un început de burtă, stătea cu un pahar de apă în mînă, lîngă divanul pe care nevastă-sa, Elena Vasilievna, zăcea cu faţa în jos, plîngînd în hohote"*, din schiţa *O amendă cu bucluc*). Ca şi la Cehov, eroul multor schiţe ale lui Lenci este „omul mărunt", umil, temător, de un tip apropiat acelui mic slujbaş cehovian, care murise de inimă rea şi teamă, după ce o dată, la teatru, strănutase în ceafa şefului său. Dar împrejurările s-au schimbat, şi de aceea există diferenţe simţitoare între „omul mic" din trecut şi cel din schiţele lui Lenci : în *Tic nervos*, slujbaşul — tot de frică, ştiind că trebuie să fie dat afară din serviciu pe bună dreptate — se apucă să-şi critice directorul, iar acesta se jenează să-l mai concedieze ca nu cumva să se creadă că înăbuşe critica ; de la cel care a murit pentru că îndrăznise să strănute la spatele şefului, pînă la cel care îşi critică demagogic şeful, e o distanţă uriaşă. Fricosul nou se teme nu atît de un şef sau altul, cît de opinia sovietică, de colectiv, pentru că el îşi dă seama că stăpînul adevărat al ţării este colectivul oamenilor muncii. Speculantul care a reuşit să-şi facă o vilă e

condamnat — înainte ca autoritățile și legea să-l descopere — de oamenii sovietici, a căror prietenie spera s-o obțină.

Așa cum observa N. Leontiev, în revista *Neva*, în unele schițe este vorba „despre acei care nu doresc să gîndească sau împiedică pe alții s-o facă", problemă discutată îndeosebi la ultimele două Congrese ale P.C.U.S. Cunoaștem în prima schiță a volumului pe birocratul care s-a obișnuit ca nici măcar să nu înțeleagă cuprinsul cererilor ce-i trec prin mînă, deoarece *„sus gîndesc... superiorii, jos — referenții. El nu-și ostenește mintea cîtuși de puțin."* In schița *Un exemplar*, un director, sîcîit pe drept cuvînt de un funcționar de modă veche, servil, care în loc să rezolve chestiunile ce-i revin voia neapărat „indicații" pentru fiecare fleac — fie ele bune sau rele — îl pune la încercare, indicîndu-i să prindă cîinii de pe teritoriul uzinei și să-i arunce pe toți în curtea fabricii învecinate. In *Cu capul altuia* e vorba de „criticul" ce se ferește să-și dea părerea despre o carte, pînă nu o află pe cea „autorizată", a unui critic cunoscut. In *Convocare urgentă*, o profesoară e ruptă de treburile ei pentru a repeta papagalicește o frază festivă. Autorul observă cu pătrundere că aceste năravuri stupide sînt combătute „de sus" și „de jos", că stîrpirea lor a devenit o treabă la care participă cu avînt comuniștii, întreaga opinie publică sovietică.

Dar, pe lîngă tipurile respingătoare, există oameni care, fiind înapoiați printr-o trăsătură sau alta, rămîn totuși în ansamblul lor cinstiți, bine intenționați, unii dovedindu-se chiar folositori societății. Față de ei, umorul autorului e mult mai blînd, nu izbește, ci înțeapă delicat, uneori chiar cu duioșie. In *Slujbă grea*, facem cunoștință cu un milițian, care are meteahna de a se lăsa „ținut sub papuc" de nevastă, dar care totuși știe într-o chestiune de serviciu să se mențină de partea dreptății; iar „dreptatea" e întruchipată de un puști simpatic, care a tras cu praștia într-un cotoi ce voia să mănînce porumbei dedicați Festivalului tineretului. Fete care umblă cu gura căscată după poze cu autograf masculin *(Albumul Liusiei)*, scriitori ai unei singure cărți, deveniți apoi un fel de funcționari rupți de viață *(Scrisoarea unui prieten)*, profesoare care vor să fie conștiincioase, dar n-au pătrundere pedagogică *(Sufletul copilului)*, și alte asemenea tipuri au parte de o tratare amabilă, o ironie destul de blîndă. Autorul

ține seama de faptul că e vorba totuși de oameni sovietici; el se folosește mai mult de delicata pană umoristică și mai puțin de măciuca sau bisturiul satirei.

Mergînd mai departe pe gama umorului lui Lenci, vom întîlni, după tipurile respingătoare și după cele „așa și așa", o serie de figuri simpatice și comice totodată. Am ajuns la o interesantă problemă a teoriei satirei și umorului — aceea a „umorului pozitiv", a „comicului pozitiv", care ocupă un loc destul de important în schița umoristică sovietică și a lui Lenci îndeosebi. Se știe că — dacă cititorul ne îngăduie să rezumăm și să simplificăm — comicul derivă de obicei din înfățișarea critică a unei slăbiciuni, din superioritatea celui ce rîde față de ceea ce îl face să rîdă. Și atunci? Nu cumva în cazul „comicului pozitiv" avem de-a face cu o încercare de a batjocori ceea ce este nou, înaintat? Nicidecum. Ar fi o manifestare de dogmatism să judecăm calitățile și lipsurile „în sine", indiferent de ansamblul viu al caracterului; dialectica vie a ființei omenești și a artei face ca uneori să existe calități care reflectă neajunsurile unui personaj, sau ca lipsurile să trădeze calități. Micile lipsuri ale unor personaje zugrăvite de Lenci trădează caracterul lor pozitiv, și astfel se naște umorul pozitiv, un comic care ne face nu să disprețuim, ci să iubim personajele care-l inspiră. De pildă, timiditatea eroilor din *Inimă credincioasă* sau *In deșert* reflectă intensitatea iubirii ce și-o poartă unii altora, curățenia lor sufletească; asprimea „mamei lui Vaska", felul în care e temută, reflectă stăruința în atingerea unui scop just; în *Nenorocirea vieții mele* e comic faptul că o fată se plînge de frumusețea ei, dar îndărătul comicei nemulțumiri se întrevede dorința reală și lăudabilă de a se impune numai prin calitățile spirituale; *O familie cît se poate de obișnuită* povestește cu duioșie despre faptele măreție la care au asistat generațiile succesive ale unei familii: contrastul dintre neștiința lui Dimka, un prunc care n-are nici măcar un an, și faptul că el este luat ca martor al trecerii satelitului deasupra Moscovei, ca să aibă ce povesti mai tîrziu, naște un comic ce înduioșează cititorul.

După cum ați văzut, în majoritatea schițelor pomenite pînă acum, comicul, fie el pozitiv sau altcum, se naște din caractere, din moravuri, mai mult decît din situații. Nu există o intrigă de

tipul celor din farsele teatrale bazate pe *quiproquo*; cînd se iveşte vreo încurcătură, ea e datorată caracterelor. Există şi schiţe bazate pe comic de situaţie, reflectînd o trăsătură, dacă nu a caracterului individual al eroilor, atunci a caracterului societăţii. Astfel, în *O persoană cunoscută* pasagerii unui compartiment sînt obsedaţi, nu pot să-şi amintească cu cine seamănă însoţitorul de cale ferată al vagonului lor, cu care celebritate, cu care scriitor clasic sau savant faimos din trecut. Pînă la urmă, ei îşi dau seama că însoţitorul „seamănă cu el însuşi" : e un ilustru fruntaş în muncă, al cărui portret se găseşte în toate revistele. Accident simbolic, care arată că în socialism omul simplu „seamănă cu el însuşi", a ajuns el însuşi o celebritate.

In sfîrşit, vreo patru schiţe satirizează „modul de viaţă american". Dar nici aici Lenci nu trece de umorul delicat, căci „clienţii" nu-s aţiţători la război sau cine ştie ce duşmani, ci un turist american îmbibat de prejudecăţi, de care rîde fiică-sa *(Carnetul ei de însemnări)*, un onorabil *businesman*, care nu mai poate comunica avocatului secrete familiale din cauză că spionarea convorbirilor a devenit în S.U.A. o pacoste de care nu scapă nicăieri *(Urechea care aude tot)*, o fetiţă care înspăimîntată de propaganda isterică întreabă „unde nu e cer" *(O frază)*, sau un literat în căutarea cuiva care să-l publice *(Ce să scrii, cum să scrii, unde să-ţi vinzi marfa?)*. Din acest grup, mi s-a părut cu deosebire de interesantă *Urechea care aude tot*, deoarece aici Lenci practică exagerarea satirică — cei doi care vor să-şi comunice secrete intră în apa rece a unui lac, se feresc de tocurile propriilor lor pantofi etc. — iar efectul comic e astfel mai puternic.

In recenzia din *Neva*, pe care am amintit-o, sînt criticate, ca fiind mai slabe, schiţele *Un cîine perspicace* şi *Un număr misterios*. Celebrul foiletonist D. Zaslavski — el însuşi unul din maeştrii satirei şi publicisticii sovietice — laudă, într-o recenzie la noua carte a lui Lenci, „zîmbetul lui amabil" şi faptul că „volumul ne face să rîdem, dar ne sileşte şi să medităm asupra unor probleme actuale" ; totodată însă, Zaslavski, ca şi alţi critici sovietici, găseşte în unele schiţe ale lui Lenci un caracter cam dulceag şi facil : „cînd îşi bate joc de lucrurile perimate, zeflemeaua lui pare pe alocuri blajină, iar umorul lui prea dulce".

Lenci s-a mai întîlnit cu asemenea critici, dar el pare a fi de părere că o satiră mai ascuțită ar atenua veselia și caracterul comic al schițelor sale: „Acei critici, care cer de la satiric numai accente pline de indignare, fac să pălească culorile satirei. Rîsul biciuiește mai puternic decît orice indignare."

Este adevărat — de altminteri și Caragiale spunea — că nimic nu-i arde atîta pe ticăloși ca rîsul, dar însuși acest rîs poate avea mai multă ascuțime sau poate fi mai blînd. Satira lui Gogol, Șcedrin, Maiakovski, de pildă, e mușcătoare și în același timp profund comică, iar uneori și înveselitoare. Lenci se simte atras mai mult de umorul liric al lui Cehov și e dreptul lui să aleagă nuanțele care-i convin mai bine.

Fiu de medic leningrădean (Popov, pe numele lui adevărat), după studii politehnice și economice, după munci de activist sindical, economist, ziarist, Lenci s-a format la școala strălucitelor foiletoane ale lui Mihail Kolțov, a lui Maiakovski și Petrov (unul din cei doi autori ai romanului satiric *Douăsprezece scaune*); începînd din 1934, și-a legat activitatea de aceea a revistei *Krokodil*, al cărei colaborator permanent a devenit. In timpul războiului, a fost corespondent special al ziarului *Izvestia*. Pe drumul lui de muncă și creație se află un șir lung de cărți umoristice și schițe presărate în presa sovietică.

Cu schițe ca acelea cuprinse în volumul de față, scriitorul — care e azi un om la 55 de ani — și-a cucerit de mult o largă popularitate între oamenii sovietici.

Sergiu Fărcășan

CONSULTATIO

CIND MEDICINA E NEPUTINCIOASĂ...

În cabinetul profesorului X., mare specialist în boli de creier, ședea o femeie dolofană, bine îmbrăcată și spunea:

— Îmi dau seama, tovarășe profesor, că e o lipsă de tact din partea mea... Sigur că vă vine greu să-mi dați vreun sfat dacă nu vedeți bolnavul... Vă rog însă să mă înțelegeți... Sînt o soție iubitoare... Sînt mama copiilor lui... Nu mă condamnați și spuneți-mi vă rog care-i părerea dumneavoastră. Liniștiți-mă!

Tăcu și, ducînd batista la ochi, lăsă capul în jos.

Profesorul — un bătrîn zdravăn, cam roșu la față și cu niște mustăți cărunte, de husar — se strîmbă, dar zise cu blîndețe:

— Nu trebuie să plîngi... Așadar, zici că ai băgat de seamă că soțul dumitale a început să nu prea înțeleagă lucrurile, ca să zicem așa, cele mai obișnuite?

— Da! Mai ales cînd... dă de ceva scris.

— Dar care sînt simptomele? Ai putea dumneata să-mi spui cum se manifestă această tulburare a facultăților lui mintale?

Corpolenta femeie se gîndi puțin și zise:

— Bunăoară, ia o hîrtie, o citește și nu poate să înțeleagă nimic... Mai întreabă o dată ce scrie acolo... și mereu anapoda !... Mai citește o dată, se căznește, se străduiește să priceapă, dar săracul de el nu poate să-i sesizeze înțelesul, și pace !

— Interesant, exclamă profesorul lungind cuvîntul. Ai putea dumneata să-mi dai un exemplu concret ?

— Să vă povestesc un fapt întîmplat foarte recent, răspunse vizitatoarea înviorîndu-se. Am o soră : o cheamă Liolia. Stă la Dnepropetrovsk cu soțul ei, care este inginer petrolist. Primesc zilele trecute o scrisoare de la ea, în care ne spune că pleacă cu Ivan Nikolaevici (soțul Lioliei) la exploatările petrolifere din Bașkiria și că se pune problema lui Bobka. Bobka e băiatul soră-mi, adică nepotul meu, și-i student în anul întîi la facultatea de energetică. Un băiat foarte capabil : bate step o nebunie. Și soră-mea ar vrea să-l mute la institutul din Moscova ca să stea la noi. Mă înțelegeți ?

— Înțeleg ! zise profesorul, înclinînd capul său mare. Părinții se tem că dacă băiatul ăsta capabil ar rămînea fără supravegherea familiei, atunci n-o să mai iasă din el un specialist în energetică care știe să bată stepul, ci doar un „stepist" care se dă bătut la energetică !

— Perfect exact !... Ce repede ați sesizat, tovarășe profesor ! Dar ați înțeles cine și unde trebuie să plece și să se mute ?

— Am înțeles ! Liolia și Ivan Nikolaevici vor să se mute de la Dnepropetrovsk în Bașkiria, iar pe Bobka cu stepul vor să-l mute de la Dnepropetrovsk

la Moscova, fapt pentru care îi felicit pe vecinii care stau sub apartamentul dumneavoastră!

Femeia durdulie schiță un zîmbet, oftă și spuse:

— Ce plăcut e cînd omul înțelege repede. Pe cînd Vasecika (Vasecika e soțul meu) a citit și a recitit scrisoarea Lioliei, iar apoi a spus: „Nu înțeleg ce nevoie au să-l trimită pe derbedeul ăsta de Bobka în Bașkiria?" Eu îi zic: „Vasecika, iubitule, citește mai atent!" El ia scrisoarea, o citește din nou, se concentrează și spune: „Nu pricep ce i-a venit mototolului de Ivan Nikolaevici să se bage la bătrînețe în energetică, el care-i petrolist, și încă să vină pentru asta la Moscova!" Ce să spun, am simțit că îngheț. „Vasecika, dragule, zic, nu te forța atît de mult, citește, simplu, ca toți oamenii!" El s-a supărat și a aruncat scrisoarea pe masă: „N-am timp!" Și a plecat la birou. A doua zi, cînd făceam ordine la el pe masă, am dat cu ochii de scrisoarea Lioliei, soră-mi, și pe marginea scrisorii — aici femeia, îndurerată, trase cu zgomot în pieptu-i voluminos o priză de aer și adăugă — o rezoluție!

— Interesant, repetă profesorul. Ce fel de rezoluție?

— Scria așa: „Marusiei (Marusia sînt eu). Să facă propuneri pentru hotărîrile ce trebuiesc luate." Am citit și mi s-a făcut negru înaintea ochilor!... Și s-a mai întîmplat ceva, iarăși recent... Cu noi locuiește mama mea. Ea se ocupă de gospodărie. Vasecika ține regim că-i bolnav de ficat. Mama i-a alcătuit meniul pe o săptămînă, i l-a scris pe o foaie de hîrtie și i l-a pus pe birou. Normal era să-l citească și să-i spună soacră-si dacă ceva nu-i convine. Cînd ne uităm a doua zi, ce să vezi? O rezoluție: „Elenei Ste-

panovna. Să facă modificările necesare, stabilindu-le de comun acord cu Marusia." Dar ce fel de modificări, dumnezeu știe! Ce-o fi asta, tovarășe profesor?! Vă implor, ajutați-mă! Am fost la policlinică, am luat ultimele lui analize... Colesterina — normală, așa că scleroză nu pare să fie. Poftim, uitați-vă!...

Vizitatoarea începu să scotocească prin poșetă, dar profesorul o opri.

— Nu te mai osteni! O să procedăm altfel. Cazul soțului dumitale mă pasionează. E un caz interesant. Unde lucrează?

Grăsana numi instituția.

— Și cînd are audiențele pentru public?

— Marți și vineri de la douăsprezece la trei.

— Perfect! Chiar mîine e marți. O să mă duc la el în timpul orelor de primire și am să-l cercetez, ca să zicem așa, în acțiune. Iar miercuri treci matale pe la mine și mai stăm de vorbă.

— Să aduc și analizele?

— Poți să le aduci. Deși... asta n-are importanță. Așadar, te aștept miercuri pe la ora șapte!

Miercuri, fix la ora șapte seara, aceeași vizitatoare intră în cabinetul profesorului. El o primi după toate regulile unei politeți cam de modă veche, cu toate că mustățile sale de husar erau zburlite și aveau parcă un aer din cale-afară de burzuluit.

— Din păcate, Maria Petrovna, n-am pentru dumneata nici o știre îmbucurătoare, începu el, încruntat. Starea soțului dumitale... lasă de dorit!

Maria Petrovna se smiorcăi și începu să-și caute batista în poșetă.

— Nu te alarma ! îi spuse profesorul. În general e un om zdravăn, o să trăiască pînă la o sută de ani... Dar vezi dumneata cum stă treaba : dacă ai să ții mîna nemișcată, mîna dumitale o să devină fără putere, o să piardă orice vlagă, iar cu timpul se va atrofia cu totul. Dacă n-ai să umbli, se va întîmpla același lucru cu picioarele. Or, soțul dumitale, te rog să mă ierți, a încetat să mai lucreze cu capul !... Și iată rezultatul !...

Vizitatoarea se uită mirată la profesor. Mustățile lui de husar se zburliseră acum atît de tare, încît păreau niște suliți căzăcești gata-gata să te străpungă !

— Da, da, continuă bătrînul doctor pe un ton tot atît de agresiv. Am lămurit totul, am stat de vorbă cu oamenii. Marți a primit zece persoane, printre care mă aflam și eu. A citit zece cereri. Ai avut dreptate în cele ce mi-ai povestit data trecută : într-adevăr, a căutat să se concentreze la citirea hîrtiei, s-a încurcat și n-a izbutit pînă la urmă să sesizeze miezul problemei. De altfel n-a rezolvat nici una din chestiuni. Pe toate cele zece cereri a pus aceeași rezoluție : „Lui cutare. Să cerceteze, să facă propuneri." Or, oamenii așteptaseră plini de speranțe să fie primiți de dînsul, crezuseră că „ștabul" va cerceta pe loc și va rezolva totul. Am aflat de asemenea că de mult obișnuiește să procedeze așa. Spune și dumneata, Maria Petrovna, treabă-i asta ? Sus gîndesc pentru soțul dumitale superiorii, jos — referenții. El nu-și ostenește mintea cîtuși de puțin. Ține seama că Vasili Stepanovici al dumitale riscă să i se atrofieze complet creierul, încă n-a ajuns acolo, dar dacă nu

se va schimba va ajunge. Și, judecînd după manifestările lui de acasă, va ajunge foarte curînd !...

Obrajii vizitatoarei se făcură ca para focului. Se sculă brusc și spuse cu voce tremurîndă :

— V-am rugat să-i veniți în ajutor soțului meu ca medic, iar dumneavoastră... veniți cu nu știu ce critică.

— Păi l-am și ajutat ! M-am dus la organizația lui de partid...

— În calitate de medic ?

— În calitate de comunist ! răspunse cu hotărire profesorul. Și cei de acolo au fost în multe privințe de acord cu mine. Așa că soțul dumitale va fi acum... tratat ! Nici o grijă ! Iar medicina în astfel de probleme e, din păcate, neputincioasă, preastimabilo !

Maria Petrovna îl măsură pe bătrîn din cap pînă în picioare cu o privire care mergea de la dispreț pînă la dorința de a-l face scrum, apoi se răsuci pe călcîie și ieși.

Poftim, ce perfizi specialiști în bolile de creier se întîlnesc printre Esculapii noștri !...

TIC NERVOS

Critica — zic unii — e un lucru subtil și primejdios. Bunăoară critici conducerea, iar după o zi-două, cînd vii la lucru, vezi afișată pe perete o rezoluție:

„Se desface contractul de muncă al tov. X., la cererea domniei-sale..."

— Dar stați, oameni buni, n-am cerut niciodată nimănui așa ceva!

— N-are a face, noi am citit în sufletul dumitale această dorință și ți-am acordat toată înțelegerea!

Așa se întîmplă cîteodată! Dar se mai întîmplă și altfel, cum a fost cazul în instituția noastră.

Aveam un salariat, unul... hai să-i zicem pe nume: Krivoedov. Ca înfățișare era o figură cît se poate de știrbă: avea obraji palizi, parcă încă necopți bine, ochi mici de o culoare nedefinită, ca a sticlei de sifon, părul gălbui și rar, pieptănat cu cărare, parcă trasă cu rigla, și o mustră de mielușel. Nici n-ai fi zis că era om, ci curat un boț cu ochi. Exact ca ăla din cupletul: „Mușți din el, îl faci piftie și el stă ca o mumie!"

Era un funcționar prost, leneș, cu apucături birocratice, și mereu făcea totul de-a-ndoaselea.

Într-o zi, acest Krivoedov a primit chiar din partea directorului nostru, Vasili Arhipîci, o sarcină importantă și de răspundere, pe care a dus-o de rîpă. Trebuiau verificate calculele raționalizatorilor și dat avizul în legătură cu o propunere prețioasă. Ca să se supraasigure, Krivoedov a tergiversat lucrurile de mama focului și a întîrziat totul cu o lună în cap. După aceea, cînd s-au făcut calculele s-a stabilit că din cauza acestei tărăgăneli a lui o uzină care ținea de noi a suferit mari pierderi.

Cu toate că Vasili Arhipîci era de firea lui un om blînd, de data aceasta s-a înfuriat și el și a spus că, pentru o figură ca asta, Krivoedov „trebuie să fie dat pe brînci afară".

Krivoedov a aflat firește imediat despre aceste cuvinte cumplite, s-a speriat, umbla cu coada între picioare, dar... s-a putut constata curînd că acest „boț cu ochi" al nostru, cînd era vorba de pielea și de pîinea lui, dădea dovadă de o viclenie inimaginabilă.

Tocmai atunci avu loc o adunare. Și hop, tovarășul Krivoedov cere cuvîntul. De obicei ședea și tăcea, și nu auzeai de la el altceva decît : „Să se încheie discuțiile !", „Ajunge !", „Pauză !". De data aceasta însă, nu se știe ce l-a făcut să ia și el cuvîntul.

S-a urcat la tribună, l-a fixat pe Vasili Arhipîci, care era în prezidiu, cu ochii săi de sticlă verzuie, lipsiți de expresie, și a început :

— Vreau, tovarăși, să aduc o critică directă lui Vasili Arhipîci.

Întreaga sală rămase cu respirația oprită.

— Cu toate că e o persoană cu funcție de răspundere, continuă Krivoedov, ar putea, cînd vine la birou, să dea bună-ziua tuturor funcționarilor, fără deosebire de locul pe care îl ocupă în schemă. Dar Vasili Arhipîci a venit ieri în secția noastră și a dat bună-ziua numai șefului, iar la cei cu funcții mai mici nici nu s-a uitat, ca și cum ei n-ar fi oameni, ci numai așa... niște mobile fără valoare, netrecute în inventar.

La auzul acestor cuvinte s-a făcut în sală ceea ce se cheamă în limbaj de stenogramă: „rumoare".

Krivoedov a prins curaj și a început să-i ardă înainte.

— Ați putea, Vasili Arhipîci, să mai dați mîna și cu noi cîteodată. Oricum, e și ăsta un exercițiu de cultură fizică... și la constituția dumneavoastră v-ar fi chiar folositor.

În sală izbucniră rîsete.

— Ați putea să ne mai spuneți și cîte un cuvînt drăguț. Să ne întrebați de sănătate, să vă interesați ce-i face unuia nevasta, altuia copiii. Nu v-ar durea gura pentru atîta!

Și toate acestea Krivoedov le spunea cu grimase, cu gesturile adecvate, făcînd totodată și cu ochiul spre cei din sală. Actor, nu alta!

Vasili Arhipîci se făcuse roșu ca racul. Într-adevăr, intrase în ajun în biroul unde lucra Krivoedov, salutase pe funcționari dînd din cap, iar șefului îi strînsese mîna și discutase cu el o chestiune de serviciu. Nici nu-i trecuse prin minte că atitudinea lui ar putea fi interpretată în felul acesta. Se înțelege că ar fi fost cazul să ia cuvîntul și să-l pună pe Krivoedov la locul lui, cu atît mai mult cu cît toată lumea știa

că Vasili Arhipîci e un om prietenos și binecrescut. Dar din pricina timidității și a firii sale blînde nu spuse nimic. Și astfel Krivoedov a reușit în manevra lui perfidă.

În pauză, făcînd pe eroul, spunea:

— Acum, gata. S-a zis cu mine! Mă zboară Arhipîci cum te văd și cum mă vezi pentru critica mea curajoasă. Cine a mai îndrăznit să-i spună ce i-am spus eu? Așa că mi-am atîrnat o coadă, fraților, și am să zbor ca o cometă spre stelele verzi.

Vorbea și rîdea, știind că merge la sigur. Și într-adevăr, cînd șeful serviciului unde lucra acesta i-a amintit lui Vasili Arhipîci de Krivoedov care „trebuia să fie dat pe brînci afară", Vasili Arhipîci a roșit ca o fată mare și i-a răspuns:

— O să creadă că e... o răzbunare personală pentru critica pe care mi-a făcut-o atunci... la adunare... Să nu-l concediem! Dă-i... deocamdată un avertisment!

I s-a comunicat lui Krivoedov avertismentul semnat de director, dar el a pufnit în rîs: sperie găinile! De lucrat lucra tot atît de prost ca și înainte, fără nici o tragere de inimă. După cîtva timp au început iar să se adune norii deasupra capului său. Iarăși s-a întîmplat să se țină o adunare. Krivoedov s-a cățărat din nou la tribună și a început să-l critice pe director. De data aceasta obraznic, ireverențios, frecîndu-l după toate regulile poliloghiei critice.

— Nu ești atent, Vasili Arhipîci, la glasul oamenilor de rînd, al maselor, nu te grăbești să te dezbari de funestele efecte ale cultului personalității de care orice personaj ocupînd un post de conducere trebuie

să se descotorosească rapid. De ce n-ai venit în excursia pe care am organizat-o noi duminica trecută? De ce n-ai venit cu noi la pescuit? De ce n-ai făcut curte nevestelor noastre? Și ce dacă nu sînt prea tinere și poate nici prea frumoase? De ce n-ai dat dovadă de curaj și sensibilitate?

Și iarăși Vasili Arhipîci a tăcut, nu i-a obiectat nimic lui Krivoedov.

Și poate că Semion Kuzmici Krivoedov ar fi izbutit să se strecoare mai departe așa prin viață, apărîndu-se de vicisitudinile și de loviturile soartei, ca o broască țestoasă, opunînd în loc de carapace blindajul de „critic curajos", dacă într-o bună zi n-ar fi făcut-o de oaie... sărind puțin peste cal!

S-a purces la reorganizarea instituției noastre în scopul de a întări cu lucrători buni — cadre de nădejde și verificate — întreprinderile situate în regiunile periferice.

Mulți dintre specialiștii noștri, oameni cinstiți și de treabă, au înaintat cereri lui Vasili Arhipîci, prin care se ofereau benevol la chemarea partidului să plece la lucru în locurile unde e atît de multă nevoie de ei.

Fotografiile acestor tovarăși au fost expuse la gazeta noastră de perete. A apărut și un articolaș sub titlul „Cei mai buni dintre cei mai buni".

Deodată aflăm că și Krivoedov a hotărît „să răspundă la chemare", și că s-a și dus la Vasili Arhipîci cerînd insistent să fie trimis în „sectorul rămas cel mai mult în urmă și care nu-și îndeplinește planul".

Trebuie să mărturisim că acest vulcan de entuziasm care a erupt pe neașteptate din adîncul inimii

lui Krivoedov ne-a mirat. Ne-a mirat și faptul că Vasili Arhipîci i-a dat lui Krivoedov binecuvîntarea sa și i-a aprobat cererea, deși nu putea să nu-și dea seama că întreprinderile locale vor avea de la Krivoedov exact atîta folos cît ai de la un țap, care, după cum se știe, nu dă nici lînă, nici lapte, ci numai răspîndește un miros urît!

Mutra insipidă a lui Krivoedov răsări și ea la gazeta de perete chiar în numărul următor. „Boțul cu ochi" umbla mîndru, cu nasul pe sus.

Mai trecu cîtva timp. Toți tovarășii care declaraseră că vor să plece pe teren plecaseră. Toți, în afară de Krivoedov! În ultimul moment el a prezentat un certificat medical că suferă de o formă complicată de tic nervos, care — după cum reieșea din același certificat — poate fi tratată numai în centrele mari, înzestrate cu tot confortul și distracții culturale.

Certificatul era cu ochi și cu sprîncene, dar ticluit cu atîta dibăcie încît nu-i puteai găsi nici un cusur. După ce îl puse în tăcere pe masa lui Vasili Arhipîci, Krivoedov dădu nervos de două ori din umeri, clipi din ochiul drept, se schimonosi la față și plecă bîțîind, fără să scoată un cuvînt.

Vasili Arhipîci citi certificatul, dădu brațele în lături ca omul care nu mai știe ce să facă și exclamă cu un oftat din fundul rărunchilor:

— Ce jigodie!

Ce-i al lui i-al lui; e cazul să spunem că chiar la prima adunare ce-a urmat, directorul l-a făcut pe Krivoedov, cum se zice, albie de porci, lăsînd deoparte toată delicatețea și bunătatea sa.

Krivoedov ceru imediat cuvîntul, se cățără la tribună și recurse, bineînțeles, la metoda lui clasică și verificată : încercă să ne demonstreze că Vasili Arhipîci se răzbună pe el pentru „critica curajoasă" ce i-a făcut-o.

Dar în sală izbucni o adevărată furtună de proteste. Oamenii țipau lui Krivoedov :

— Jos ! Jos !

— Asta-i demagogie, nu critică !

— Unde ți-e ticul ? L-ai uitat ? !

Krivoedov începu să clipească din ochiul drept și să se bîțîie, dar era prea tîrziu.

A doua zi și-a înaintat demisia. Iar noi ne-am dus la Vasili Arhipîci și i-am spus că cerem să nu i-o aprobe, ci să-i desfacă contractul de muncă pe baza punctului pe care de mult îl merita. De data aceasta directorul dădu dovadă de fermitate. Oftă și zise :

— Da, asta a fost o lecție bună pentru mine. Dați decizia încoace !

Și o semnă cu hotărîre.

CONVOCARE URGENTĂ

Directorul școlii stătea la fereastră și se uita în curte. Era recreație și elevii clasei a treia, urlînd și chiuind, se jucau prin iarbă cu o cutie goală de conserve pe care o expediau cu țipete și fluierături să înscrie goluri imaginare în porțile tot atît de imaginare de pe „stadionul Dinamo".

Era atît de cufundat în contemplarea acestui spectacol, încît Olga Filippovna se văzu nevoită să tușească spre a-și anunța prezența. Directorul întoarse capul și, oarecum jenat, îi spuse zîmbind:

— Nu mai puteam să-mi iau ochii de la strengarii noștri! Iartă-mă.

Citind însă îngrijorare și chiar neliniște pe obrazul serios și trecut al învățătoarei, se grăbi să adauge:

— Ce este, Olga Filippovna? Ți s-a întîmplat ceva?

— Nu mi s-a întîmplat nimic! răspunse Olga Filippovna. Numai că am primit... asta, și îi întinse directorului un plic, iar eu am acum lecție cu clasa a patra. Și aici mi se indică precis ora la care trebuie să mă prezint.

Directorul scoase din plic hîrtia, se uită la antetul plasat într-un colț, o citi și, punînd-o cu grijă înapoi în plic, o restitui învățătoarei.

— Trebuie să te duci, Olga Filippovna! zise el oftînd. Scrie aici: „Într-o chestiune care vă privește personal". Probabil că e ceva important. Du-te, iar în clasa a patra, în locul orei dumitale, o să facem o oră de educație fizică. Îi spun eu lui Leșceov.

Învățătoarea îl salută, înclinînd capul cu păr încărunțit, pieptănat strîns, și ieși — dreaptă, uscățivă și totuși încă sveltă pentru vîrsta ei.

Biroul celui care o convocase pe Olga Filippovna se afla la etajul trei. Liftul nu funcționa; în cabina cu ușile date în lături meșterea zornăind cu sculele un mecanic încruntat și mustăcios. Olga Filippovna fu nevoită să urce pînă la etajul trei pe o scară abruptă și cînd dădu în sfîrșit de biroul care avea pe ușă o tăbliță: „M. S. Sataneev", inima îi zvîcnea tare de tot. Își trase sufletul și bătu la ușă. Dinăuntru cineva răspunse cu o voce ciudat de pițigăiată și de subțire, ca de soprană: „Da, da!"

Olga Filippovna deschise ușa și văzu că vocea aceea ciudată de soprano era a unui bărbat foarte voinic și înalt, care ședea la un birou obișnuit. „M. S. Sataneev" era cam pleșuv și fără sprîncene, dar obrajii lui bucălați ca de copil iradiau sănătate și optimism, iar ochii lui mici și senini, albaștri ca niște peruzele, scînteiau blajin și prietenos.

Semăna cu un prunc care în curs de o săptămînă fusese hrănit cu nu se știe ce griș miraculos și luase aproape proporțiile unui uriaș, apoi fusese îmbrăcat

într-un modest costum bleumarin, încălțat cu pantofi nr. 46 de la fabrica „Skorohod", și instalat singur într-un birou, primind un salariu mai mult decît onorabil.

Olga Filippovna își spuse numele. Sataneev exclamă bucuros:

— Da, da!... Luați loc, vă rog, Olga Feodorovna.

— Filippovna, îl corectă învățătoarea, strîngîndu-i mîna puhavă și moale.

— Da, da! Olga Filippovna, vă rog să mă iertați. Da, da!

„De ce o fi avînd vocea asta de scapet? se întrebă în gînd Olga Filippovna, simțind imediat o antipatie pentru omul acesta. Și de ce tot repetă mereu: «da, da!» «da, da!» S-o fi obișnuit de mic, iar profesorii și părinții nu l-au dezvățat la timp."

Îi spuse:

— Vă ascult, tovarășe Sataneev.

— Nu-i așa că profesați de vreo treizeci de ani Olga Fi...laretovna?

— Filippovna mă cheamă! Și-i drept, am un stagiu de treizeci și unu de ani.

— Da, da!... Vă rog să mă iertați: sînt nevoit să țin minte atîtea nume, ce să fac? Da, da!... Mi se pare că desfășurați o activitate obștească?

Cu meticulozitatea care o caracteriza, Olga Filippovna îi spuse ce activitate obștească desfășoară la școală și în afara școlii.

Sataneev se uita la ea, îi zîmbea amabil și părea mulțumit de răspunsurile ei, căci mereu dădea aprobator din cap și repeta: „Da, da!... Da, da!..."

— Și sănătatea vă permite?... o întrebă el, continuînd să-i zîmbească blînd și senin.

— N-am înțeles bine, ce anume să-mi permită?

— Zic, vă permite să îndepliniți sarcini obștești și să luați pe umerii dumneavoastră munci care să nu vă împovăreze?

— Deocamdată îmi permite.

— Perfect!... Da, da... Perfect. Așadar, uitați-vă despre ce este vorba, Olga Fe... Fo... Sataneev se bîlbîi, și ochișorii lui ca peruzelele se umplură un moment de spaimă, dar se luminară iar ca după o victorie cînd izbuti totuși să sară hopul și să spună: ...Filippovna. Vă rog să citiți cu glas tare acest mic text.

Și scoase din sertarul biroului său o hîrtie pe care i-o întinse Olgăi Filippovna.

— Vă rog numai să-l citiți cît mai nuanțat, adăugă el, încreținд galeș ochii. Ca și cum ați citi în clasă copilașilor o poezie sau o fabulă.

Extrem de mirată, Olga Filippovna luă hîrtia și citi tare, dar fără nici un fel de „nuanțare", aceste rînduri bătute la mașină:

— „Îngăduiți-mi ca în numele învățătorilor din orașul nostru să vă transmit tuturor un salut fierbinte și să vă urez succes în activitatea dumneavoastră rodnică!"

Mirată, uluită, puse hîrtia în poală și se uită la Sataneev, care exulta de fericire și entuziasm.

— Excelent, Olga Filippovna!... Da, da!... Pur și simplu admirabil! Aveți o voce de invidiat! Da, da!... Acum o să vă rog să mai citiți o dată, ca să înregistrez salutul la magnetofon. Apoi o să-l rugăm

pe Ivan Savvici să asculte banda și o să ne sfătuim... Dar nu trebuie să aveți nici o grijă : o să reușiți ! Vă garantez eu !

Spunînd asta, se ridică de la birou, se duse la fereastră și începu să umble la un magnetofon pe care Olga Filippovna abia acum îl băgă de seamă.

— Nu-i un lucru așa de simplu să saluți o conferință, continuă Sataneev, învîrtindu-se prin odaie. Vezi cîte unul, are dicție proastă, parcă ar avea prune în gură, altul behăie ca un țap... Da, da !... Ca mine, de pildă, zise el chicotind. Alții pocesc cuvintele. Și se poate duce de rîpă toată solemnitatea momentului !... Deci, să începem !... Poftim, Olga Filippovna !

— Cum de nu vă e rușine ! spuse deodată învățătoarea. Mă luați de la lucru pentru niște... repetiții, care mă și jignesc. Pe mine mă așteaptă copiii la școală. Bună-ziua !

Se ridică și părăsi camera. Abia după asta, Sataneev, total buimăcit, închise magnetofonul. Șezu vreo jumătate de oră pufăind ofensat și gîndindu-se cum s-o pedepsească mai sever pe această învățătoare îndărătnică ; apoi puse mîna pe telefonul interior și-l chemă pe Ivan Savvici. Acesta îi spuse că dacă are într-adevăr ceva urgent să vină imediat la el.

Ivan Savvici îl ascultă pînă la capăt pe Sataneev, tăcu timp de cîteva secunde, uitîndu-se țintă la subalternul său cu ochii lui mici, negri și pătrunzători, iar apoi îl întrebă indiferent :

— Și ce propui ?

— În primul rînd, să luăm pe altcineva în locul ei, răspunse cu vioiciune Sataneev. Bineînțeles că am s-o pun la probă și pe cealaltă, Ivan Savvici, să n-a-

veți nici o grijă, mă conving eu dinainte dacă vocea îi sună bine. În al doilea rînd, Ivan Savvici, propun s-o punem la respect pe astălaltă. Auzi dumneata cum s-a purtat între zidurile acestei instituții! Eu aș zice așa: să telefonăm imediat la sindicat, întrucît, din păcate, nu-i membră de partid, și să cerem să fie chemată și trecată cum trebuie!

Se opri, privind cu încordare figura impenetrabilă cu fălcile proeminente și dure a lui Ivan Savvici, om care era încă nou pentru el și căruia nu avusese timp să-i studieze toate subtilitățile și circumvoluțiunile sufletului lui sus-pus.

— Să începem cu partea a doua a propunerii, zise tărăgănat Ivan Savvici. Într-adevăr, „trebuie să telefonăm", așa cum ai spus dumneata.

Sataneev dădu din cap, murmurînd:

— Da, da!...

— Numai că nu la sindicat, urmă Ivan Savvici, fără să-și ia ochii de la Sataneev. Ci la școală!

— Directorului? Am înțeles!

— Nu, nu directorului! Trebuie să telefonăm Olgăi Filippovna, învățătoarei. Să-i telefonăm și să-i spunem: „Vă cer scuze, Olga Filippovna, pentru lipsa de tact de care am dat dovadă față de dumneavoastră!..."

Dacă leul de bronz care împodobea călimara de pe biroul lui Ivan Savvici ar fi înviat deodată și, răgînd, l-ar fi pocnit pe Sataneev cu laba-i regală înarmată cu gheare ascuțite peste scăfîrlia pleșuvă, tot n-ar fi fost Sataneev așa de uimit ca la auzul acestor vorbe. Stătea cu gura căscată, cu mîinile și picioarele-i mari, exact ca un sugar-uriaș, care ar vedea pentru prima oară ceva fantasmagoric.

În cele din urmă se trezi și bolborosi:

— Dar eu... Am luat-o cu mult tact, Ivan Savvici!

— Foarte rău că nu înțelegi greșeala pe care ai făcut-o!

— Ba nu, înțeleg! se grăbi să răspundă Sataneev, căruia nu-i plăcuseră niciodată în viață cuvinte ca „greșeală", „nu înțelegi", și se temea de ele ca de moarte.

— Da, da!... Înțeleg! Deși... pe timpul lui Serghei Vasilievici eu eram acela care mă îngrijeam totdeauna să asigur atmosfera solemnă... Și niciodată nu au fost nici un fel de nemulțumiri!... Da, da!...

Ivan Savvici strînse din umeri și spuse:

— Știi ceva, mai bine nu mai telefona...

— Ba nu, o să telefonez... Din moment ce așa e linia. Da, da!

— Ce-are a face aici linia?! făcu Ivan Savvici însoțindu-și vorbele cu un gest grăitor, care exprima tot ce credea el despre Sataneev.

— Înțeleg! Da, da!

În ochii negri, sfredelitori, ai lui Ivan Savvici licărea un zîmbet malițios, care parcă spunea: „Nu înțelegi, nene, nimic!

Sataneev îl vedea și-l pricepea, dar continua să dea cu gura: „Înțeleg!... Da, da! Voi telefona! Înțeleg!..."

Și tot bombănind așa și mergînd într-o rînă, ieși din biroul șefului.

UN EXEMPLAR

Un bărbat gol, dolofan, cu pielea de culoarea rozalie a spumei de la dulceața de vișine, cobora, acoperindu-se pudic cu măturica, de pe banca de sus a băii de aburi, călcînd cu băgare de seamă pe scărița lunecoasă, presărată cu frunze ude de mesteacăn.

Oamenii mai în vîrstă au în general la baie un aer destul de caraghios. Parcă-s mai impunători, au o figură mai inspirată cînd sînt cu pantaloni. Bărbatul care cobora de pe banca de sus nu constituia o excepție de la regula generală.

Să vă spun acuma cum am făcut cunoștință.

Îi scăpase din mînă bucățica de săpun și, cînd s-a aplecat s-o ridice, a reușit să calce pe ea, a alunecat și deodată l-am văzut cu capul parcă era un taur în momentul cînd vrea să împungă, și cu siguranță că ar fi intrat în găleata cu apă clocotită a unuia care ședea pe banca de jos, dacă eu, împins de un adînc spirit de abnegație, nu m-aș fi repezit spre el și nu i-aș fi ținut trupul înfierbîntat și vîscos. Nici n-a mai știut cum să-mi mulțumească. Iac-așa ne-am cunoscut.

La baie oamenii se împrietenesc repede. Cînd, după ce ne-am îmbăiat, ne-am dus împreună la garderobă,

știam deja că îl cheamă Vasili Petrovici Beșmetov și că deocamdată nu lucrează nicăieri.

Am constatat că sîntem și vecini de cabină. L-am trimis pe garderobier să ne-aducă bere, ne-am învelit în cearșafuri și, sorbind din pahare berea rece de „Jiguli", ne-am așezat la taifas.

Mai întîi și-ntîi am clarificat între noi cum stăm cu principalele rubrici înscrise în fișele de cadre, adică: unde lucrezi, ce funcție ai, ce salariu primești și dacă mai ciupești și ceva pe de lături. Iar dacă nu lucrezi, de ce ai fost scos și cu ce consecințe.

Trebuie să mărturisesc că eu m-am dat drept salariat al sectorului comercial și care încă n-a fost scos „din motive independente de voința mea", dar care a avut totuși „neplăceri". El mi-a spus că a lucrat „pe linie administrativă", la o uzină mare, că a fost scos recent și că, slavă domnului, a trecut de faza neplăcerilor.

— Și de ce... te-au măturat, Vasili Petrovici? îi spusei, adoptînd un ton de intimitate și umplîndu-i iar paharul.

— Dacă am să-ți spun, n-ai să mă crezi, răspunse el pe un ton tot atît de familiar, apoi luă o înghițitură de bere, se linse pe buze de spumă și adăugă cu vizibilă satisfacție și chiar cu mîndrie parcă: Pentru prostie! Chiar așa s-a și trecut în comunicarea de concediere!

Cînd am auzit lucrul ăsta, am tresărit de bucurie: că doar noi, satiricii și umoriștii, îi iubim pe proști. Îi iubim cu o „dragoste ciudată", așa cum iubește cîinele de vînătoare iepurele, gaia — puiul de găină și cronicarul dramatic — piesele proaste. Iar eu aveam

în mîinile mele un prost viu, oficial recunoscut și înregistrat ca atare!

Se uită atent la mine și continuă:

— Mi s-a trecut această mică formulă fiindcă i-am rugat eu, altminteri ar fi trebuit să scrie „la cererea sa". Și asta, frate, era mai rău!

L-am rugat să-mi explice cum s-au petrecut lucrurile.

S-a învoit bucuros.

— Apăi ar trebui să încep, frate, mai întîi cu asta... cum îi spune... cu pre... cu prea... cu pream...

— Cu preambulul, Vasili Petrovici.

— Exact, cu ăsta. Trebuie să-ți spun că la noi, la uzină, directorii se schimbau cam des. Iar fiecare șef, înțelegi matale, își are năravul lui, gărgăunii lui, vorba ceea, stilul lui de muncă. Așa că trebuia să te adaptezi fiecăruia. Dar numai ce apucai să te obișnuiești cu unul, să-l studiezi la perfecție ca să-l cunoști, așa cum cunoaște ostașul închizătorul de la armă și hop! — mi ți-l scotea. Venea altul, ăsta, bineînțeles, avea cu totul alte apucături. Și ia, nenișorule, povestea de la capăt...

Mișcă îngîndurat degetele de la piciorul drept, care îi ieșea afară de sub cearșaf și mai luă o înghițitură de bere.

— Înaintea ăstuia care m-a scos pe mine, adică înaintea lui Burkin, l-am avut director pe Anisim Feodorovici Gremeașkin, un lucrător de vază și băiat de ispravă, dar... cu un caracter, doamne!... Era poreclit la noi „eu și cu mine". Se băga peste tot, voia să facă toate cele pentru toată lumea. Pentru orice fleac, în orice chestiune, oricît de măruntă, tre-

buia să-i raportezi personal și să capeți aprobarea lui, altfel era nenorocire: te mînca fript! Cînd se înfuria cumplit, băga groaza-n tine! Zicea: „Crezul meu este ăsta: să nu cred pe nimeni! Un conducător cu post de răspundere trebuie să se bizuie numai pe el însuși, căci altfel nu se poate să nu se trezească într-o zi că i se face o figură... și dacă iese scandal, te mai pomenești și la gazetă!"

Vasili Petrovici oftă compătimitor.

— Tare se mai temea să nu fie dat la gazetă, dar pînă la urmă n-a scăpat, săracu: tot l-au dat! Și încă cum! „Înăbușirea inițiativei, stil putred de conducere"... și alte drăgălășenii d-astea! Ei, și ce să-ți spun multe, s-a isprăvit și cu Gremeașkin. A fost azi, și mîine ia-l de unde nu-i. În locul lui a venit ăsta... cum îi zice, Burkin! Gremeașkin era spaima lui dumnezeu, umbla totdeauna cu sprîncenele încruntate, cu fulgere în ochi, cu tunete în glas, într-un cuvînt — foc și pară, pe cînd Burkin era întotdeauna amabil, calm, mereu cu o glumă și cu zîmbetul pe buze.

Vasili Petrovici tăcu puțin, pufăi zgomotos, pesemne măcinat din nou de oful său, și apoi spuse cu ciudă:

— Glume! Ce rost au glumele în timpul serviciului? După lucru, mă rog. După lucru îmi place și mie să glumesc, să joc domino, dar la lucru — niciodată! Or, tocmai din cauza glumelor ăstora ale lui am avut eu de tras, dacă vrei să știi.

Iar fornăi supărat și tăcu.

— Dar cum s-a întîmplat toată dandanaua? l-am întrebat nerăbdător.

— Din pricina unor cîini. Uzina noastră se întindea pe un vast teren și se învecina cu altă uzină constructoare de mașini, care n-avea garduri bune, și așa se întîmpla că diverși cîini de pripas pătrundeau acolo, la ei, din stradă, iar de acolo veneau la noi pe unde găseau o spărtură sau poate săpînd pe sub gard cu labele. Așadar, intrau pe terenul nostru, alergau prin toată curtea, diavolii, și-și vîrau botul pretutindeni, căutînd de mîncare. Într-o zi au lătrat la o fată, o muncitoare, și au speriat-o, în altă zi i-au rupt unui băiat de la școala profesională salopeta. Muncitorii au început să mi se plîngă: „la măsuri, Vasili Petrovici!" Ce mi-am zis eu? Hai să raportez directorului ceea ce se întîmplă, ca să-mi spună ce am de făcut și să-mi dea și dezlegarea, așa cum făceam pe vremea lui Gremeașkin.

M-am dus la Burkin. L-am găsit șezînd, calm, prietenos, cu zîmbetul pe buze ca de obicei. A ascultat raportul meu cu multă atenție și la urmă m-a întrebat: „Dar de fapt de ce nu poți lua singur măsurile pe care le crezi de cuviință?" I-am răspuns: „Problema e delicată, serioasă și de aceea aș vrea să primesc directive din partea conducerii!" Cu același zîmbet misterios mi-a zis: „Deoarece cîinii intră în curtea noastră, venind de pe terenul uzinei vecine, părerea mea este că ar trebui prinși cu toții și aruncați înapoi la vecini. Și, bineînțeles, după aceea să astupăm găurile din gard. Asta este, Vasili Petrovici!"

Eu mă uitam la el, el se uita la mine. Și tocmai atunci, dă dracul și sună telefonul. Convorbire interurbană! Chema Moscova, ministerul! El a ridicat receptorul și mi-a făcut semn cu mîna ca și cum ar

fi vrut să-mi spună: poți să te duci! Te întreb pe dumneata: cum trebuia să înțeleg gestul acesta al lui? Într-un singur fel, nu-i așa? „Ai primit instrucțiunile, tovarășe Beșmetov, du-te și le execută." Ei, și le-am executat! Am pus niște muncitori să astupe găurile de la gard, apoi am luat paznicii și un camion de o tonă și jumătate și am început să prind cîinii.

Vasili Petrovici dădu la o parte marginea cearșafului și îmi arătă pulpa goală și păroasă pe care se vedeau urme de mușcături de cîine și adăugă lamentîndu-se:

— M-au mușcat de sus pînă jos, afurisiții dracului! Era printre ei o cățea să nu dai un ban pe ea, dar fioroasă foc! Am prins cîinii, i-am încărcat în mașină și, după cum primisem dispoziție, i-am aruncat peste gard în curtea uzinei vecine, într-un loc mai dosnic. Locul era el dosnic, dar tot ne-a văzut cineva... Și m-a turnat! Știi doar ce fel de oameni sînt la noi!... Și mi-au trîntit un foileton la ziarul uzinei, încheie Vasili Petrovici sumbru. M-au făcut de tot rîsul, în toate felurile. Și spune și dumneata, ce vină aveam eu? Mi s-a dat ordin, l-am executat.

— Și de asta te-au scos, Vasili Petrovici?

— De asta! M-a chemat Burkin și mi-a zis cu zîmbetul lui veșnic amabil: „Îți dai singur seama, Vasili Petrovici, că după cele ce s-au întîmplat va trebui să ne despărțim. Am vrut să menționez în decizie, clar și categoric, că te scot pentru prostie, dar, hai, uite că scriu «la cererea sa»." „Nu! mi-am zis eu. Figura asta n-o să-ți meargă, n-ai de-a face cu un netot!" Și i-am răspuns: „Nu, tovarășe Burkin,

ați vrut să scrieți «pentru prostie», scrieți «pentru prostie»". „Mă rog!" Și a scris, nătărăul! încheie Vasili Petrovici triumfător.

Mărturisesc că eram uimit, din cale-afară de uimit, și am cerut iarăși să-mi dea explicații.

— Păi e la mintea cocoșului! făcu Vasili Petrovici, încîntat de sine. „La cererea sa" — este o formulă perfidă, cu multe înțelesuri, răsuflată, în dosul căreia se poate ascunde orice. Ea îi pune pe oameni în gardă și îi face să fie vigilenți. Pe cînd „pentru prostie" e ceva neserios, seamănă a anecdotă. Cine o să creadă că o persoană care se află în slujba statului poate să fie proastă?!

Rînji mînios și adăugă:

— Eu pe dobitocul ăsta de Burkin am să-l tîrîi și la judecată, să vezi dacă nu scot untul din el și-l pun cu botul pe labe! O să cer o expertiză medicală: să constate medicii capacitățile mele intelectuale. Mă tem că am să fiu reintegrat în munca mea și atunci am să-l fac pe Burkin să-mi plătească pentru tot timpul cît am stat degeaba, și abia după aceea am să-mi dau demisia, „din motive familiale".

M-am uitat la mutra stupidă și încrezută a lui Vasili Petrovici și mi-am zis în gînd: „De! Așa prost, mai rar!"

Ori de cîte ori lua cuvîntul la adunările pedagogice, Anna Pavlovna, directoarea școlii, își încheia cuvîntările ei lungi, inteligente și argumentate științificeşte cu invariabila frază :

— Dar principalul, prieteni dragi, este să cunoști și să înțelegi sufletul copilului !

Într-o zi i s-a raportat că elevii clasei a cincea nu se împacă bine între ei.

Curînd după aceea, Maria Semionovna, diriginta clasei a cincea, o tînără palidă și sfioasă, cu un nas lung și trist, era în cabinetul directoarei și povestea agitată :

— Se ceartă foarte des, Anna Pavlovna. Mai ales fetele, Anna Pavlovna. Ieri Zina Kusițkaia s-a certat cu Tania Rundukova. Stați că am și notat aici la mine pentru ce : s-au certat fiindcă Tania Rundukova a spus că Zina Kusițkaia are un nas ca un morcov. Și băieții se ceartă, Anna Pavlovna. Acum trei zile — iată, am notat și asta — în timpul recreației mari Vitea Kopilkin l-a bătut pe Vasea Petuhov. N-am putut să aflu din ce cauză. Sînt toți așa de ascunși,

Anna Pavlovna! V-aș ruga chiar să mă mutați de la clasa asta, Anna Pavlovna.

— Nu cunoști bine sufletul elevilor, îi spuse cu gravitate Anna Pavlovna. Trebuie să înțelegi, draga mea, că elevii noștri își au principiile lor morale. Mi se pare că clasa cincea are acum oră liberă, nu? Uite, vin cu dumneata și o să discutăm cu copiii sincer și prietenește, și să vezi că mie o să-mi povestească totul!

Anna Pavlovna își îndreptă taiorul bleumarin, mai mult surtuc bărbătesc, își netezi părul cărunt, tuns și el bărbătește, și ieși din birou.

Clasa a cincea se afla la capătul coridorului, și venea de acolo un vuiet prelung.

Anna Pavlovna deschise energic ușa. Zgomotul se potoli instantaneu. Vitea Kopilkin, care sta călare pe Vasea Petuhov, sări imediat jos de pe victima sa. Biata victimă se tîrî în patru labe pînă la bancă. În clasa a cincea se făcu o liniște încordată, plină de așteptare.

— Ședeți, copii! spuse cu o voce metalică Anna Pavlovna, uitîndu-se cu severitate în ochii elevilor, care o priveau speriați. Am aflat că în clasa voastră nu vă împăcați bine. Vă certați des, vă bateți. Asta nu e bine, copii. În școala noastră socialistă trebuie să existe armonie. Cine din voi vrea să-mi spună de ce-i dihonia aceasta între elevii clasei a cincea?

Dar clasa a cincea tăcea încruntată.

— Copii, noi construim doar împreună școala noastră socialistă! Noi toți sîntem, ca să zic așa, zidarii

care înalță acest minunat edificiu. Așa că vorbiți-mi despre voi, cum ați vorbi... unui zidar mai mare.

Într-o bancă din fund cineva pufni în rîs. Tăcerea însă continua să domnească.

— Mda... Într-adevăr, Maria Semionovna, sînt ascunși. Copii, vă previn că, dacă nu răspundeți singuri la întrebările mele, am să vă strig pe fiecare la rînd, după catalog.

Prin clasă trecu un fremăt, ce semăna a vînt prevestitor de ploaie. Din ultima bancă cineva ridică o mînă tremurîndă, cu degetele murdare de cerneală.

— În sfîrșit! se bucură Anna Pavlovna. Spune, băiețașule. Cum te cheamă?

— Ba-ba-ba...

— Nu te emoționa și atunci n-ai să te mai bîlbîi. Spune-mi dumneata, Maria Semionovna, cum îl cheamă? Barabanov Mișa? Spune-mi, Mișa Barabanov, de ce elevii clasei a cincea nu trăiesc ca niște prieteni?

— Mă-mă-mă...

— Hai, mai mult curaj!

— Mă-mă tem. O să-și ba-ba-ba...

— Ce-i asta ba-ba?

— O să-și ba-ba... bată joc de mine.

— Stai jos, stai jos. Da, Maria Semionovna, acum văd și eu că clasa dumitale este foarte rea. Băieților le e teamă să ia cuvîntul. Copii, cum nu vi-e rușine? Gîtuiți în felul acesta autocritica?!

Mișa Barabanov se așează la loc. Urechile îi erau roșii ca focul. Toți ceilalți copii se uitau la el cu invidie. Norocosul, acum n-o să-l mai întrebe nimic.

— Bine. F-foarte bine ! continuă, persistentă, Anna Pavlovna. Din moment ce nimeni, nici măcar pionierii nu vor să vorbească, vom proceda altfel. Maria Semionovna, cum îi cheamă pe cei doi băieți care mereu se iau la bătaie ? Vitea Kopilkin și Vasea Petuhov ? Kopilkin și Petuhov, ia veniți încoace.

Cu aerul unor condamnați la moarte, Vitea Kopilkin și Vasea Petuhov ieșiră din bănci și veniră în mijlocul clasei.

— Ia spune-mi, Vitea Kopilkin, de ce te certi cu Vasea Petuhov și îl bați ?

Vitea Kopilkin tăcea, studiind cu luare-aminte vîrful pantofului său.

— Aștept, Vitea Kopilkin.

Vitea oftă zgomotos și spuse cu o voce groasă :

— De ce înseamnă ?

— Cum „de ce înseamnă" ? Unde înseamnă ? Ce vrei să spui ? Vorbește clar !

— Ne înseamnă în carnet și apoi ne pîrăște Mariei Semionovna.

Diriginta, palidă și așa, păli și mai mult și spuse :

— Vasea Petuhov este primul meu ajutor, Anna Pavlovna. El îi înseamnă în carnet pe cei care sînt nedisciplinați, Anna Pavlovna. Vasea, arată-i Annei Pavlovna carnetul pe care ți l-am făcut cadou.

Vasea Petuhov scoase din buzunarul pantalonilor un repertoar și i-l arătă directoarei.

— La mine totul e însemnat într-o ordine perfectă, spuse el pe un ton grav. Iaca, la litera „K" — Kopilkin Viktor. A întîrziat zece minute la ora a treia. Și cu dată, vedeți ? Asta s-a întîmplat ieri. Tot el a aruncat pe fereastră cîrpa de șters tabla. Asta s-a întîm-

plat azi. Tot el a scos limba la Maria Semionovna, cînd dumneaei a întors capul. Și acum, iată, dacă trecem la litera „S" — Slonikov Semion. A tras cu praștia în scuipătoare. La mine totul e scris într-o ordine perfectă. Uitați-vă, să luăm litera...

— Destul, îl opri Anna Pavlovna pe Vasea Petuhov. Am înțeles. Kopilkin, comunică tatălui tău să treacă pe la mine ca să discutăm despre purtarea ta. Și tu, Slonikov, la fel. Copii, trebuie să-l stimați și să-l iubiți pe Vasea Petuhov. Apropie-te, Vasea, ești un băiat cinstit și care spui numai adevărul. Vitea Kopilkin, strînge-i imediat mîna! Trebuie să înțelegi că el îți vrea binele cînd te înseamnă în carnet. El ne ajută pe noi, zidarii mai mari, adică vreau să spun tovarășii mai mari, să te educăm. Ți-e un bun, un adevărat prieten. M-ai înțeles, Vitea Kopilkin? Hai, dați-vă mîna în fața întregii clase.

Vitea Kopilkin și Vasea Petuhov își dădură mîna.

— F-foarte bine! Acum, gata, v-ați împăcat și sînteți prieteni. Vasea Petuhov, dacă prietenul tău Vitea Kopilkin va continua să se poarte rău, să vii direct la mine, și noi doi împreună o să-l îndreptăm repede. Ai să vii, Vasea Petuhov?

— Am să viu, răspunse Vasea, plimbîndu-și hoțește privirea pe fețele împietrite ale elevilor clasei a cincea.

In timpul recreației mari, Anna Pavlovna ședea cu organizatorul de comsomol, pe nume Palasov, în biroul său și îi povestea, încîntată de ea însăși, cele petrecute în clasa a cincea.

— Ce bine cunosc eu sufletul copilului sovietic! zicea ea. Te asigur că de acum înainte acești doi băieți vor deveni adevărați prieteni. Băiatul acela, Vitea

Kopilkin, m-a înțeles. Doar ei, copiii, își au legile lor morale !

In timpul cît ea îi vorbea astfel lui Palasov, Vitea Kopilkin și cu repetentul Slonikov, ascunși după o coloană la garderobă, pîndeau pe cineva. Cînd Vasea Petuhov trecu prin dreptul coloanei, Slonikov îi îmbrăcă pe cap sacul în care își ținea galoșii, iar Vitea Kopilkin îl trînti jos pe cel mai bun prieten al său și ridică deasupra capului acestuia mătura răzbunării.

SCRISOAREA UNUI PRIETEN

„Dragă Nikolka! Scrisoarea pe care mi-ai trimis-o pe adresa Uniunii Scriitorilor nu m-a mai prins la Moscova. Ea mi-a fost expediată aici, în Kazahstan, la sovhozul «Peredovik», unde mă aflu de mai bine de o lună și strîng material pentru o nuvelă.

Sînt încîntat de tot ce văd aici, dragul meu. Încîntat și de zorile radioase, și de apusurile impresionante, și de vulpile roșcovane de stepă, cu coziле ca de foc. Dar oamenii !!! Vai, ce oameni interesanți sînt aici, Nikolka! Aici, frate, întîlnești «eroi pozitivi» și «negativi» atît de grozavi, încît ți-e și rușine pentru noi, literații, că descriem atît de sfios și palid viața lor atît de bogată în evenimente.

Dar despre oamenii Kazahstanului, despre asfințitul și zorile de aici și despre vulpi, vei citi în noua mea nuvelă pe care — pe cinstea mea! — o voi scrie cu tot entuziasmul puterilor mele dezlănțuite. Acum însă vreau să-ți spun altceva.

Mă întrebi în scrisoare cum se explică tăcerea mea din ultimul timp și de ce nu se mai vorbește nimic despre mine.

«Spovada mea s-o ascultați; apoi, vă rog, mă judecați!»[1]

E drept că tu ești departe de a fi Tatiana Larina[2], iar eu departe de a fi Oneghin[3], dar sîntem prieteni vechi, legați de anii petrecuți împreună la căminul studențesc, anii de neuitat ai «tinereții furtunoase», și de aceea, te rog, înarmează-te cu răbdare și citește pînă la capăt această mică schiță autobiografică, mai curînd tristă decît hazlie, dar în orice caz instructivă. Ea ar putea fi intitulată: *Prăbușirea unui idol.*

Așadar, într-o bună zi, la Moscova, au început, vorba ceea, «să mă ridice».

Îmi aduc aminte ca acum telefonul pe care mi l-a dat într-o noapte Senea Tolski (există la noi, nu știu dacă știi, un om de litere cu acest nume); glasul lui era atît de răgușit de emoție că nici nu putea rosti (mai mult scuipa în receptor) cuvintele lui întretăiate, fără șir, parcă aiurite:

— Bătrîne, dormi?... Habar n-ai... Te ridică!

— Unde... mă ridică?!

— Ai să citești mîine, s-a și cules, dacă trece poți să socotești că l-ai apucat pe dumnezeu de un picior. Dormi! Te îmbrățișez!

Și toate acestea dintr-o singură răsuflare, fără punct și fără virgulă.

Mi-a spus el să dorm, dar bineînțeles că n-am mai închis ochii toată noaptea. *Ierburi de primăvară* este prima mea nuvelă. Ai citit-o și știi că e cam slăbuță sub raportul compoziției, în multe privințe necizelată,

[1] Din cîntecul XII al romanului în versuri *Evgheni Oneghin* de A. S. Pușkin. Versiunea romînească de George Lesnea (n. r.).

[2] Eroina principală a romanului în versuri *Evgheni Oneghin* (n. r.).

[3] Eroul principal al aceluiași roman (n. r.).

și deși se simte în ea «parfumul vieții», totuși, după părerea mea, literatura nu este un articol de parfumerie. Așa că numai pentru parfumul ei nu ar fi fost cazul, cred, «să mă ridice». «Să fi mințit Tolski?», mă întrebam eu. Dar, în definitiv, de ce să mă mintă? Și încă noaptea, la telefon?! Și afară de asta este un om bine informat, care se învîrtește la poalele Olimpului nostru literar, vede tot și știe tot. Pe vremuri a scris și el cîteva povestiri (tot cu «parfum»), a fost «ridicat» și după ce a fost «ridicat» a fost dat uitării, pentru că S. Tolski (așa semna el) s-a epuizat, cum se spune, în întregime cu aceste povestiri și... s-a stins ca un chibrit în bătaia vîntului. Ajuns la înălțime într-o stare de epuizare literară, bietul Senea a început să tînjească, să ceară ajutor și să dea din picioare. Atunci a fost prăvălit de acolo de sus, fără milă, cu o viteză nepermisă și nu prea reverențioasă. Un altul în locul lui ar fi ajuns la spital (după un asemenea coborîș), dar Senka, ajuns jos, s-a scuturat și și-a revenit numaidecît. Pe cuvîntul meu că îl respect pentru tenacitatea lui! Bineînțeles, omul și-a dat seama că n-a fost și nici n-o să ajungă vreodată scriitor, dar altă profesiune nu avea, nu i-a plăcut niciodată să învețe și de aceea s-a adîncit în vîltoarea așa-numitei «vieți obștești» a Uniunii scriitorilor. Nikolka, dragul meu, te rog să mă înțelegi bine: n-am nimic împotrivă ca scriitorul să se ocupe de activitatea obștească. Scriitorul sovietic nu poate să nu activeze pe tărîm obștesc. Asta e o axiomă. Dar... există activitate obștească și activitate obștească. Uite, Cehov, de pildă, a construit școli pentru zemstvă, a participat la efectuarea re-

censămîntului, a luptat împotriva holerei, a fost în Sahalin, și asta numesc eu adevărată activitate obștească pentru un scriitor, căci ea a pus conștiința și mintea scriitorului în fața unor probleme arzătoare ale vieții, l-a ajutat să cunoască mai profund această viață și l-a legat de popor.

Scriitorul trebuie să desfășoare, desigur, și o activitate social-literară. Socot că scriitorii trebuie să se întrunească, să discute în contradictoriu pînă în zori, analizînd un nou roman sau poem, și sînt de părere că adevăratele discuții creatoare trebuie să fie animate și aprinse. Sînt iarăși de acord ca maeștrii bătrîni și cu experiență să-i ajute pe cei tineri, să-i învețe. Știu că ai să mă întrebi: «Dar oare Uniunea voastră nu se ocupă de lucrul ăsta?» Ba da, Nikolka. Avem și adevărați militanți pe tărîm obștesc, îi știe toată lumea și nu este nevoie să-ți citez numele lor. Dar alături de activitatea social-literară creatoare a scriitorului există și «arsul gazului» — mersul în gol. N-are nici o legătură cu viața social-politică clocotitoare și plină de conținut a țării. Mai mult decît atît, toată această agitație fără rost, toate aceste ședințe nesfîrșite sînt parcă născocite dinadins ca să-l țină pe scriitor departe de viață! «Slujirea muzelor nu îngăduie desertăciunea.» Cînd să mai slujești muzele, dacă pur și simplu nu-ți ajunge timpul pentru asta? Întregul proces al activității literare nu constă numai în a sta la masa de scris: trebuie să mai și meditezi la ceea ce ai de gînd să așterni pe hîrtie. Dar nu ai timp să chibzuiești: trebuie să participi la ședințe!

Ne-am obișnuit cu următoarea situație stupidă: un scriitor de seamă își ia «concediu de creație» ca să

poată scrie un roman, o nuvelă, un poem. Gîndește-te tu singur ce absurditate: un scriitor să-și ia concediu ca să poată scrie! E ca și cum un arhitect de valoare și-ar face rost de un certificat medical pentru ca «pe motiv de boală» să se elibereze de tot felul de sarcini și astfel să poată construi pe furiș o căsuță, sau ca și cum un pictor și-ar lucra tablourile numai duminica, cînd nu sînt ședințe!

Dar pentru oameni ca Senea Tolski «deșertăciunea deșertăciunilor» în cîmpul scriitoricesc constituie o admirabilă «ieșire din impas».

Senicika al nostru a început să fie văzut la ședințe în imobilul din strada Vorovski, a devenit foarte curînd un «om al casei», a căpătat o situație, a dobîndit o funcție, care îi permitea să ducă o existență asigurată, a început să plece în deplasări de creație (în special în regiunile producătoare de fructe citrice) și pentru inspectarea filialelor uniunii (de preferință în aceleași regiuni), scria impresii și cronici interne — pe scurt, vorba ceea: «ardea gazul». După un timp s-a mai îngrășat, s-a făcut mai greoi, pe de altă parte a devenit și atît de insolent, încît cînd întîlnea pe coridor un scriitor care prefera să scrie, decît «să ardă gazul», avea nerușinarea să-i facă observații cu vocea lui de bas:

— Te eschivezi, frate dragă, nu vrei să lucrezi! Și noi trebuie aici să ne spetim pentru tine. Asta nu-i frumos, frate dragă!

Te rog din nou să mă înțelegi: nu vreau cîtuși de puțin «să denigrez», «să arunc o umbră» — sau cum se mai spune — asupra lucrătorilor din aparatul Uniunii. Orice organizație de creație are nevoie de

un aparat al ei. Avem însă nevoie de lucrători, nu de mici «califi de un ceas» birocratici. Căci ăştia stau de obicei la cîrma «activităţii de ars gazul», acţionînd după principiul: ai luat în mînă biciul, mînă! Plini de ei înşişi, ţipă din cînd în cînd la scriitorii care, din punctul lor de vedere, nu au un cuvînt de spus în domeniul «activităţii de ars gazul». (Ah, dacă ar şti aceşti «califi de un minut» cît de caraghioasă este înfumurarea lor!)

Dar îţi aud glasul supărat, Nikolka, spunînd: «Vorbeşte despre tine!»

Într-adevăr, m-am abătut de la subiect şi te rog să mă ierţi.

Aşadar, îţi spuneam că n-am închis ochii toată noaptea, iar dimineaţa m-am năpustit asupra ziarelor ca un tigru flămînd asupra pradei sale. Într-adevăr, Senka nu minţise. Cînd am deschis ziarul, am văzut imediat un subsol despre *Ierburile* mele. Prima senzaţie pe care am avut-o după ce am citit articolul a fost una de jenă. Încă de pe atunci (nu mai vorbesc de acum!) îmi dădeam seama perfect că nuvela mea este departe de a fi perfectă, iar articolul vorbea despre ea ca de ceva monumental şi epocal.

L-am citit a doua oară şi — o, slăbiciune omenească! — senzaţia de jenă mi-a dispărut. După ce l-am citit şi a treia oară, m-am declarat în totul de acord cu criticul şi m-am convins şi eu că *Ierburi de primăvară* constituie o operă monumentală şi epocală.

În aceeaşi zi am trecut pe la Uniune. Pe coridor, m-am întîlnit cu Senea Tolski, care s-a repezit la mine să mă îmbrăţişeze şi să mă sărute, iar «califul» din acea vreme mi-a făcut un salut reverenţios, şi totul a

mers ca pe roate. Mă «ridicau», iar eu, prostul, în loc să strig îngrozit: «Fraților! Ho! Ce faceți cu mine?! Ajutor!», zîmbeam și eram radios. Din păcate îmi plăceau toate astea!... Pe scurt, nici n-am apucat să mă dezmeticesc bine și am devenit «idol».

Ierburile de primăvară apăreau mereu în altă ediție. Incasam bani, și încă bani frumoși. Ca să par mai impunător, mi-am cumpărat o pipă, am început să-mi fac veacul prin restaurante, cu noii mei prieteni, proclamînd asemenea Pithyei tot felul de prostii pe teme literare. Am avut și un amor — murdar, inutil! — cu una din acele doamne care au tangențe cu literatura, care șed pe țărmul mării literare și așteaptă să vadă apărînd la suprafață o nouă «celebritate».

Am fost ales bineînțeles în biroul secției, apoi într-o comisie, după aceea în alta și... m-am lăsat și eu antrenat în «arderea gazului». Trebuie să-ți spun sincer, Nikolka, că la început toate acestea m-au prins, m-au cucerit. Ședințele și consfătuirile aproape zilnice, discuțiile și analizele fac impresie asupra unui om care nu e obișnuit cu asta. Mai ales cînd acest om este mereu lăudat la ședințe și consfătuiri. E adevărat că... într-o zi, un scriitor bun, bătrîn, m-a întîlnit la Uniune și m-a luat de braț, m-a tras deoparte și mi-a spus:

— Îmi placi, tinere. Și există fragmente bune în nuvela dumitale. Dar... nu te lăsa amețit, în ansamblu nuvela dumitale e cam crudă încă. Nu-i asculta pe cei care te tămîiază!

Țin minte că m-am necăjit foarte mult și m-am supărat foc pe el. Totuși mă pusese pe gînduri acest glas lucid. Dar nu pentru mult timp, fiindcă imediat s-a apropiat de mine Tolski și m-a întrebat ce mi-a spus

bătrînul. I-am povestit. Și atunci Tolski a pufnit cu dispreț:

— Te invidiază diavolul ăsta bătrîn! Asta e și atît!

Seara, la restaurant, am făcut o grămadă de glume stupide pe tema fierii ce și-o fac scriitorii din invidie.

Pe scurt, m-am lăsat angrenat în mecanismul «arderii gazului» și treptat, fără să-mi dau seama, m-am schimbat și în comportările mele în afară și pe dinăuntru. Am început să vorbesc cu oamenii infect, insinuant și condescendent, să afișez o mutră obosită, plictisită și infatuată. Nu mi se părea de loc ciudat și necuviincios ca eu — în fond, un novice în literatură — să dau lecții de scris literaților maturi, ale căror manuscrise începuseră să-mi fie trimise spre recenzare; am prins gustul de a rosti cuvîntări introductive la seri literare, cuvîntări improvizate după vechea rețetă: «Mult zgomot pentru nimic» — și de a lua cuvîntul la conferințele cu cititorii, debitînd spirite dinainte pregătite. Asta a durat vreo doi ani. În tot acest timp n-am scris nimic, cu excepția unor articole de ziar. Nu aveam material nou, viu, din viață și, neștiind de fapt nimic, nu aveam nici capacitatea profesională de a scrie despre orice. Și într-o zi, Nikolka dragă, am început să tînjesc! O tînjeală chinuitoare. Mi-am dat seama cu o claritate, care m-a zguduit, că din zece ședințe și consfătuiri ale noastre opt sînt sterile și inutile. Tot atît de clar mi-am dat seama că am să mor ca scriitor, dacă nu voi fugi.

Am început să fiu lăudat mai rar la consfătuiri și ședințe, iar la gazeta de perete de la clubul nostru au început să apară caricaturi colegiale în care colegialitatea mergea așa de departe, încît ajunsesem să

semăn la chip și înfățișare cu o maimuță și eram demascat că tac din rea-voință. Mă aștepta în fond soarta bietului Senea Tolski. Eu știam însă că dacă voi fi «zvîrlit» ca el, de sus, n-o să rezist, căci n-aveam un organism atît de rezistent ca al lui.

Și tot Senea Tolski a venit cu picătura care a făcut să se reverse paharul. Într-o zi s-a repezit la mine pe același coridor al imobilului din strada Vorovski și a început deodată să mă frece:

— De ce n-ai venit, frate, la discuția despre cartea *Movilele* de Sudarin? Te eschivezi, frate! Iar noi trebuie să ne spetim aici pentru tine? Nu-i frumos, frate!

Mi-am ieșit din pepeni, i-am spus că nu sînt nici un fel de frate cu el și l-am trimis dracului. Seara am calculat să văd de ce fonduri dispun și am constatat că am bani destui. Am hotărît să nu mai cer deplasarea pentru creație, pentru ca mașinăria «aflătorilor în treabă» să nu mă reție de mînecă în ultimul moment; dimineața mi-am făcut valiza (aceea veche, pe care o aveam de pe vremea cînd eram student), am aruncat pe fereastră pipa de care mi se urîse, mi-am cumpărat bilet, iar seara m-am urcat în tren și, fără să suflu cuiva vreo vorbă, am plecat în Kazahstan. După ce m-am instalat în sovhoz, am trimis Uniunii o scrisoare în care explicam cum m-am priceput plecarea (de altfel nu dețineam nici o funcție plătită la Uniune) și le comunicam noua mea adresă.

Dragul meu Nikolka,

Acum sînt fericit! Respir cu nesaț aerul peregrinărilor, mă plimb pe un pămînt necunoscut, trăiesc din plin o viață creatoare, deși nu stau la masa de scris

(la masă mă voi așeza mai tîrziu). Duc chiar și o activitate obștească : am organizat în sovhoz o gazetă de perete grozavă. Scriitorul este un veșnic călător. Atîta timp cît sînt încă tînăr și sănătos, vreau să mă satur umblînd prin viață. Asta e toată spovedania mea. Parcă văd înaintea ochilor mei privirea ta inteligentă și bună și sînt sigur că mă vei înțelege și nu mă vei condamna prea aspru pentru această evadare în viață. Răspunde-mi cît mai curînd !

Te îmbrățișează,
Al tău
Serghei

P.S. Cît privește «ridicarea», lasă să ne ridice cititorul. El este cel mai indicat s-o facă. Pentru el scriem cărțile noastre și tot el are primul cuvînt."

CU CAPUL ALTUIA

Deși afară suflă un viscol năprasnic de februarie, „învolburînd zăpada", tînărul poet Nikodim Ovcinnikov, care ședea în biroul redactorului-șef al editurii regionale, avea impresia că din cer cad pe pămîntul păcătos nu fulgi mari și moi de zăpadă, ci fluturași albi de primăvară. Această deformație a vederii se explica prin faptul că, zîmbindu-i părintește, redactorul-șef Serghei Sergheevici Nekvasov îi spusese :

— Ei, dragul meu, te felicit. Acum e totul în regulă. Ai pătimit mult, dar a venit clipa mult așteptată. Te includem în plan. Zilele acestea încheiem contractul.

Nikodim Ovcinnikov se uita uluit și neîncrezător la redactorul-șef. I-au auzit oare bine urechile ? Ori bătrînul Nekvasov a glumit ?

Dar nu, Nekvasov nu glumea ! Figura lui, cu fața nebărbierită și plină de zbîrcituri, cu nasul mare și ochii distanțați unul de altul și ficși ca ai unui vultur, avea un aer serios și binevoitor. De altminteri, cu asemenea lucruri nu se glumește !

„De fapt Nekvasov e urît, își zise în gînd poetul, simțind cum i se topește sufletul de năvala de sentimente calde. Dar e colosal de simpatic. Nu știu cine

a spus că zbîrciturile sînt urmele fostelor zîmbete. La tine s-o fi gîndit ăsta cînd a spus-o, scumpul meu moș Nekvasov."

În acest timp moș Nekvasov îi întinse tînărului poet mîna și îi repetă :

— Prin urmare, treci peste cîteva zile. De fapt, asta a fost tot ce am vrut să-ți spun !

Nikodim Ovcinnikov strînse mîna redactorului-șef și ieși din biroul său parcă plutind. De bucurie și emoție cînd ajunse la garderobă nu reuși mult timp să nimerească mînecile demiului său și negăsind în buzunar o hîrtie de o rublă ca să-i dea bătrînei garderobiere, mătușei Pașa, înlocui acest gest profund prozaic de recunoștință cu o sărutare răsunătoare de poet. Mătușa Pașa, deși era obișnuită cu purtarea liberă a literaților, rămase perplexă, și abia după ce Nikodim Ovcinnikov fu de partea cealaltă a ușii își șterse obrazul cu palma și spuse tare, uimită la culme :

— Și totuși parcă nu mirosea a băutură !...

Tînărul poet ieși în stradă și fu înghițit de viscolul ce dănțuia parcă învîrtejind zăpada.

După plecarea tînărului poet, în biroul redactorului-șef intră tovarășul Perenesihin, șeful secției de poezie a editurii regionale.

Perenesihin se așează în fața mesei redactorului-șef în fotoliul care încă mai păstra căldura bietului Nikodim Ovcinnikov și, după o pauză misterioasă care nu prevestea nimic bun, întrebă :

— Ați citit numărul de astăzi al ziarului *Molodoi Boreț* (Tînărul luptător), Serghei Sergheevici ?

— Nu! Dar ce s-a întîmplat? întrebă neliniştit bătrînul Nekvasov, dîndu-şi seama că nu degeaba îi pusese această întrebare precautul Perenesihin.

— E... o... chichiţă. La filiala Uniunii scriitorilor a avut loc o discuţie şi Şalnikov a declarat că personal el nu poate să zică nimic bun despre versurile lui Nikodim Ovcinnikov. Chiar aşa şi scrie: „Nimic bun" !...

— Aşa care va să zică?! Neplăcută chichiţă!

Bătrînul Nekvasov căzu pe gînduri. Ce-i de făcut? Şalnikov este un critic cunoscut în regiune şi părerea lui contează. Să-l cheme la telefon? Parcă nu şade bine: îşi stîrbeşte din autoritate, e doar suveran să decidă. Se-nţelege că ar putea lua poeziile lui Nikodim Ovcinnikov să le mai citească o dată şi să caute a-şi da singur seama unde-i de fapt „chichiţa". Dar de ce să-şi mai bată capul, cînd capul lui Şalnikov s-a şi gîndit la asta?! Mai mult încă: ceea ce a cugetat capul acestuia a şi apărut în coloanele ziarului pentru tineret. Doamne, ce prost au ieşit lucrurile! N-ar fi trebuit să-i vorbească atît de concret acestui băieţandru despre plan şi contract. Dar nu-i nimic, încă nu-i prea tîrziu să îndrept lucrurile.

După ce aruncă o privire recunoscătoare lui Perenesihin, totdeauna perfect pus la punct, Nekvasov zise:

— Ovcinnikov a fost astăzi pe la mine. I-am spus că îl includem în plan. Nu i-am spus însă în care plan. Aşa că... ţii seama de asta, Trofim Trofimovici...

Perenesihin făcu semn din cap că a priceput, folosind de data asta bineînţeles chiar capul lui.

După cîteva zile, Nikodim Ovcinnikov, care nu bănuia nimic, se prezentă din nou la editura regională.

Dar nu fu lăsat să intre la Nekvasov în birou. Secretara îi spuse:

— Serghei Sergheevici lucrează la un raport urgent, cerut „de sus". Vă roagă să-l iertați, dar nu poate să vă primească și v-a recomandat să vă adresați lui Perenesihin, la secția de poezie.

Perenesihin fu de o amabilitate direct cuceritoare: îl tratâ pe poet cu bomboane de mentă, îl bătu peste umăr, îi spuse că pe vremuri a scris și el versuri și de aceea cunoaște toate „sîcîielile".

— Ce au de-a face aici „sîcîielile" ? întrebă poetul, devenind numai urechi.

— Am să-ți spun sincer, prietenește, îi zise Perenesihin. Nu te grăbi. Sîntem acuma în mare zarvă: planul este în curs de aprobare. Serghei Sergheevici e tot timpul în fierbere, eu sînt în fierbere, toți sîntem în fierbere. Vino... să zicem, peste vreo două săptămîni, și atunci toate lucrurile vor reintra în făgașul lor.

— Și eu în al meu? glumi Nikodim Ovcinnikov, cam galben.

Amabilul Perenesihin izbucni atît de tare în rîs ca și cînd tînărul poet ar fi gratificat lumea cu cine știe ce spirit genial. Printre hohotele de rîs care îl înecau zise cu mare efort:

— Firește, dragul meu, vei reintra!

Exact peste două săptămîni încrezătorul Nikodim veni la editură. Află însă că planul încă n-a fost aprobat și că fierberea continuă.

Mai trecură zece zile. Poetul dădu din nou pe la editură și iarăși nu fu lăsat să intre la Nekvasov, care era supraîncărcat de treburi, iar Perenesihin, zărindu-l

pe coridor, îi făcu semn de departe cu mîna și îi strigă :

— Fug la o ședință, vino peste cinci zile.

Simțind că aici e ceva care nu miroase a bine, tînărul poet nu mai așteptă și se înființă la editură în ziua următoare.

Nekvasov era singur. Ședea la birou și citea un manuscris. Afară soarele strălucea, se auzeau căzînd picături de pe streașini, iar vrăbiile, zburlite ca de obicei primăvara, se așezau obraznice pe pervaz.

— Serghei Sergheevici, cînd încheiați în sfîrșit contractul cu mine ? întrebă poetul.

Nekvasov se strîmbă parcă îl călcase cineva pe bătătură. Nu-i plăceau asemenea întrebări puse de-a dreptul.

— În general, firește că-l vom încheia, răspunse redactorul-șef. Dar planurile au fost aprobate !

— Păi mi-ați spus că mă includeți în plan ! Atunci ?...

— Da ! Și te-am inclus în plan. În planul... de perspectivă.

— Și am deci perspectiva să-mi fie editată cartea ?

— Sigur... perspectiva o ai.

— Și cînd anume ?

— Ei, asta-i greu de spus exact, răspunse redactorul-șef, care acum reușise să-și revină. Perspectiva e perspectivă. Ea nu poate fi precizată prin date calendaristice exacte.

Poetul se uită pe fereastră, și soarele i se păru deodată cam acoperit, iar vrăbiile vesele parcă crescuseră și începuseră să semene cu niște ciori sinistre. Se uită apoi la fața încruntată și plină de zbîrcituri a lui Nek-

vasov, la nasul lui mare și la ochii săi distanțați, și își zise în gînd :

„De fapt, Nekvasov nu-i atît de urît, pe cît e de antipatic. Cineva a spus cîndva că zbîrciturile sînt urmele strîmbăturilor răutăcioase de altădată. La tine s-o fi gîndit cu siguranță ăsta cînd a spus-o, mizerabile Nekvasov !"

— Am să mă plîng împotriva dumitale ! zise sufocîndu-se tînărul poet. O să fac o întîmpinare... Nu mă las... Am să lupt...

După ce Ovcinnikov ieși din birou, Nekvasov se sculă de la masa sa de scris și, încruntat, începu să se plimbe prin odaie. Îi era milă de poet. Și apoi toată povestea asta nu promitea decît neplăceri. Va trebui să dea explicații, să facă niște manevre, să caute să iasă basma curată. Proastă afacere !

Deodată se deschise ușa și în birou intră ca de obicei, fără să se anunțe, criticul Șalnikov, un bărbat plin și rumen, purtînd pe umeri capul care îl înlocuise în cazul de față pe acela al redactorului-șef Nekvasov.

După ce își strînseră mîinile și discutară despre problema pentru care Șalnikov catadicsise să se deranjeze pînă la editură, Nekvasov i se adresă așa, într-o doară :

— Da, era să uit cu totul. De mult am vrut să te întreb, Iuri Benediktovici, de ce l-ai forfecat cu atîta asprime pe băiatul acela... Cum îi zice ?... Pe poetul Nikodim Ovcinnikov ?

Criticul deschise niște „ochi cît cepele".

— Eu ? L-am forfecat pe Ovcinnikov ? Cînd ?

— Păi uite, scrie aici, în *Molodoi Boreț*.

Șalnikov luă ziarul, citi notița și înălță din umeri.

— A încurcat-o reporterul! N-am spus așa ceva. Eu am declarat că nu pot să spun despre poeziile lui Ovcinnikov nimic bun și nimic rău pentru singurul motiv că nu le-am citit. După aceea însă le-am citit. Și, după părerea mea, Ovcinnikov este un poet de talent și care promite... Dar ce-i cu dumneata, Serghei Sergheevici?... De ce te-ai apucat așa deodată cu mîinile de cap?...

O MAMA PLINĂ DE TALENTE

De cînd Rita Koliaskina, o fetiță bolnăvicioasă și cu talent, a fost primită la școala de muzică model, mama ei, energica Raisa Iakovlevna, și-a pierdut complet liniștea sufletească.

În fantezia ei bogată de meridională, Raisa Iakovlevna o și vedea pe firava Ritocika, fetița ei cu ochi mari, laureată și ajunsă o celebritate mondială. Vedea săli uriașe de concert, scăldate în lumina candelabrelor electrice, pe Rita, îmbrăcată într-o rochie neagră de catifea cu guler alb, la pian cu degetele ei subțirele zburînd inspirate pe claviatură, și auzea din rîndurile spectatorilor șoaptè pline de invidie:

— Nu știți cine e doamna aceea simpatică cu o șuviță de păr cărunt, care stă în rîndul întîi?

— Sst... E mama Margaritei Koliaskina.

— De aceea are și ea o figură de geniu...

Raisa Iakovlevna ar fi vrut ca aceste vremuri fericite să vină cît mai repede, în următoarele cinci zile, mai bine chiar poimîine. Avea impresia că pedagogii școalei model o îndrumă cu prea mare încetineală pe Rita a ei pe calea spre glorie.

Făcea s-o vezi pe Raisa Iakovlevna dimineața, cînd în paltonul ei monumental de blană de miel roșcat și cu o beretă cafenie, dată strengărește pe ceafă, se ducea la școală, la Rita. Avea buzele încleștate, sprîncenele încruntate și pe față o expresie de nezdruncinată hotărîre. Vă asigur că după înfrîngerea de la Waterloo, Napoleon Bonaparte avea un aer mai degajat, mai senin decît Raisa Iakovlevna a noastră!

Cînd se întîlnea cu cunoscuți, vorbea cu ei numai despre Rita și despre progresele Ritei.

— Ați auzit? țipa ea de se auzea în toată strada. Ați auzit de Rita mea?

— Doamne, dar ce i s-a întîmplat, Raisa Iakovlevna? De ce țipi așa?...

— Rita a fost recunoscută ca un fenomen. A bătut toate acordurile la școala model.

— Poate... recordurile, Raisa Iakovlevna?

Raisa Iakovlevna se uita buimăcită la cunoscutul respectiv, iar apoi explica jenată:

— Vai, am înnebunit de tot cu muzica asta! Știi, mi-e capul plin de tot felul de Bachi, bemoli, burse. Doamne, cîtă bătaie de cap, cîte griji!

— Ce fel de griji, Raisa Iakovlevna? Ritocika învață bine, e sănătoasă, are bursă. De ce te frămînți?

— Dumneata nu cunoști viața noastră muzicală. Cîți invidioși în jur! Numai pedagogii ăștia cîte parale fac! De pildă, profesorul ei, știi care, ăla Berezin, ilustrul, n-a vrut în ruptul capului s-o lase pe Rita să participe la concertul școlii. A zis că e prea devreme. Ce înseamnă prea devreme? Eu sînt mamă și știu mai bine ce-i devreme și ce nu-i devreme pentru fata mea. I-am și spus direct: una din două, tova-

răşe profesor, ori mă arunc chiar astăzi înaintea tramvaiului, ori o lăsaţi pe Rita mea să cînte mîine la concert.

— Şi a lăsat-o ?

Un zîmbet fericit făcu să radieze chipul sever al Raisei Iakovlevna.

— Din moment ce vezi că sînt vie şi nevătămată, înseamnă că a lăsat-o. L-am speriat rău de tot. Ştii cum mi se spune la şcoală ? „O mamă plină de talente !"

Se uită la ceas şi se grăbi să-şi ia rămas bun.

— La revedere. Fug ! S-o fi adunat acolo toată lumea.

...La măsuţele de la bufetul şcolii, aplecaţi peste paharele cu invariabilul iaurt şi cu ceai slab, şedinţează mamele şi taţii. De sus, din clase, se aud glasurile plîngăreţe ale viorilor şi sunetele înăbuşite ale pianului.

Privirea ageră a Raisei Iakovlevna a observat-o imediat pe voluminoasa Nina Feodorovna Fliamm, care şade la o măsuţă din colţ. Fiul ei, Borea Fliamm, învaţă în aceeaşi grupă cu Rita şi se spune şi despre el că e un băiat colosal de talentat. Raisa Iakovlevna îl socoate concurentul Ritei şi o urăşte sălbatic în adîncul sufletului ei pe grăsana Nina Feodorovna. Dar nici Nina Feodorovna n-o agreează pe Raisa Iakovlevna. Aceasta nu le împiedică ca atunci cînd se întîlnesc să se îmbrăţişeze şi să-şi spună una alteia amabilităţi, care seamănă cu nişte bombe glasate.

— Bună ziua, scumpă madam Fliamm, exclamă Raisa Iakovlevna, sărutînd-o pe mama lui Borea pe obrazul ofilit... Te felicit !...

— Pentru ce, scumpa mea ? întreabă alarmată Nina Feodorovna, simțind că bomba e gata să explodeze.

— Boricika al dumitale a cîntat minunat ieri în clasă. A făcut numai două greșeli.

Nina Feodorovna Fliamm se face verde la față și timp de o secundă o privește pe Raisa Iakovlevna ca un boxer care își alege pe chipul adversarului punctul unde să lovească. Apoi zice :

— Am vrut să-ți spun de mult, madam Koliaskina, s-o duci pe Rita dumitale la un psihiatru. Toți de la școală zic că aptitudinile ei fenomenale pot să se termine prost. De pe acum bîțîie săraca, de parcă ar fi o marionetă trasă de sfori.

— Bîțîie fiindcă a istovit-o Berezin. Am dus-o la dispensar și medicul a pus imediat diagnosticul : de vină — a zis — e profesorul Berezin.

Uitînd de vrajba dintre ele, cele două mame încep să-i ocărască cu pasiune pe pedagogii de la școala model și rînduielile de acolo.

— O pun pe Rita să învețe tot felul de obiecte, se plînge Raisa Iakovlevna. Ce obiecte are nevoie să învețe o viitoare laureată, te-ntreb ? Obiecte puteam s-o învăț și la noi, la Mariupol.

— Și lui Boricika al meu i se pun bețe-n roate, fiindcă e timid, îi ține isonul Nina Feodorovna Fliamm. Vor ca el să cînte în orchestra elevilor. Cică ar fi necesar pentru dezvoltarea lui muzicală. E clar că îi pun bețe în roate.

— Iar Ritei i s-a dat să cînte la concert din Bach. Toată lumea știe că Bach e un compozitor care te nenorocește. Alții au cîntat *Pîrîiașul*, *Păsărica*, pe Rita au pus-o să cînte din Bach. Toată noaptea apoi l-am

visat pe scîrbosul ăsta de Bach, un tuciuriu care seamănă cu Berezin.

Între timp, orele de studiu se termină. Mamele își plătesc iaurtul și se reped să iasă înaintea odraslelor lor. Rita Koleaskina, o fetiță cu ochi negri, coboară scara ținîndu-se de gît cu blondul și dolofanul Borea Fliamm. Înainte de a dispărea în brațele mamelor lor, băiatul și fata își iau rămas bun strîngîndu-și cu putere mîinile. Cîtă prietenie curată și sinceră în această strîngere de mînă!

„Mama talentată" o sărută pe Rita și o întreabă nerăbdătoare:

— Cum ai cîntat astăzi, Ritocika?

— Bine, mamă.

— Dar Boricika cum a cîntat? întreabă mieros Raisa Iakovlevna, uitîndu-se cu coada ochiului la Nina Feodorovna, care, gîfîind, îi încheia fiului ei paltonașul.

— Foarte bine, răspunse vesel fetița. Mai bine decît mine.

— Ce umbli cu prostii?! Doar ieri a făcut două greșeli.

— Da, dar astăzi nici una.

— Poftim, admirați acest copil! șuieră „mama talentată". Ce, domnișoară, tu ești profesorul Berezin? Sau ești compozitorul ăla Bach, care nu-i de loc avantajos? De unde știi că Boricika a cîntat mai bine ca tine?

— Ea știe în orice caz mai bine decît altcineva, exclamă triumfătoare Nina Feodorovna Fliamm. Și țipă la fiul ei: Ce tot învîrți capul ca o elice?! De jumătate de oră mă chinuiesc să te închei la palton.

Afară zăpada se topea. Lipăind cu șoșonii veterani prin băltoace, Raisa Iakovlevna o dădăcea furioasă pe fiica ei:

— Ce nevoie ai tu să-l lauzi pe Borka ăsta? Cum poate el să cînte mai bine ca tine? El doar nu este un fenomen. Tu trebuie să ai tot timpul în minte că ești un fenomen. Mă auzi, Rîta?

Rita Koliaskina își strîmbă gura și obrajii i se făcură roșii. I-o fi fiind rușine de talentele pe care le are maică-sa!...

MAMA LUI VASKA

Nu demult uzina noastră de reparat vagoane s-a cutremurat timp de cîteva zile, ca scuturată de friguri.

Bineînțeles că nu uzina s-a cutremurat, ci s-au cutremurat lucrătorii ei. Pînă și directorul uzinei, Piotr Petrovici, un bărbat în toată puterea cuvîntului și stăpînit, a clănțănit o dată din dinți!

Și ceea ce-i de reținut este că toate astea s-au petrecut nu la sfîrșitul lunii, cînd toți cei de la noi, de la mic la mare cum s-ar spune, pornesc la asalt pentru îndeplinirea planului și cînd în bătaia marțială a tobelor ziarului de uzină se năpustesc la atac. În asemenea zile febra devine starea normală a șefilor și nimeni nu se miră. De data asta însă lucrurile s-au întîmplat pe la mijlocul lunii, pe o vreme calmă și senină. Și afară de asta panica și febra au fost provocate nu de o comisie compusă din vreo doisprezece inspectori cu aer de cîini lupi, ci de o bătrînică pirpirie, văduvă de fierar și mama lăcătușului nostru Vasea Gubkov.

Totul a pornit de la faptul că Vasea Gubkov a început să-și cam facă de cap și să bea. O dată a lipsit

nemotivat de la lucru și a fost iertat, a doua oară a lipsit iar, și lucrurile s-au mușamalizat, dar a treia oară flăcăul a făcut la cîrciuma unde-și aghezmuia salariul o mică „reprezentație" feștelind definitiv înaltul titlu de om al muncii.

Vasea i-a întors unuia „o labă". Alții l-au atins zdravăn și pe dumnealui, după care bătăușii cheflii au plecat cu toți împreună la miliție. A trebuit să se pună în modul cel mai serios problema lui Vasea Gubkov. La început au vrut să-l dea afară din uzină, dar pînă la urmă le-a fost milă și l-au lăsat. La propunerea lui Serghei Vasilievici, președintele comitetului sindical (căruia pentru bunătatea lui i se spune la noi „unchiul Serioja"), s-a hotărît însă să i se scrie mamei sale spre a fi informată de urîta lui comportare. Or mama lui Vasea, Praskovia Dmitrievna, e tocmai bătrînica de care vorbirăm mai sus și care trăia liniștită într-un orășel aflat cam la o sută de kilometri de uzină.

Cînd Vasea a auzit că i se va scrie maică-si despre „bețiile, bătaia și purtarea lui urîtă", a îngălbenit și a exclamat:

— Vă rog, pentru dumnezeu... nu scrieți mamei!

I s-a spus:

— Halal, nimic de zis! Comsomolist, și îi dai cu dumnezeu!

— Fără să vreau... de emoție!... Dar pe cuvîntul meu de comsomolist că nu se va mai repeta niciodată. Aplicați-mi orice sancțiune, numai... nu-i scrieți mamei. Dacă îi scrieți, sosește-ncoa!

— Foarte bine dacă o să sosească! Să te învețe minte!

Scrisoarea a fost întocmită și expediată.

Și într-adevăr, primind scrisoarea de la uzină, Praskovia Dmitrievna și-a făcut bagajele și a venit. A tras la o rudă a ei mai depărtată. Mai întîi nu s-a auzit nimic despre ea, dar pe urmă a început o istorie întreagă!

Primul care a venit la directorul Piotr Petrovici a fost bunul nostru președinte de sindicat, unchiul Serioja. Avea ochii tulburi, o mutră acră de tot, părul vîlvoi și o înfățișare ca de porumbel nimerit în ghearele unui cotoi.

— Ce-i cu tine, prezidentule?

— Am pățit-o rău ieri, tovarășe director! Așa de rău... că nici pînă acum nu mi-am revenit. M-au frecat de-au scos untul din mine!

— Ei și ce-i așa mare lucru, dacă te-au frecat? Ce, ți se întîmplă pentru prima oară?

— În felul ăsta cred că într-adevăr pentru prima oară. Pot să spun că m-am convins acum pe propria mea piele că femeile, șefule, constituie o forță, mai ales dacă se înțeleg între ele dinainte.

— Dar explică odată ca lumea: ce ți s-a întîmplat?

Iată ce se întîmplase.

Praskovia Dmitrievna s-a înființat mai întîi acasă la unchiul Serioja, a făcut cunoștință cu soția și cu soacra lui, le-a arătat scrisoarea primită de la uzină și le-a spus că, bineînțeles, „o să-i bage ea mințile în cap" poamei sale de băiat și „o să-i tragă o săpuneală s-o pomenească", dar că lucrurile trebuie „cercetate mai adînc". Și le-a zis că ea a și cercetat. „Vaska al meu e vinovat, e drept. Și i-am tras pentru asta o praftură și o să-i mai trag! Dar mai sînt și

alți vinovați. Cu cine umblă Vaska pe la cîrciumi? Cu maistrul Krînkin! Cine l-a învățat pe Vaska să bea bere amestecată cu votcă? Tot Krînkin! Bun dascăl, n-am ce zice! Acum vă rog să-mi spuneți mie: de ce s-a înhăitat diavolul ăsta bătrîn cu un copil de țîță? Nu puteți să-mi răspundeți? Ei, iaca am să vă răspund eu! Pentru că în uzina voastră s-a făcut un obicei: diavolilor voștri bătrîni le place să chefuiască pe banii țîncilor! Iar președintele sindicatului lasă ca prostul ăsta obicei să meargă mai departe: «Nu noi am făcut obiceiul, nu noi trebuie să-l stîrpim». «Nu noi?» Dar cine?! Cît timp nu-i încă prea tîrziu, luați-l voi, femeilor, în mînă pe unchiul Serioja al vostru și frecați-mi-l că altfel tot vouă o să vă fie rău, dacă, în loc să fie frecat pe linie casnică, o să fie frecat pe vreo altă linie!"

Și așa le-a asmuțit bătrînica pe femeile de acasă de la unchiul Serioja, că atunci cînd a venit președintele sindicatului de la lucru mi l-au luat ele într-o fabrică de să ferească... vorba ceea.

— Am cunoscut eu la viața mea autocritică de tot felul, dar așa ceva n-am mai văzut, a mărturisit unchiul Serioja directorului Piotr Petrovici... Tustrele m-au încolțit. Nevastă-mea și soacra din flancuri, iar dinspre centru mama lui Vaska, arde-l-ar focul de derbedeu!... Mi se pare, tovarășe director, că ne-am aprins paie-n cap cu bătrînica asta răzbătătoare!

Piotr Petrovici l-a ascultat pe unchiul Serioja, a zîmbit ironic și a spus:

— Dar știi că bătrînica spune lucruri juste. Ia chemați-l la mine pe Krînkin.

Fu chemat maistrul Krînkin. Cînd își făcu apariția era mai întunecat la față decît un nor de ploaie. Și încă din prag zise:

— Sînt vinovat, recunosc tot, faceți cu mine ce vreți, numai spuneți-i mamei lui Vaska să mă mai lase în pace!

— Aha! Te-a luat și pe tine în fabrică, diavol bătrîn?!

— În fabrică, puțin spus. M-a omorît, nu alta! S-a înțeles cu fiică-mea, aia măritată, și în fiecare zi vin la mine amîndouă și storc sufletul din mine, strop cu strop. Mă întreb de unde ia bătrînica asta pirpirie cuvinte tari cu care mă plesnește parcă ar trage în mine cu biciul?! Nu mai am putere să îndur. Luați-o de pe capul meu.

Și aproape că plîngea.

A doua zi — hop că vine într-un suflet la unchiul Serioja găliganul de Petușenko, directorul clubului nostru.

— Săriți, oameni buni! Băbuța Gubkova le-a asmuțit împotriva mea pe nevastă-mea și pe nepoată-mea. Harcea-parcea au făcut din toată activitatea mea. „La tine la club, au țipat ele la mine, nu numai mușteie, dar și moliile mor de plictiseală! Așa că Vaska Gubkov de nevoie a început să colinde cîrciumile...“ Ne-am revizuit planul de muncă, ținînd seama de criticile lor. Și ți l-am adus. Citește-l și aprobă-l!

După ce a plecat directorul clubului, a sosit administratorul căminului unde locuiește Vasea Gubkov. Și ăsta tot cu un aer pocăit.

— Recunosc tot! Mărturisesc tot. În căminul care mi s-a dat pe seamă domnește murdăria și dezordi-

nea, să fugi nu alta. Din această cauză fugea și Vasea Gubkov la cîrciumă. Am luat măsuri și situația se va îndrepta.

Aflarăm că pe el îl luase în tărbacă bunică-sa, cu care Praskovia Dmitrievna Gubkova ajunsese în scurt timp să se împrietenească.

În sfîrșit i-a venit și directorului rîndul.

Se întoarce într-o zi de la uzină acasă, intră în hol și aude vorbă în camera de alături. Deschide încetișor ușa și o vede pe nevastă-sa, Natalia Ivanovna, pe maică-sa, Nadejda Pavlovna, și pe mama lui Vaska, o bătrînică uscățivă, cu o basma de culoare închisă pe cap și cu o rochie de stambă, care glăsuia cu o voce dulce, vîrîndu-ți-se sub piele:

— Eu nu caut să-l scot basma curată pe dobitocul meu. La plecare am să-i trag și o bătaie... dacă o să mă ajute direcția și organizația de partid, că singură nu pot să-l dovedesc. A crescut mare cît un munte. Dar și voi, femeile, ar trebui să-i deschideți capul ăstuia al vostru. El e doar director, el e capul tuturor, el răspunde de tot.

Nadejda Pavlovna îi zise:

— Pe-al nostru nu putem să-l batem. E trecut de patruzeci de ani. Și nu putem să-i știrbim autoritatea!

— Nu trebuie chiar să-l bateți cu bățul, dar așa, cu vorba, măicuță...

Soția directorului, Natalia Ivanovna, exclamă bucuroasă:

— Cu vorba mai merge!

Și ce repede știu femeile să cadă la înțelegere în chestiile astea, e formidabil!

Cunoscînd firea și limba ascuțită a Nataliei Ivanovna, Piotr Petrovici a șters în viteză putina, depărtîndu-se în vîrful picioarelor. A plecat la uzină și nu s-a mai întors decît noaptea foarte tîrziu, cînd nevastă-sa și maică-sa dormeau. Iar a doua zi dimineață l-a chemat pe Vasea Gubkov.

— Cît mai are de gînd maică-ta să stea pe aici?

— A vrut să plece astăzi, dar n-a găsit bilet de tren.

— Îi facem noi rost de bilet. O ajutăm noi. O să intervenim să-l capete! Hai, Gubkov, trebuie organizat ca maică-ta să plece cum se cuvine.

Și bătrînica a plecat. Dar frumusețea e că acum uzina a început să lucreze parcă mai bine. Cum nu merge ceva, ai noștri se amenință unul pe altul:

— Bagă de seamă: o chem pe mama lui Vaska, și ai să vezi tu!

Bineînțeles, în glumă. Dar în gluma asta e mult tîlc!

Se înțeleseseră să se întîlnească la șapte seara, în colț, lîngă cabina unui telefon public, pentru ca să meargă împreună la cinema.

Ca întotdeauna, Katia Pleaskina venise prima, cînd ceasul de pe stradă nu arăta încă decît șapte fără un sfert.

Se postă pe locul convenit și începu s-o aștepte pe prietena ei. Dar, bineînțeles, Liusia Teleatnik întîrzia ca totdeauna.

Era frig. Fulgi uscați și rari cădeau încet pe pămînt, parcă ar fi coborît cu parașutele. Trecu o jumătate de oră. Katia înghețase.

La început o cuprinsese furia, și o înjura pe Liusia în gînd, în tot felul, iar apoi se umplu de compătimire pentru ea însăși.

„Dacă m-am născut grasă și urîtă, își zicea ea cu amărăciune, asta încă nu înseamnă că ea poate să-mi calce demnitatea în picioare! Dar las' că am să răcesc și am să fac o pneumonie, și o să vadă ea!"

Mai trecură alte douăzeci de minute. Acum sentimentul de înduioșătoare compătimire pentru ea însăși, de care se lăsase cuprinsă și care o făcea aproape

să plîngă, se transformă în oarecare neliniște. Ce să fie cu Liusia? Prea era mare întîrzierea chiar și pentru o ființă atît de ușuratică și de egoistă ca Liusia Teleatnik. Ar trebui să întreprindă ceva, nu să stea pasivă sub ceasul ăsta afurisit. Se hotărî să pornească spre stația de troleibus, să-i iasă Liusiei înainte, dar în aceeași clipă își văzu prietena venind pe o străduță laterală.

Cu obrajii rumeni de ger, cu o căciuliță de blană, din acelea cărora li se spune „meningită" (fiindcă nu acoperă decît moalele capului), cu un breton roșcat pe frunte, cu o scurtă din blană de veveriță și o fustă neagră, ea își mișca repede și ferm piciorușele zvelte, și într-adevăr era foarte drăguță.

— Păcat că n-ai venit și mai tîrziu, bombăni îmbufnată Katia, ascunzîndu-și cu greu bucuria. Felicitările mele! Am întîrziat din cauza ta la spectacol!

— Păi nici nu ne ducem la cinema!

— Bună-ziua! Dar unde ne ducem?

— La biserică!

— Unde?

— La biserică, repetă Liusia cu aceeași candoare cuceritoare și-și luă prietena la braț. Hai mai repede! Îți povestesc eu totul pe drum. E vorba de albumul nostru. Să mergem!

Deși Liusia spusese „albumul nostru", era vorba de fapt de albumul ei personal de fotografii, un album obișnuit, cu scoarțe de carton.

Dar ceea ce era mai puțin obișnuit erau fotografiile dinăuntrul albumului: numai bărbați, și numai băr-

bați frumoși! Tot felul de bărbați frumoși: celebrități cunoscute în lumea întreagă și frumuseți încă necunoscute, cu autografe și fără, din profil și din față, în uniformă și civili. Bunăoară fotografia surîzătorului Gérard Philippe în costumul lui Fanfan la Tulipe, tăiată dintr-o revistă ilustrată. Iar alături de el o fotografie de amator reprezentînd un tînăr îngîndurat, cu părul creț, purtînd o haină boțită luată de gata. E Filip Jarcenko, „băiat frumos" și el, de meserie tehnician la administrația blocului unde stătea Liusia. Posesoarea albumului fusese îndrăgostită de el pe cînd era în clasa a noua. Pe contrapagină se afla fotografia unui popular artist de cinema sovietic, cu autograful lui. Mai departe poza unui general vestit, erou din ultimul război, tăiat iarăși dintr-o revistă. Sub ea — un tînăr elev de la școala militară „Suvorov", fotografiat din profil. Nas de vultur, bărbie voluntară și scris energic, căci pe fotografie scria:

„Liusinkăi Teleatnik în amintirea escapadelor făcute împreună cu bicicleta de la Malahovka la Udelnaia și înapoi. Nu mă uita!... Oleg."

Dacă Liusia vorbise totuși de „albumul nostru", asta se datorește faptului că și Katia avea o contribuție. Aportul ei la album se rezuma însă la o singură fotografie care reprezenta un bărbat oacheș, îndesat, cu nasul gros, cu mustăți negre, răsucite în furculiță, și cu ochi de broscoi, în care nu se putea citi nici un gînd, dar cu o privire veselă. Era un văr al Katiei Pleaskina, viticultor din Caucazul de Nord. Numai cu multă bunăvoință puteai să-l consideri pe ăsta bărbat frumos. În schimb fotografia avea un autograf, ceea ce îi dădea o valoare deosebită. Veselul

viticultor scrisese pe ea: „Pentru scumpa mea păpușă, adorabila Katiușă!" și se iscălise neglijent și indescifrabil, ca pe un fraht de cale ferată. Alte fotografii de bărbați Katia nu avea din păcate. Așa că numai cu ajutorul fotografiei vărului ei putea dovedi că și ea, grasă și urîtă, este în stare să cucerească inimile bărbaților.

Spre a încheia cu istoricul albumului cu bărbați frumoși trebuie să mai spunem că colectivul clasei a zecea a școlii unde învățau Liusia Teleatnik și Katia Pleaskina încercase în repetate rînduri să convingă pe fetele noastre să se lase de nebunia asta, dar nu era chiar atît de ușor s-o înfrunți pe Liusia, obraznică și rea de gură.

— Și în definitiv ce e rău în asta? spunea Liusia Teleatnik ca răspuns la reproșurile și morala ce i se făceau. Ce a zis scriitorul Cehov? Scriitorul Cehov a spus că la om totul trebuie să fie frumos — și chipul, și îmbrăcămintea. Și noi ce facem? Colecționăm chipuri frumoase de bărbați. Katka și cu mine avem rafinament, sîntem firi estetice subtile, nu ca voi.

— Da, din pricina acestor chipuri frumoase de bărbați tu ai nota doi la geografie și Katia nota doi la istorie!...

— Ce amesteci aici istoria și geografia?! Și de altfel asta este o chestiune a noastră personală. Lăsați-ne în pace!...

Senea Tarakanțev, redactorul gazetei de perete a școlii, voia să scrie și un foileton despre albumul Liusiei, dar ea a aflat lucrul ăsta și și-a luat toate măsurile.

Intîlnindu-l la garderobă, l-a tras deoparte și, cu un zîmbet fermecător, i-a spus:

— Senicika, am o mare rugăminte la tine: fă-mi cadou o fotografie de a ta...

Senea Tarakanțev, un băiat palid cu obrajii scofîlciți, i-a zîmbit ironic:

— Ai greșit adresa. Mai am mult pînă să fiu o frumusețe.

— Frumusețea bărbătească, Senicika, e o noțiune foarte relativă. Și apoi, dacă te rog eu, înseamnă că figura ta are ceva... estetic.

Pe fruntea lui Senea, care roșise, apărură broboane de sudoare, și rigidul redactor, lăsînd ochii în jos, întrebă cu glas răgușit:

— Cum vrei să fie: din profil sau din față?

— Cred că e mai bine... din profil. Din profil semeni cu un fermecător artist de cinema italian... nu mai țiu minte cum îl cheamă... Și ai și ceva din Yves Montand.

După ce a pus mîna pe fotografia redactorului gazetei de perete, și încă cu o dedicație în versuri, Liusia Teleatnik nu mai avea de ce să se teamă de atacurile colectivului, iar cînd Katia îi tot repeta că de la Senka Tarakanțev te poți aștepta la orice, ea îi răspundea zîmbind misterios:

— Să vedem. Să încerce numai!

— Biserica e foarte aproape. Hai mai repede! sporovăia furtunos Liusia Teleatnik, trăgînd-o pe Katia după ea. Îi zice mi se pare „Sfîntul Nicolae din fundătură". În orice caz ceva cu Nicolae. Iar el e diacon. O cunoștință de a mamei — din pricina ei

ani și întîrziat — spune că este de o frumusețe extraordinară. Un fel de demon știi... cu vocea catifelată și o bărbuță mică. Katka, să mor dacă nu capăt de la el o fotografie cu autograf.

— Fii serioasă, n-o să-ți dea nici o fotografie... Auzi! Și încă cu autograf!

— O să vedem! răspunse sfidătoare Liusia și din mers își îndreptă moțul. De ce rămîi în urmă? Hai mai repede!...

— Liuska! făcu deodată Katia Pleaskina, aproape plîngînd. Ce ne trebuie diaconul ăsta, lasă-l în plata domnului... Hai mai bine la cinema să-l vedem pe Raj Kapur.

— Ce-i asta? De unde se aud zgomotele astea?

— Nu-i frumos... să mergem la biserică. Nu uita că sîntem totuși comsomoliste!

— Ce prostii! Păi ce, noi mergem să ne rugăm?... Mergem din motive estetice.

— Dar dacă află cineva o să spună că am mers să ne rugăm.

— Doamne dumnezeule! Doar nu există nici un dumnezeu. Cui să ne rugăm?! Hai mai repede. Vai ce pacoste ești tu pe capul meu!

Cele două prietene intrară în biserică. Mirosul cadaveric de tămîie și ceară topită, flăcările tremurătoare ale lumînărilor, care luminau de jos fețele grave și bărboase ale sfinților de pe icoane — totul dădea solemnitate atmosferei. În stradă cînta tare și armonios un cor. Dirijorul, un tip slab și prăpădit, probabil bolnav de stomac, tresărea din cînd în cînd cu tot trupul și, continuînd să dirijeze, își acoperea gura cu cealaltă palmă, căutînd să-și oprească rîgîitul

bolnăvicios. Niște bătrînele cuvioase se uitau cu drag la Liusia și Katia, care, îndrăznețe, își croiau drum mai în față. Una murmură chiar la urechea Katiei:

— Uite că și fetele simt nevoia să vie în lăcașul domnului!... Apără și ne miluiește, preasfîntă fecioară!

Deodată se deschise o ușă laterală și din altar apăru în amvon diaconul în odăjdii de brocart. Un barbișon negru îi încadra frumos fața virilă.

— Of, Katka, ce frumos e! făcu în șoaptă Liusia Teleatnik.

— Teribil de frumos! Gheorghi al meu seamănă cu el.

— Ca un porc cu un cal arab.

— Pe cuvînt de onoare, îți spun, are exact ochii lui!...

— De ce-ați venit la biserică? Ca să șușotiți? Plecați de aici! se auzi o șoaptă furioasă din spate.

Elevele întoarseră capetele.

Aceeași cuvioasă bătrînică se apropia de ele, agitînd mîna-i uscățivă prin aer, și șuiera:

— Ieșiți, ieșiți chiar acu din biserică, fițelor! Nu tulburați slujba. Hai, ieșiți, căci altfel îl chem pe Makar Ivanovici!

În ochii ei scînteia atîta furie că ai fi zis că-i o pisică sălbatică, iar gura ei negricioasă, în care nu se vedea decît un singur dinte, era căscată atît de fioros încît Liusia și Katia, cuprinse de o spaimă de moarte, o zbughiră într-o clipă din biserică.

Hotărîră să se plimbe pe stradă, iar dacă o să le fie prea frig să intre la „Gastronomul" de peste drum,

sub pretextul de a da niște telefoane de la telefonul public.

Așa și făcură. În sfîrșit, slujba la biserică se termină, și credincioșii începură să plece acasă. Prietenele se apucară să se plimbe încolo și-ncoace pe trotuar, tot așteptînd. Era cît p-aci să nu-l observe pe frumosul diacon, care, în demiul său gros și cu pălăria neagră de pluș, nu mai semăna de loc, văzut pe stradă, cu demonul lui Lermontov.

Trăgînd-o pe Katia, care nu voia s-o însoțească, Liusia Teleatnik se apropie curajoasă de diacon și îi spuse cu dezinvoltură:

— Vă rog să mă iertați, aș putea să vă deranjez un moment?

Diaconul se opri mirat și își ridică pălăria ca s-o salute.

— Cu ce vă pot fi de folos?

— Pe mine mă cheamă Liusia, spuse Liusia Teleatnik făcîndu-i ochi dulci. Și asta e prietena mea, Katia. Avem o mare rugăminte la dumneavoastră... Dar în clipa aceea curajul o părăsi și, spre propria ei surprindere, tăcu.

Diaconul aștepta politicos.

— Ce rugăminte aveți la mine? Sper că e de ordin spiritual? zise el în sfîrșit blajin.

— Da, spiritual... unde te duci, Ekaterina?! Stai!... Avem o mare, foarte mare rugăminte!...

— Dar voi sînteți materialiste, fetelor...

— Nu, învățăm la școală, sîntem în clasa a zecea... Adică da!...

Între timp, prinzînd din nou curaj, Liusia continuă, de data aceasta repede, cu tonul ei obișnuit de condescendență și chiar obraznic:

— Iată ce rugăminte avem: să ne dăruiți o fotografie a dumneavoastră. Cu autograf! Dacă nu vă este prea greu.

— Și la ce vă trebuie fotografia mea? întrebă frumosul diacon, încruntîndu-se bănuitor.

— Am să vă spun adevărul: din motive estetice. Aveți o figură frumoasă, iar Katia și cu mine alcătuim un album al... frumuseții masculine. Pentru că scriitorul Cehov a spus... În sfîrșit, dacă nu aveți o fotografie disponibilă, pot să vă fotografiez eu, căci am un *Zorki*. Spuneți-mi numai cînd și unde să viu. Dacă acest lucru nu vă este prea greu!

Diaconul tăcea misterios.

— Vă rugăm, spuse și Katia cu o voce slabă și pițigăiată, și trase necuviincios de tare din nasu-i rebegit de frig.

— Așa-a! Aș vrea să știu la ce școală învățați?

— N-are nici o importanță, răspunse Liusia Teleatnik, simțind că lucrurile se încurcă, dar Katia nu se putu stăpîni și cu același glas pițigăiat spuse numărul școlii.

— Așa-a! repetă frumosul diacon și deodată ridică fioros glasul: Cînd niște fete tinere se adresează unui slujitor al bisericii pentru ca să le aprindă flacăra credinței în inimă, atunci mă înclin! Dar filistinismul vostru netrebnic mă scîrbește adînc!

Ceea ce se petrecea era atît de neașteptat și de ciudat, încît pînă și Liusia, Liusia care nu se pierdea în nici o împrejurare, se zăpăci și nu știu ce să răs-

pundă. Între timp se opriră cîțiva trecători. În cele din urmă Liusia își reveni.

— Ia te uită, ce mai nivel ideologic la un arhimandrit! exclamă ea cu trufie. Nu vrei să ne dai fotografia, pagubă în ciuperci. Găsim noi altul. Să mergem, Ekaterina!

— Duceți-vă, duceți-vă, oi lipsite de principialitate. N-avem nevoie de asemenea fete ca voi! Să fiu eu în locul organizației voastre comsomoliste v-aș scărmăna nu glumă, iartă-mă doamne pentru aceste cuvinte...

Liusia întoarse capul și îi spuse grosolan:

— Nu țipa, părinte, că ai să-ți strici glasul.

— Dumneata țipi, nu eu. Mahalagioaico!

— Iar dumneata ești un monstru! Fizic și moral.

Și fetele o luară la goană pînă la următorul colț de stradă. Cînd se opriră ca să-și tragă sufletul, Katia Pleaskina spuse aproape plîngînd:

— Cu siguranță că o să scrie la școală. Și de data asta Senka Tarakanțev n-o să ne mai ierte. Ți-am zis eu că mai bine era să mergem la Raj Kapur.

Se uită la Liusia și rămase uimită. Niciodată n-o mai văzuse pe chipeșa ei prietenă atît de pierdută, tulburată și urîtă.

Katia Petrova, studentă la facultatea de istorie, care locuia împreună cu părinții ei într-o casă nouă, situată într-un cartier departe de centrul orașului, avea într-o zi musafiri, în cea mai mare parte tineret.

Băură un pahar de vin; cîntară, dansară, discutară și făcură gălăgie.

Dar mai mult decît toți bea și dansa o proaspătă cunoștință a Katiei — pictorul decorator debutant Mitea Ceasovnikov, care, în același timp, era și cu gălăgia cea mai mare. Era un tînăr cu obrajii rumeni, înalt, spătos — un adevărat Hercule!

Indiferent despre ce vorbeau musafirii Katiei, vocea cam răgușită, de bas, a lui Mitea le acoperea pe toate celelalte. Pictorul decorator vorbea despre orice subiect cu greutate și cu un fel de autoritate zdrobitoare.

Veni, de pildă, vorba despre dramaturgia franceză și se pomeni numele lui Molière. Amestecîndu-se în discuție, Mitea povesti subiectul piesei *Tartuffe* (atît de cunoscută tuturor), cu aerul că l-ar fi știut direct din gura marelui Jean Baptiste, care îi împărtășise în ajun planurile sale de creație.

Veni apoi vorba de schiuri, şi Mitea îşi spuse părerea şi în această materie pe un ton care le dădu tuturor senzaţia că e deţinătorul medaliei de aur de la ultimul campionat mondial de schi şi că şi-a lăsat cununa de lauri pe cuierul din antreu, sub pălăria lui pluşată.

Pe urmă, cum se întîmplă de multe ori, discuţia lunecă pe cu totul alt teren. Oaspeţii Katiei începură să vorbească despre huliganii şi derbedeii de pe stradă, descriind ceea ce se mai petrece uneori în străduţele întunecoase, nu prea circulate.

Fiecare ţinu să povestească cîte „o întîmplare pasionantă din viaţă" şi în odaie se făcu o larmă generală: se dădea ca la meciurile internaţionale de fotbal o luptă încordată pentru „ocuparea terenului".

În sfîrşit, un student scund şi bălai izbuti să cucerească atenţia tuturor. Cu o expresie fericită pe faţă el începu:

— Ascultaţi, fraţilor, cum de curînd era cît p-aci să mănînc o mamă de bătaie...

— Pe mine n-ar izbuti nimeni niciodată să mă bată, îl întrerupse fără milă Mitea Ceasovnikov, şi aruncă totodată o privire atît de cruntă, de uliu, povestitorului, încît acestuia îi pieri pe loc piuitul. Pe mine n-ar izbuti niciodată nimeni să mă bată fiindcă sînt foarte puternic, urmă Mitea, şi în afară de asta cunosc figurile de box şi jiu-jitsu. Îl fac chiseliţă pe orice huligan cu pîrghia asta de gradul întîi, şi îşi strînse pumnul, arătînd tuturor bicepşii, care păreau într-adevăr solizi. Dar folosesc rar această armă cu care natura m-a înzestrat cu generozitate. Am alt mijloc, mai eficace. Asta e secretul meu.

— Spune-ne secretul! îl rugă o prietenă a Katiei, drăgălașa Liolia Solonkina, care toată seara îl fixase pe pictorul decorator cu niște ochi naivi și entuziaști.

— Fluier, răspunse Mitea Ceasovnikov.

— Adică cum asta, fluieri?

Mitea făcu pauza de rigoare și apoi răspunse:

— Fluier așa că oamenii își astupă urechile și fug îngroziți. E un fluierat special. Așa fluieră numai șefii de bande. Pe mine m-a învățat să fluier în felul ăsta un prieten care lucrează la miliția judiciară.

Katia Petrova, gazda, fată serioasă, cu ochelari mari pe năsucul ei cîrn și trandafiriu de viitor istoric, spuse:

— Dacă aruncăm o privire în negura veacurilor, găsim pomenit pentru prima dată fluieratul specific al tîlharilor în baladele noastre populare. Este suficient să-l numim pe tîlharul Solovei, care...

— Dragă Katia, o opri, vorbindu-i condescendent, Mitea Ceasovnikov. Tîlharul Solovei al dumitale este un novice și un pigmeu pe lîngă mine. Ascultă mai bine ce mi s-a întîmplat acum cîteva zile. Mă întorceam acasă noaptea tîrziu. Pe stradă — nici țipenie de om. Deodată apar doi indivizi și vin direct spre mine: „Dă-ne o țigară!" Le dau cîte o țigară. „O țigară am zis, nu porcăria asta!" și jart! una peste mînă. „Alte țigări n-am." „Atunci dă ceasul!" Firește că aș fi putut să-i fac piftie pe amîndoi într-un minut, dar eram bine dispus și mi-am zis: hai să-mi rîd de ei. Și le spun: „Ce-ați înnebunit, nu vedeți cu cine stați de vorbă? Băieții mei lucrează în cartierul ăsta." Și am fluierat o dată! Au fugit ca potîrnichile, cît ai

zice peşte. Şi dumneata îmi vorbeşti de tîlharul Solovei !...

Povestirea lui Mitea produse o impresie puternică asupra auditoriului, şi toţi începură să-l roage să facă o demonstraţie a acestei arte — fluieratul modern al tîlharilor. Se lăsă rugat mult, făcînd vizibil mofturi, dar cînd drăgălaşa Liolia Solonkina se alătură corului general ceda.

— Ei, am să fluier o dată, dar vă previn că-mi declin orice răspundere. Vorba ceea : „persoanele nervoase sînt rugate să părăsească sala“ .

— Aici n-avem persoane nervoase ! răspunse Katia Petrova în numele tuturor.

Pictorul decorator aruncă o privire piezişă spre cotoiul negru şi gras care moţăia în poalele Adelaidei Gherasimovna, bunica Katiei, şi grav, ca un chirurg care se pregăteşte pentru operaţie, spuse :

— Ar fi totuşi mai bine să luăm animalul ăsta de-aici !

— Animalul ăsta e bătrîior. N-ai dumneata grijă că nu se trezeşte, zise Adelaida Gherasimovna. Iar mie o să-mi facă plăcere. Fluieră, tinere, fluieră !

Mitea Ceasovnikov făcu o mină înfricoşătoare, deschise gura pînă la urechi şi trase un fluierat fantastic, care sfredeli ca un burghiu timpanele oaspeţilor Katiei. Un întreg ansamblu coral alcătuit numai din tîlhari de-alde Solovei n-ar fi putut să fluiere mai tare şi mai dezgustător !

În apartament se stîrni panică. Bunica Adelaida Gherasimovna scoase un ţipăt ascuţit, sări din fotoliu şi începu să dea din mînuţele-i uscative. Cu o agerime cu totul improprie unui animal bătrîior, cotoiul făcu

un salt din poalele bunicii drept pe masă, iar de acolo pe abajurul lămpii atîrnate în plafon de care rămase agățat cu ghearele înfipte în pînză și legănîndu-se ca un clopotar de frînghia clopotului. În bucătărie căzu ceva pe jos și se făcu țăndări.

— Dumnezeule, Pașa a scăpat pe jos serviciul de masă! exclamă Katia și ieși fuga din odaie.

— V-am prevenit că nu răspund pentru consecințe, zise Mitea, satisfăcut de efectul produs. Și din momentul acela rămase definitiv eroul serii.

Pe la două noaptea, Mitea Ceasovnikov și Liolia Solonkina plecară de la Katia și o porniră pe strada pustie, luminată mai mult de lună decît de felinare.

Răcoarea plăcută a nopții de aprilie le dezmierda obrajii și le punea sîngele în mișcare, în timp ce simpatica lună plină clipea încurajator. Mitea flecărea fără să tacă o clipă, făcînd mereu spirite. Liolia rîdea cu poftă. Ce bine e, tovarăși, să fii tînăr și să te plimbi noaptea, primăvara, prin orașul adormit, cu o fată frumoasă căreia știi că-i placi... Tare-i bine!

Dar bătrîna viață se face totdeauna forte să ne ofere în asemenea clipe plăcute un fel de bomboană acră pentru ca să ne amintească că în afară de simpatica lună, de fetele drăguțe și de teii tineri, înduioșători și înfrigurați, mai există pe lume și lucruri mai prozaice pe care nu le poți ocoli cu flecăreala și spiritele!

Deodată Mitea și Liolia auziră un țipăt: o femeie striga după ajutor. Strigătul venea dintr-o fundătură de după colțul străzii. Tinerii se opriră și se uitară unul la altul.

Același glas de femeie — foarte tînăr, tremurător și implorător — spunea cuiva :

— Lăsați-mă ! Dați-mi drumul !

Drept răspuns se auziră niște rîsete nerușinate, care semănau a nechezat. Rîdeau doi inși.

— Cineva a atacat o femeie, spuse Liolia în șoaptă. Mai repede, Mitea !

— Adică ce, mai repede ? întrebă pictorul-decorator, tot în șoaptă.

— Să fugim mai repede !

— Să fugi e mai rău. Mai bine stăm așa.

— Nu, zic să fugim să-i dăm ajutor !

De după colț se auzi iar vocea fetei, care acum plîngea :

— Ce vreți de la mine ?

Glasul unuia din huligani, un tenor răgușit, răspunse batjocoritor :

— Vrem să ne înțelegem cu binele, drăguțo !

— Auzi ? spuse Mitea tot în șoaptă. Zice că vrea să se înțeleagă cu ea cu binele ! Păi lasă-i să se înțeleagă !

Liolia se uită la Mitea Ceasovnikov, văzu că umerii parcă îi căzuseră, că buzele îi tremurau și zise, fără a-și ascunde disprețul :

— Fluieră măcar !

— P... p... pentru ce ?! Doar au să mă audă !

Liolia își smulse mîna din palma lui Mitea, și pictorul-decorator nici nu apucă să se dezmeticească bine cînd, cu un strigăt războinic, studenta se repezi după colț.

Vi s-a întîmplat poate să vedeți o pisicuță mică, dar vitează, care, cu coada bîrligată, se repede șuierînd și

scuipînd la un dulău mare și fioros, și acesta — mai mult de mirare decît de frică — fuge fără să primească lupta. Cam așa ceva s-a petrecut și de data aceasta. Apariția Lioliei în ulicioară fu atît de neașteptată și strigătul ei atît de disperat, încît huliganii — doi tineri cu șepcile tradiționale, avînd niște avortoni de cozoroace, — își părăsiră victima și o luară la sănătoasa de le sfîrîiau călcîiele.

Cînd Mitea se apropie, tînăra salvată — o fată de vreo șaptesprezece ani, cu fețișoara mai mult de copil și cu o bască roșie pe ceafă — și salvatoarea ei stăteau alături și plîngeau.

— Nu mai plînge, spunea Liolia, sughițînd și ea. De ce să plîngi? Doar totul s-a ter... terminat cu bi... bine!

— Îți mulțumesc! Dar nu plînge nici dumneata, căci altfel nu... mă pot op... op... ri.

— Unde sta... stai?

— A cincea casă de... de aici.

— Vino, te conduc, că avem același drum, spuse Liolia și, întorcîndu-se spre Mitea, îi aruncă în obraz: Iar dumneata... să nu îndrăznești să vii după mine! Și nici la telefon să nu mă chemi! Și în general... te poftesc să uiți numele meu. Fluierarule!

— Liolenka, eu personal... începu Mitea, dar fetele îi și întoarseră spatele pășind grăbite pe mijlocul străzii.

Pictorul-decorator se uită la silueta zveltă a Lioliei, care se depărta, apoi aruncă o privire dezorientată lunii, care surîdea simpatic și... fluieră! Fluieră însă subțire, jalnic, a pagubă. O pisică roșcată și slabă, care trecea pe lîngă el cu coada bîrligată în sus, sfidătoare, nici nu catadicsi să întoarcă măcar capul.

O AMENDA CU BUCLUC

Inginerul proiectant Igor Nikolaevici Șagalov, un bărbat tînăr și blond, cu ochi albaștri frumoși și blînzi, dar cu un început de burtă, stătea cu un pahar de apă în mînă, lîngă divanul pe care nevastă-sa, Elena Vasilievna, zăcea cu fața în jos plîngînd în hohote. Cu un aer de zăpăceală tîmpă propriu tuturor bărbaților care nu suportă plînset de femeie, repeta într-una :

— Liolia !... Elena !... Lena !... Bea puțină apă !... Îți dau cuvîntul meu că e o aiureală nemaipomenită... Hai, bea puțină apă, te rog...

Dar Elena Vasilievna continua să plîngă și el simțea că nu mai poate suporta ! Ca să se mai calmeze, Igor Nikolaevici dădu pe gît dintr-o dată tot paharul cu apă, fără să-și dea seama.

Auzind gîlgîitul, Elena Vasilievna se ridică puțin, se așeză, își șterse lacrimile cu batista și, întinzînd mîna, zise pe un ton tăios, fără să se uite la soțul ei :

— Dă-mi apa !

— Poftim ! Ține !

— Uite la el, doamne, îmi dă paharul gol ! Stai jos ! Și te rog nu zîmbi. Totul e mult mai serios decît crezi !

Igor Nikolaevici încetă să zîmbească și se așeză cuminte lîngă soția sa.

— Prin urmare, zise Elena Vasilievna după o pauză, cu un calm răuprevestitor, susții că acum trei zile ai rămas după lucru la birou la o consfătuire de producție, care a durat trei ore și jumătate?

— Nu susțin, ci așa a fost! Întreabă-l pe Popov, pe Palkin, telefonează-i lui Ivan Sergheevici...

— Pentru ce să telefonez scumpilor tăi prieteni, care bineînțeles că n-au să te dea de gol, cînd eu am un document la mînă?! Ce poți să răspunzi la *asta*?!

Elena Vasilievna luă de pe divan o hîrtie cu antet și o flutură pe la nasul soțului ei. Igor Nikolaevici dădu brațele în lături, năucit de-a binelea. „Asta" era într-adevăr ceva inexplicabil. Hîrtia cu antetul serviciului de controlori de la calea ferată X. îi punea în vedere cetățeanului Igor Nikolaevici Șagalov să plătească imediat o amendă de treizeci de ruble pentru că a călătorit fără bilet într-un tren local. Ziua, luna, numele, pronumele, adresa — totul coincidea!

Părea într-adevăr ceva cu totul miraculos: cetățeanul Igor Nikolaevici Șagalov, domiciliat în stradela Malîi Kolokolnîi nr. 8, apartamentul 14, ținea o ședință la el în biroul de proiectări și în același timp călătorea fără bilet într-un tren local pe linia X.

— Nu înțeleg ce înseamnă asta! exclamă în cele din urmă Igor Nikolaevici. Trebuie să fie o eroare!... Sau un fals!!! N-am plecat din oraș! Și apoi... pentru ce să plec din oraș?! La cine să mă duc?! Unde?

Elena Vasilievna îl privi sarcastic printre gene, cu niște ochi care se întunecaseră de mînie:

— La cine?! Să-ți spun eu la cine! Te-ai dus la Nadelnaia, la Valecika... voleibolista aia!... Crezi că n-am băgat de seamă că toată vara o sorbeai din ochi?!

— Dar nici prin gînd nu mi-a trecut așa ceva! spuse Igor Nikolaevici, începînd să se supere. Și apoi Valecika a noastră s-a măritat. Cu un băiat bun, sportiv și el. Numai că el e campion la schi.

— Da-a? Văd că bine s-a mai învîrtit Valecika asta: dintr-o dată a agățat doi campioni — unul la schi, iar altul la desfrîu.

— Ce limbaj! Pe cuvîntul meu, puișor, că cu tine nu se poate vorbi!

Igor Nikolaevici sări în picioare și începu să se plimbe nervos prin odaie. Elena Vasilievna ședea turcește, trăgea din năsucul ei înroșit și într-adevăr semăna acum cu un puișor, numai cu unul zburlit și cam fioros. Părea gata să-și ia la orice moment zborul, să ți se așeze în creștetul capului și să te lovească cu ciocul!

Și într-adevăr, l-a lovit cu ciocul.

— Acum o săptămînă, îi zise Elena Vasilievna, cu același calm glacial (cel puțin așa i se părea ei), mi s-a adus o hîrtie identică cu aceasta. Prin urmare și atunci ai fost la voleibolista ta. Și iarăși fără bilet! Dacă dumitale nu ți-e rușine să-ți înșeli soția, Igor Nikolaevici, ai putea măcar să ai atîta obraz să nu înșeli calea ferată, statul!

Igor Nikolaevici simți că se sufocă de furie. Își zise în gînd că dacă își dă și el drumul, va începe să țipe, să bată din picior și atunci va ieși un scandal oribil și rușinos. Mai bine să numere în gînd pînă la douăzeci

ca să se stăpînească. Începu să numere: „Unu, doi, trei, patru, cinci...!" Elena Vasilievna continua să vorbească și ceea ce spunea era atît de jignitor și de nedrept încît inginerul, după ce strigă tare „șase", ieși glonț în antreu, își puse paltonul, își îndesă căciula în cap și își veni în fire abia pe stradă unde — netamnesam — bătea un viscol nebun de martie, neprevăzut în plan.

Cînd se mai răcori puțin, se întoarse acasă și intră în apartament, dar n-o mai găsi pe Elena Vasilievna. Pe măsuța din antreu găsi în schimb un bilețel. Igor Nikolaevici îl luă și citi următoarele rînduri scrise cu un scris mare și nervos:

„Am plecat la mama. Nu încerca să-mi telefonezi și să cauți o explicație. Îți voi comunica la timp hotărîrea mea. Elena."

Dimineața Igor Nikolaevici telefonă soacrei sale. Aceasta, recunoscîndu-i glasul, mormăi un bună-ziua care numai bun nu era. Apoi Igor Nikolaevici o auzi întrebînd încet: „Ce să-i spun? E «el»."

După o scurtă pauză soacra mormăi iar, severă, printre dinți:

— Lenocika a spus... adică a plecat și n-a spus nimic!

Atunci Igor Nikolaevici telefonă la birou că se simte rău și va veni puțin mai tîrziu, luă un taxi și se duse la Direcția căilor ferate, la adresa indicată pe înștiințarea de a plăti amenda.

La serviciul respectiv îl primi un funcționar mai în vîrstă, dar care era atît de îngrijit, atît de curățel, cu chelia parcă dată cu ceară și cu locomotivele mi-

nuscule noi-nouțe de pe epoleții tunicii sale, perfect călcată, cu un zîmbet amabil pe figura sa încîntată și proaspăt bărbierită, încît Igor Nikolaevici își zise fără să vrea: „Parcă-i un manechin. Poți să-l iei și să-l pui în vitrina unui magazin de uniforme."

Funcționarul îl ascultă pe inginer foarte atent și rîse cu vădită compătimire. Da, din păcate asemenea cazuri regretabile nu sînt rare. Probabil că un „clandestin" necunoscut — he, he! — a indicat numele și adresa stimatului tovarăș Șagalov. De ce nu se verifică actele? Păi vedeți dumneavoastră, conform instrucțiunilor interdepartamentale existente, controlorii de la calea ferată nu sînt obligați să verifice actele. „Clandestinul", adică vă rog să mă iertați, vreau să spun cetățeanul fără bilet, care refuză să plătească amenda în tren, trebuie să-și dea numele, pronumele, și adresa. La prima gară controlorul telefonează la biroul de evidență a populației și verifică aceste date în prezența clandestinului. Apoi se trimite înștiințarea. Și funcționarul îl sfătui pe tovarășul Șagalov să plătească cele 30 de ruble, care nu reprezintă o sumă mare, pentru că altminteri juriștii de la calea ferată, care se țin scai de oameni, tot o să-l pună să plătească amenda, ba „o să-l mai și care pe la tot felul de instanțe".

— Dați-mi voie! îl întrerupse revoltat inginerul. Nu-i vorba aici de bani. Socot că dumneavoastră sînteți datori să ridicați unde trebuie problema de a se modifica aceste instrucțiuni. E cazul să se dea dispoziție de a se verifica actele oamenilor, și atunci o să se curme abuzurile. Din pricina instrucțiunilor dumneavoastră m-a părăsit nevasta!

— Îmi pare foarte rău, dar vă rog să mă iertați, interesele căilor ferate nu au avut de suferit din pricina asta !

— Nu judecați ca un om sovietic. Nu omul este pentru calea ferată, ci calea ferată pentru om.

— Asta, vă rog să mă iertați, e literatură, filozofie, și în glasul dichisitului funcționar se simți ironia. Există o revistă *Probleme de filozofie,* adresați-vă acolo, nu la noi !...

Greu mai lucră în ziua aceea Igor Nikolaevici ! Mai telefonă de cîteva ori soacrei sale și de fiecare dată o auzea pe bătrînă întrebînd încetișor : „Ce să-i spun ? E «el»." Și iar după o scurtă pauză îl anunța că „Lenocika a plecat chiar acum, și tot n-a lăsat nici o vorbă".

Către sfîrșitul orelor de lucru, îi veni în cap o idee fericită care îl calmă numaidecît : „Trebuie să mă duc după lucru la Nadelnaia, la Valia, s-o iau pe sus pe simpatica voleibolistă și pe scumpul ei schior, să-i car pe toți la soacră-mea și să-i demonstrăm Elenei Vasilievna cît de absurde sînt bănuielile ei".

„O să cumpăr și o sticlă de șampanie, se gîndi inginerul înveselit, vreo două crengi de mimoză... și Liolka își va da seama ce prostie a fost asta din partea ei !..."

În trenul electric local nu era multă lume. Igor Nikolaevici ședea la fereastră, se uita la cîmpia înzăpezită și la pinii înalți și zvelți ce treceau prin fața trenului și se gîndea cu plăcere la momentul cînd se va

împăca cu soția sa. Ca toți oamenii cumsecade, nu-i plăcea cearta.

In vagon apăru controlorul, un controlor mustăcios și încruntat. Incepu să controleze biletele pasagerilor, și în timp ce el trecea de la unul la altul, Igor Nikolaevici îl zări deodată, cu două bănci mai departe, pe Pavel Arhipovici Liniaev în a cărui vilă închiriase vara trecută o odaie la Nadelnaia.

Pavel Arhipovici — un bătrîn arătos, cu obrazul vinețiu și ras — ședea cu buzele încleștate și citea ziarul de seară, încruntîndu-și sprîncenele stufoase. Igor Nikolaevici vru să-l strige, dar tocmai în acel moment controlorul se adresă lui Liniaev:

— Biletul dumneavoastră.

Calm, gras și demn, Pavel Arhipovici se scotoci prin buzunarele scurtei sale, îmblănite cu biber roșcat, apoi zise:

— Nu găsesc biletul. L-oi fi lăsat pe undeva!

— Eh, cetățene Șagalov, cetățene Șagalov! exclamă controlorul pe un ton de reproș și destul de tare ca să audă tot vagonul. Iar te-am prins!... Ei, ce faci? De data aceasta plătești amenda sau îți trimit iar o înștiințare?

— Trimite înștiințarea!

— Adresa e aceeași?

— Aceeași!...

Lui Igor Nikolaevici nu-i venea să-și creadă urechilor.

După ce controlorul plecă din vagon, se sculă, se apropie de Liniaev și îi spuse:

— Te salut, tovarășe Șagalov!

Liniaev lăsă ziarul în jos și, cînd dădu cu ochii de Igor Nikolaevici, se zăpăci un moment. Dar imediat își reveni.

— Mereu cu glumele, Igor Nikolaevici! Nu cumva veneai la mine? Pot să-ți închiriez o odaie dacă convenim asupra prețului.

— Păi coborîm acuși în gară și o să stăm de vorbă.

— N-am timp acum.

— Hai, vino!

Liniaev oftă și se sculă supus. Trenul își încetini mersul și intră în gară.

Coborîră amîndoi pe peronul pustiu și se așezară alături pe o bancă, ca niște vechi prieteni care nu s-au mai văzut de mult și s-au întîlnit pe neașteptate.

— Ei?! începu amenințător inginerul. Explică-mi de ce dai numele meu de cîte ori ești amendat?

— Păi ce să-ți spun... Te cunosc... știu că ai un salariu bun. Că doar amenzile astea nu le bag eu în buzunar, Igor Nikolaevici. Intră toate în preaonorabilul tezaur al Ministerului de finanțe.

— Trebuie să-ți cumperi bilet! E o rușine la vîrsta dumitale să călătorești clandestin!

— Ce vrei, trebuie să fac și eu *iconomie!*

— Lasă asta! Doar nu ești om sărac. Ai o vilă, căpșuni, flori...

— Dumitale îți convine, Igor Nikolaevici. Primești regulat salariul — țac-țac — de parcă ar fi un contor la taxi, în tot cursul anului, pe cînd la noi iarna nu pică nimic. Și atunci, ce să faci? Mai ciupești de aici, mai ciupești de acolo și îți duci zilele.

„Ce rîmă murdară!", se gîndi inginerul furios și totodată vesel.

Liniaev în schimb se uita calm la el, și ochișorii lui spălăciți, șterși, aveau o expresie de atîta șiretenie prădalnică, încît Igor Nikolaevici își ieși din țîțîni.

— Uite ce facem, zise el. Vii imediat cu mine la Moscova și îi spui Elenei Vasilievna că ai dat numele meu cînd ai fost amendat. Ești dator să faci acest lucru.

— Igor Nikolaevici, dragul meu! începu să se roage Liniaev. Mă așteaptă baba mea acasă.

— Iar pe mine din cauza dumitale nu mă mai așteaptă tînăra soție. Du-te și cumpără bilete.

Liniaev se sculă și, tîrșîind picioarele cu pîslarii lui uriași, o porni spre casa de bilete.

Trenul electric sosi abia peste douăzeci de minute. Se urcară în vagon și se așezară din nou unul lîngă altul pe bancă, ca niște buni prieteni. Liniaev tăcea și pufăia supărat pe nas, cu fața întoarsă spre fereastră.

Deodată apăru în vagon același controlor mustăcios și încruntat. Pesemne că se întorcea și el la Moscova...

— Biletele dumneavoastră!

Fără să spună nimic, Liniaev întinse controlorului biletul său. Pe mutra-i vineție se putea citi satisfacția că s-a răzbunat.

— Am înțeles, zise tare Igor Nikolaevici și, adresîndu-se controlorului, continuă: Călătoresc fără bilet. Și nici bani n-am la mine. Așa că amendați-mă.

— Va trebui să coborîți la prima gară ca să vă verificăm adresa.

— De ce ? Nu-i nevoie. Mă cheamă Pavel Arhipovici Liniaev, și domiciliez în Nadelnaia, strada Lugovaia 25, unde am o casă proprie. De altfel, în calitate de client permanent al dumneavoastră, cetățeanul Șagalov poate să vă confirme lucrul ăsta. Confirmă te rog ce spun, tovarășe Șagalov !...

Din vinețiu, Liniaev deveni violet și, uitîndu-se piezîș la vecinul său, cu niște ochi gata să-l mănînce, nu altceva, mai mult mîrîi decît spuse :

— Confirm !...

STENOCARDIE

De dimineață academicianul Ivan Gheorghievici Svinţov simți că-l doare inima. Ar fi trebuit să stea puțin culcat și liniștit, dar el își spuse: „Nu-i nimic, iau cîteva picături, mă așez să lucrez și o să-mi treacă".

Așa și făcu. Se simți, ce-i drept, mai bine, durerea îi trecu și lucra cu spor. Deodată însă, fără obișnuitul telefon prealabil, sosi la el nepotul său (fiul răposatei sale surori, Anna Gheorghievna), Evgheni Iakovlevici Mîșkevici, candidat în științe și lucrător la catedra unui institut tehnic. Sosi, se așeză și începu să povestească anecdote, să chicotească, dar se cunoștea după ochii lui neliniștiți, care fugeau în toate părțile, că gîndurile îi sînt aiurea.

„Probabil că vrea ceva de la mine, își zise academicianul, un bătrîn corpolent, cu o figură deschisă de leu blînd. Nu vine el așa, de florile mărului. De-ar spune mai repede ce vrea și ar termina odată cu diplomația asta."

Dar Evgheni Iakovlevici, care era un bărbat îngrijit, cu hainele frumos călcate, dar prea de timpuriu îmbătrînit, cu un craniu în formă de ou pe care părul

rar, pieptănat cu grijă, semăna cu niște strune subțiri bine întinse, nu se grăbea. „Mai întîi, își zicea el, trebuie să-l distrez pe unchiul, să-l bine dispun și apoi..."

— Și să-ți mai spun una, nene Vanea, din folclorul nostru, zise el zîmbind drăgălaș. Mi-am notat-o. Ascultă...

Candidatul în științe scoase o hîrtiuță din buzunarul hainei croite la modă, cu umerii rotunzi căzuți, își puse ochelarii cu ramă de culoarea chihlimbarului și citi cu glas tare:

— „În ajutorul omului de știință începător. Avizul nr. 1. Notează bine că copiatul dintr-un singur izvor înseamnă plagiat, din două — compilare, iar din trei sau mai multe — disertație." Spiritual, nu-i așa?

Academicianul mormăi ceva nedeslușit — un fel de „hm", sau poate „hm-da" — dar totuși zîmbi. Prinzînd curaj, Evgheni Iakovlevici se uită din nou în hîrtiuța sa și citi iar cu glas tare:

— „Avizul nr. 3. Să nu scrii concis. Concizia dovedește sau mare talent, sau cunoștințe reduse. Colegii nu-ți vor ierta nici una, nici cealaltă." Nu-i rău, nu-i așa? Dar ascult-o pe asta, din capitolul *Alegerea adversarilor.*

Cu aceeași expresie de grațioasă ironie pe fața-i palidă, Mîșkevici își îndreptă ochelarii pe nas și începu să citească:

— „Evită de a-ți alege ca adversari oameni de știință tineri. Ei abia își cuceresc un loc sub soare și sînt bucuroși întotdeauna cînd li se oferă ocazia să arate de ce sînt în stare și să-i defăimeze pe alții. Mult mai comozi ca adversari sînt savanții emeriți locali..."

Deodată începu să tușească tare, se roși și spuse:

— Mai departe nu e interesant, nene Vanea. Uite mai bine...

— Nu, nu, citește mai departe dacă ai început.

— Mă rog, făcu culegătorul de folclor, dînd din umeri, și citi: „Mult mai comozi ca adversari sînt savanții emeriți locali, deoarece la bătrînețe toți devenim dacă nu mai buni, în orice caz mai leneși..."

Cînd ridică ochii de pe hîrtie, întîlni privirea pătrunzătoare și ironică a bătrînului. Fîstîcindu-se, declară cu o grabă inutilă:

— Dar în orice caz, nene Vanea, asta nu se poate referi la dumneata!

— Ba se poate, nepoate, se poate! Într-adevăr am devenit leneș ca un cotoi bătrîn. Mișună șoarecii în jurul lui, iar el stă, ticălosul, privește și dă binevoitor din coadă.

— Nu face pe modestul, nene Vanea! M-a uimit totdeauna, și sînt și acum uimit de capacitatea dumitale de muncă. Nu te cruți. Așa nu se mai poate!

Ivan Gheorghievici simte cum din nou în partea stîngă a pieptului îi apare o durere surdă, ca și cum o mînă mare și brutală i-ar strînge inima. I-o strînge și i-o lasă, iar i-o strînge și iar i-o lasă.

— Iartă-mă, Jenea, spuse academicianul, încruntîndu-se fără să vrea. Ai venit fără să-mi dai un telefon. Or, cu toate că sînt leneș, mai trebuie totuși... să prind șoareci. Mi se plătește leafă pentru asta. Dacă ai vreo treabă cu mine, spune-mi, dragul meu.

— Ca să fiu sincer, nu chiar o treabă, ci... o rugăminte, nene Vanea.

— „Dă-i drumul", cum ziceți voi acum. Te ascult.

— Știi, nene Vanea, că te deranjez foarte rar. Nici acum n-aș fi venit dacă...

— N-o mai lua pe ocolite, zi de-a dreptul ce-ai de spus!

— E greu așa... fără introducere. După cum știi, nene Vanea, am obținut titlul de candidat cam de mult, sînt vreo zece ani...

— În treacăt fie spus, acum nu l-ai mai fi obținut chiar atît de simplu, dragă nepoțele. Azi exigențele sînt mari. Și e desigur și drept să fie așa!

— Fără îndoială, nene Vanea. Dar eu nu mă ocup de cercetări științifice... lucrez în cadrul unei catedre la un institut de învățămînt, îmi văd de activitatea mea didactică și mi se cere ca eu (Mîșkevici făcu aici o grimasă disprețuitoare și depărtă brațele, ca omul care nu mai înțelege nimic) „să fac știința să progreseze". Modă nouă! Cum îți place asta?!

— Stai puțin, zise academicianul, căutînd să se stăpînească. Și atunci pentru ce ți-ai scris teza de candidat? Pentru ce, iartă-mi expresia, ai vrut să te bagi între oamenii de știință?

Cu același zîmbet fin, Mîșkevici se apără:

— „Savant de ții poți să nu fii, dar candidat — neapărat." E tot din folclor, nene Vanea.

Apoi, alungîndu-și zîmbetul din colțul buzelor sale subțiri, continuă cu un aer serios:

— „Conducătorii" și „conducătoarele" de la institutul nostru sar pur și simplu peste cal. Vor realizări științifice la fiecare catedră! Iar munca didactică este pentru ei un fleac!...

— Munca didactică nu este firește un fleac. Dar știi ce spunea Pirogov? Științificul fără didactic lu-

minează și încălzește totuși, pe cînd didacticul fără științific lucește și atît. Acum zece ani ai semnat o poliță, iar azi a venit vremea să plătești. Poftește de luminează și încălzește, dragul meu !... N-am stat de vorbă niciodată pe această temă, Jenea, nu cunosc treburile tale (e adevărat că mă simt vinovat față de tine pentru că m-am interesat prea puțin de ce faci), dar, spune-mi, în acești zece ani n-ai făcut nimic pentru știință ?

— Nene Vanea, știi doar... ce chin a fost divorțul meu de Sonia... Dar aranjez eu și asta... mai tîrziu. Acum însă am nevoie de ajutor.

— Ce fel de ajutor ?

— Nu sînt singurul în această situație în institutul nostru. Kosiakin și Palașevski au obținut și ei, la timpul lor, un titlu științific, dar nici ei n-au făcut nimic pe acest tărîm. Dar știi cum e la noi ? E nevoie de un țap ispășitor. Și m-au găsit tocmai pe mine, știu precis. Au să mă dea în presă ca „exemplu negativ" și pe urmă... dă, doamne, bine. Or, în curînd trebuie să se facă liber un loc de docent și voiam să particip la concurs... N-a fost în intenția mea să te deranjez și m-am dus la șeful meu. Dar porcul ăsta laș mi-a spus : „Evgheni Iakovlevici, pe mine nu mă aranjează să intervin pentru dumneata, o să se spună după aceea că am motive personale. N-o fac. Roagă-l pe unchiul dumitale, care e un om cu autoritate. E destul să dea un telefon..." Din punctul ăsta de vedere are desigur dreptate. Dacă ai da un telefon...

— Cui ?

— Lui Nikolai Ivanovici Rebrov, secretarul biroului nostru de partid... Uite telefonul lui... De la serviciu

și de acasă... Și Mîșkevici puse pe biroul academicianului o hîrtiuță dinainte pregătită cu cîteva numere de telefon. Telefonează-i, nene Vanea. Nu trebuie să-i spui decît două cuvinte. Va fi teribil de măgulit. Și cu siguranță că va face tot ce trebuie.

Academicianul tăcea. Lui Mîșkevici i se păru că unchiul îl privește cu îndoiosare și își întări asaltul.

— Nene Vanea, ai făcut vreodată baie în mare în timpul fluxului? Cu siguranță că ai făcut. Știi cum e atunci: vine valul mare, furios, cu coama de spumă. Te ia, te răstoarnă și cînd te dă o dată cu capul de pietriș înghiți la apă de-i prăpăd. Dar ce face un înotător cu experiență? Se cufundă sub val, valul trece peste capul său, și totul e în ordine. Așa și cu mine: acum principalul este să treacă valul.

Mîna nemiloasă și brutală îi strînse din nou inima lui Ivan Gheorghievici și iar i-o lăsă. El spuse încet, articulînd cuvintele cu greu:

— Prin urmare vrei să telefonez ăstuia al tău... cum îl cheamă... Rebrov, și să-l rog să te scutească de știință pe tine, care ești candidat în științe?

— Nu să mă scutească, nene Vanea, răspunse Mîșkevici jignit, ci deocamdată să mă lase în pace... Știi doar cît am suferit în anii ăștia cu Sonia. De știință mi-a ars mie? Dar dacă îți este atît de greu... nu mai stărui.

Și, înclinîndu-și capul ovoidal, începu să-și examineze unghiile.

Ah, cît de mult ar fi vrut acum Ivan Gheorghievici să bată din picior, să țipe, să-l dea afară pe acest vierme, dar trebuia să-și cruțe inima. Și, stăpînit de o singură dorință, aceea de a-l vedea pe nepotu-său

plecînd cît mai repede din casa lui, spuse cu o voce surdă :

— Bine, am să vorbesc... cînd oi avea prilejul... Dar nu cu Rebrov, căci nu-l cunosc, ci cu directorul vostru. Dacă o să am prilejul să-l întîlnesc, am să-i spun. Și acum du-te, Jenea. Am o lucrare urgentă și... mă simt cam prost. Iartă-mă...

Dar Mîșkevici nu pleca. De vreme ce unchiul s-a prins în undiță, situația trebuie exploatată pînă la capăt.

— Telefonează acum, nene Vanea, cît sînt eu aici. Că altfel o să uiți. Ce te costă ?!

— Nu, nu acum, lasă pe mai tîrziu ! Du-te !

— Nene Vanea, doar te rog atît de rar cîte ceva.

— Rar, dar bine.

— Nene Vanea... hai, să fiu și eu liniștit ! Telefonează !

O furie șugubeață puse deodată stăpînire pe întreaga ființă a lui Ivan Gheorghievici. Cu o mișcare bruscă, trase spre el telefonul de pe masă, formă numărul ce i-l dăduse nepotul pe hîrtie, și cu ochii plini de furie, ațintiți asupra candidatului în știință, spuse în receptor :

— Tovarășul Rebrov ! Aici academicianul Svințov... Iată ce vreau să vă comunic : dacă cumva nepotul meu, candidatul în științe Mîșkevici, discutînd cu dumneavoastră își va permite să se refere la mine, să știți că nu l-am autorizat s-o facă !... Socot că candidații în știință trebuie să se ocupe de știință... Pomi sterpi ce nu dau rod nu ne trebuie — e un lux care costă prea scump poporul !...

Trînti receptorul în furcă și, rezemîndu-se pe speteaza fotoliului, se uită la nepotul buimăcit.

— Du-te și spune-i Zinaidei Nikolaevna că mă doare inima. Să-mi dea picăturile, zise Ivan Gheorghievici încet. Du-te, că nu pot să te mai văd!

Fără să mai sufle o vorbă, Mîșkevici se ridică și ieși în vîrful picioarelor din camera de lucru a unchiului.

In sufragerie ședea și tricota Zinaida Nikolaevna, soția academicianului, o bătrînică rotofeie, căruntă și rumenă, ca o fetiță.

— Unchiul m-a rugat să-ți spun să-i dai picăturile, îi zise Evgheni Iakovlevici.

— Doamne, dar ce are?!

— Probabil o criză de stenocardie. A vorbit la telefon, s-a enervat...

— Cum a vorbit?... La ora asta scot totdeauna telefonul din priză!

Mîșkevici se uită la mătușă-sa, și mutra lui acră se însenină.

„Prin urmare a vrut numai să mă sperie, își zise Evgheni Iakovlevici. O să aștept pînă se liniștește și iar mă duc la el să-l atac."

— N-am terminat încă de vorbit cu unchiul, îi spuse el Zinaidei Nikolaevna, care număra îngrijorată picăturile uleioase și aromate pe care le turna dintr-o sticluță într-un pahărel cu apă. Mai aștept. Cînd o să i se facă mai bine, o să continuăm...

Și, îndreptîndu-și cu grijă dunga de la pantaloni, candidatul în științe se instală pe canapeluța de lîngă ușa ce dădea în biroul unchiului.

MUTARE ÎN CASĂ NOUĂ

Într-o seară caldă de august, mergeau pe poteca ce tăia cîmpul dintre gară și pîlcul de vile, din spatele ei, trei inși: pictorul peisagist Graev, soția sa Xana și un prieten al lor, compozitorul Almazov.

Xana, o blondă mititică, foarte drăguță, cu nasul cîrn, mergea înainte, iar bărbații în urma ei.

Graev, soțul, un bărbat blond, înalt, prezentabil, și Almazov, mătăhălos, cu o mutră ca de femeie și cu un aer veșnic nemulțumit, vorbeau încet între ei.

Discutau despre Iuri Petrovici Balkin, o cunoștință comună de-a lor, care-și construise o vilă prin aceste locuri binecuvîntate. Graev și Almazov erau invitați la el, cu prilejul mutării lui în casa cea nouă.

— E totuși un om cam ciudat Balkin ăsta, zise îngîndurat Graev, jucîndu-se cu bastonul. Îl cunosc de mult și totuși nu pot să-mi dau seama ce fel de om e.

— E un tip interesant, răspunse leneș Almazov. De o energie diabolică. Parcă ar fi mașină, nu om!

— Da. Dar problema e: încotro își îndreaptă el energia?

— Ce vrei să spui?

Graev reteză cu un gest îndemînatic măciulia lipicioasă a unui brusture ce creștea la marginea potecii, dînd în ea cu bastonul, rămase puțin pe gînduri și spuse :

— Păi să vezi și tu. Eu sînt pictor, tu compozitor, amîndoi sîntem oameni care cîștigăm bine. Statul, poporul apreciază munca de creație și, pe măsura în care muncim, sîntem plătiți. Așa e ?

Almazov consimți, dînd din cap.

— Balkin nu are nici muncă creatoare, nu e nici inventator, nici laureat, nici pilot de experimentare a avioanelor, continuă Graev, aprinzîndu-se tot mai mult, în sfîrșit, nu e nici ministru, dracu să-l ia ! Totuși trăiește cum noi doi nici în vis măcar nu ne putem permite.

Xana, care mergea înainte, se opri deodată, se întoarse spre el și spuse repezită :

— Ajunge cu bîrfeala ! Iuri Petrovici e o bomboană de om. Orice îl rogi te servește.

— Da, nimic de zis, te servește totdeauna, admise Almazov. Îmi aduc aminte că pe mine m-a ajutat să obțin un bilet la o casă de odihnă. E un om serviabil...

— Serviabil și fermecător ! adăugă Xana, cu aceeași înfocare. Cînd s-a îmbolnăvit mama, a aranjat s-o vadă un homeopat. Nu pricep, Leoșka, de ce te legi de el ?

Graev, care își ascultase soția cu un zîmbet binevoitor și părintesc — zîmbet cu care, de obicei, oamenii maturi îi ascultă pe copii — deveni deodată serios.

— Dar înțelegeți odată, zise el încruntîndu-se, că acest fel de a fi serviabil și fermecător este o mască,

o stratagemă. Dacă vreți să știți, am în adîncul sufletului meu convingerea că scumpul nostru Iuri Petrovici este un hoț! Și dacă nu chiar hoț în adevăratul înțeles al cuvîntului, se corectă el, observînd gestul de protest al Xanei, este în orice caz un om care se gîndește numai la profitul său, care învîrte fel de fel de combinații, pe scurt un om necinstit, care înșală prin diferite mijloace statul. Firește el trebuie să fie fermecător și serviabil, e felul lui de a se adapta mediului. Exact ca peștii care trăiesc la adîncimi mari și care se aplatizează pentru a se adapta presiunii. Cînd s-a îmbolnăvit maică-ta te-a servit, și acum ești încîntată de el; ție ți-a făcut rost de un bilet la o casă de odihnă și îl lauzi. „Vai, ce om drăguț!", spuneți amîndoi. Și asta lui îi convine. Îi este mai ușor să fure la adăpostul complimentelor voastre.

— Nu știu ce dracu ți-a venit și ce poate să-ți treacă prin minte! spuse supărată Xana.

— Nu, drăguțo, am dreptate, urmă Graev. La noi mai există încă și astăzi un soi de „hoți veseli". Te uiți la cîte unul din ăsta și vezi un bărbat fermecător, de care toată lumea e încîntată. În realitate are un suflet mai negru ca antracitul. Și după părerea mea, Balkin al nostru e din categoria hoților ăștia! Se-nțelege că mai devreme sau mai tîrziu o să se dea de-a berbeleacul* la vale, și încă cu tămbălău. Poți să arunci cu praf în ochii unor naivi cum e Xana sau cum ești tu, sau cum sînt și eu în definitiv, dar este imposibil să înșeli multă vreme colectivul, organizația de partid. În aceasta stă forța noastră! Iar atunci cînd simpaticul nostru Iuri Petrovici Balkin va fi dat cu răsunet peste cap, o să ne fie rușine. Vai, ce rușine o

să ne fie, fraților! Nici n-o să ne mai putem uita în ochii oamenilor și o să murmurăm: „Noi am bănuit întotdeauna că are mîna cam lungă!" Am bănuit... totuși ne duceam în vizită la el!...

— Vasea, spune-i te rog să tacă! zise revoltată Xana, adresîndu-se lui Almazov. Doar nu poți să acuzi un om de nu știu ce dracu, fără nici o dovadă!

— Dar vilișoara? întrebă Graev făcînd ochii mici.

— Ce-i cu vilișoara?

— Cu ce bani și-a construit el vilișoara asta, dacă-mi este permis să întreb? Din salariu? Salariul lui nu e chiar atît de mare încît să-și poată construi din el o vilă.

— Poate că a cîștigat omul la tragerea de obligații? făcu Almazov.

— Poate! Admit bucuros. Dar atunci să ne spună deschis: „Am cîștigat la obligații și cu banii ăștia mi-am construit vila". Sau: „Mi s-a dat un premiu". Sau: „Mi-a murit o mătușă bătrînă și am găsit sub salteaua ei niște briliante". Oricum, numai să ne explice!

— Întreabă-l, poate o să-ți spuie.

— Păi să știi că o să-l întreb, zise Graev. Beau un pahar, două și îl întreb.

— Mersi, așa știu și eu: beau un pahar, două și-l întreb. Întreabă-l cît ești treaz. Fac prinsoare că nu îndrăznești.

Graev rămase puțin pe gînduri și apoi zise hotărît:

— Pierzi, Vaska. Îl întreb.

Xana se întoarse repede din drum și porni înapoi spre gară.

— Incotro, Xanocika ? strigă Almazov.

— Acasă, răspunse cu voce plîngăreață tînăra soție a pictorului. Nu mă duc în vizită ca să fac scandaluri.

Almazov se apropie de Xana și o luă de braț.

— Lasă prostiile, îi zise el încet. Ce, nu-l cunoști pe Leoșka ? N-o să întrebe nimic. O să bea un păhărel și o să uite totul... Să mergem !

Vila lui Balkin era frumoasă : cu mezanin, două verande, vopsite într-un galben-deschis ca untul. Mirosea tare și plăcut a lemn proaspăt dat la rindea. În grădina ce cobora în pantă spre o rîpă nu prea adîncă creșteau niște mesteceni subțirei și niște pini impunători, care se înălțau pînă la cer.

Soții Graev și cu Almazov se urcară pe verandă și salutară gazdele. Balkin, un bărbat plin, cu obrajii vinețiii, cu bărbia mare, grea și cu gușă, înfloritor ca un bujor, părea și mai prezentabil cînd stătea alături de nevastă-sa, o femeie anemică și atît de inimaginabil de slabă, încît el o numea nu „jumătatea mea", ci „sfertul meu".

— Ei, cum v-au plăcut latifundiile mele ? întrebă Balkin, radiind de bucurie.

— Splendide ! zise Xana. Se cunoaște gustul dumitale, Iuri Petrovici.

— Frumoasă vilă ! zise și Almazov.

Graev tăcu.

— Am să caut niște vopsele bune, zise Balkin, dînd ochii peste cap de fericire, și am s-o vopsesc în alb, și o să fie atunci ca o lebădă. Dar să lăsăm asta. Vă

arăt eu mai tîrziu totul, chiar și dependințele. Acum însă faceți vă rog cunoștință și poftiți la masă.

Cu un gest larg, arătă spre cei care ședeau la masă și-i prezentă:

— Sînt vecinii mei de-aici. Și în general prieteni buni. Profesorul Konstantinov, și accentuă cuvîntul „profesorul", indicînd pe un bătrîn impunător, cu părul cărunt și într-un costum alb. Pe Nestor Vasilievici cred că-l cunoașteți (Graev zări la masă pe un cunoscut actor de comedie și îi zîmbi). În sfîrșit, o să vă descurcați dumneavoastră și singuri. Iar dumnealui, urmă Balkin cu fața radioasă, este pictorul Graev. Nu e încă laureat, dar cu siguranță că va fi în curînd. Dumneaei este frumoasa lui soție și acesta este prietenul lor, „cobzarul nostru", ca să zic așa, tovarășul Almazov. Să ne strîngem puțin, să le facem loc. Și... „să atacăm uvertura", cum se spune la operă!

Oaspeții se mai înghesuiră, făcînd zgomot cu scaunele. Noii-veniți se instalară la masă. Ospitalierul patron al casei luă o sticlă de coniac și înfipse tirbușonul în dop. De încordare se făcu din roșu vînăt. Lucios la față, mulțumit, sătul, el îi păru lui Graev în clipa aceea atît de dezgustător, încît pictorul hotărî să nu-și mai stăpînească furia și indignarea care îl cuprinseseră îndată ce văzuse „latifundiile" lui Balkin. Se uită la Almazov, care ședea în fața lui și care tocmai își înfigea furculița într-o bucată de pește afumat, tuși ca să-și dreagă glasul, ca și cum ar fi trebuit să ia cuvîntul la o adunare, și, fără să dea atenție ciupiturilor cu care îl onora pe sub masă Xana, spuse cu glas tare:

— Înainte de a începe, Iuri Petrovici, aș vrea să-ți pun o întrebare.

Continuînd să învîrtească tirbușonul în dop, Balkin răspunse cu voioșie:

— Întreabă, întreabă Aleksei Ilici! Te cunosc eu, acuși începi cu glumele! Șugubățule!

— Cu ce bani ți-ai construit vila, Iuri Petrovici? puse Graev întrebarea cu glas la fel de tare.

Mîna lui Balkin încremeni pe tirbușon.

La masă se făcu o tăcere neplăcută, încordată.

— Adică cum? izbuti în sfîrșit Balkin să replice.

— Adică așa, îi întoarse Graev vorba. Te întreb în modul cel mai direct: cu ce bani ți-ai construit „latifundia", Iuri Petrovici. E o întrebare la care, după părerea mea, se poate răspunde foarte ușor.

Balkin dădu din umeri și scoase dopul, care pocni apetisant.

— Am pus deoparte cîte zece ruble, zise el cu un rîs scurt și înfundat.

Ah, cum ar fi mai dorit ca și cei de la masă s-o ia în glumă, să șteargă cu rîsul nepolitețea acestui mîrlan de pictor, să înece în băutură întrebarea lui nemiloasă și dezgustătoare, atît de simplă pentru toată lumea, dar atît de îngrozitor de complicată pentru el, Balkin. Dar cei de la masă tăceau, se uitau la fața de masă, la farfurii, la pahare, făcînd tot ce le stătea în putință ca să nu întîlnească ochii în continuă mișcare ai proprietarului latifundiilor, care transpirase ca un șoarece încolțit.

Cu o mișcare bruscă, Graev se sculă de la masă.

— Răspunsul dumitale nu mă satisface, Iuri Petrovici, spuse el, uimindu-se singur de curajul său. Să mergem, Xana! Vasili, tu mai rămîi?

Compozitorul se uită cu un oarecare regret la masa încărcată cu toate bunătățile, dar se ridică și spuse roșind pînă în vîrful urechilor:

— Merg și eu, desigur! Zău, Iuri Petrovici, asta e ceva ciudat. Noi, desigur, nu avem nimic cu dumneata, dar trebuie să le explici oamenilor... Oxana Pavlovna, umbrela dumitale e la mine.

— Un moment! strigă Balkin. Nu plecați. Lămurim acuși totul! Marusia, ce mai aștepți?

Dar era prea tîrziu: Graev și Almazov coborau deja repede treptele verandei.

...Pînă la gară merseră fără să scoată un cuvînt. Graev înainte, cu pași mari, fluierînd și fluturînd bastonul, Almazov — în urmă, ținînd-o la braț pe Xana, care era încruntată. Din cînd în cînd, Almazov scotea cîte un oftat adînc.

Mai erau patruzeci și cinci de minute pînă la sosirea trenului. Compozitorul aruncă o privire spre bufetul plin de sticle și de tăvi cu diferite gustări și făcu o mutră nenorocită.

— Ce masă am pierdut! zise el trist de mama focului. Hai să luăm măcar aici o gustare.

Se așezară la o masă și nici nu apucară să comande ceva cînd în pragul bufetului gării apăru Nestor Vasilievici, cunoscutul actor de comedie căruia Graev îi surîsese cînd îl zărise la masa lui Balkin.

— Și tu, Brutus! făcu Graev. Poftim la masa noastră, Nestor Vasilievici. Sărbătorim aici mutarea în casa nouă!

Actorul se așeză la masă, își scoase pălăria și-și făcu vînt cu ea.

— După ce ați plecat voi, au început s-o șteargă cu toții sub diferite pretexte, spuse el, cu un zîmbet ironic. Și nimeni nu s-a atins de nimic. Primul s-a ridicat profesorul: „Vă rog să mă iertați, a zis el, m-a apucat durerea de cap". Apoi a plecat doctorul Volkov și după el, ceilalți. Iuri Petrovici nici nu i-a mai rugat să rămînă. Ședea și bea singur coniac, fără să scoată o vorbă. Iar nevastă-sa, ținîndu-se cu mîinile de cap, gemea: „Numai salate am făcut cinci feluri. Ce-o să facem cu toate astea?!"

— Dar dumneata ce pretext ai găsit? îl întrebă Almazov.

— Am spus că am un spectacol de care am uitat complet. Mi-am luat pălăria și pe aici ți-e drumul, băiete!... Zău că n-am vrut să viu la el. E un tip cam suspect. Dar e lipicios al dracului și insistent! Nu vrei să te duci și totuși mergi. Foarte bine că i-ai pus întrebarea așa, de-a dreptul. La plecare mi-am uitat bastonul. Mi-a părut rău să i-l las și m-am întors de la jumătatea drumului. Am intrat în grădină. Ei nu m-au văzut. M-am ascuns după un copac și am tras cu urechea. Iuri Petrovici era deja criță, iar „sfertul" lui stătea lîngă el și îl cicălea numărul unu: „Ți-am spus, tont bătrîn, să-i chemi numai pe oamenii noștri — pe Naum Sergheevici și pe Jorjik. N-ai vrut să mă asculți, acum poftim!" Iar el îi răspundea: „Proasto, eu am nevoie de societate bună, nu de-alde Jorjik. Cheamă paznicul să crape el toată mîncarea asta!" Și ea de colo: „L-am chemat, dar nu vrea să vie!" Adevărată comedie, pe cuvîntul meu! Nu m-am mai

dus să-mi iau bastonul și am șters-o în vîrful picioarelor.

Graev turnă vin în pahare și îl ridică pe al său.

— Să bem pentru societatea noastră! spuse el grav. Să nu mai pătrundă printre noi oameni ca acest Balkin, fosta noastră cunoștință! Xanocika, ești de acord?

Xana se aprinse la față, lăsă ochii în jos, ridică paharul și ciocni cu soțul ei.

UNCHIUL ŞI NEPOTUL

Tînărul şi talentatul poet Semion Blinnikov şedea acasă şi compunea nişte texte în versuri pentru un afiş cu temă agrotehnică.

Pe afiş erau zugrăvite fel de fel de insecte dăunătoare ogoarelor. Semion Blinnikov trebuia să le stîrpească pe fiecare cu o epigramă caustică sau un distih înaripat.

Dar treaba nu mergea. Distihurile n-aveau nerv, nu erau, cum se zice, mobilizatoare:

— Coropişniţa e dăunătoare... Să dispară de sub soare.

„Ar trebui să mă înfurii bine pe ele, se gîndea Semion, şi atunci le-aş arde una să mă ţină minte!"

Dar pe afiş duşmanii ogoarelor arătau foarte paşnici sub formă de fluturaşi, greieri de cîmp şi gîndăcei simpatici şi inofensivi. Era greu să te înfurii pe ei. În special pe o carabidă, care părea o adevărată frumuseţe cu zalele-i verzi, strălucitoare...

„Dracu m-a pus să mă leg la cap cu lucrarea asta, îşi zicea cu tristeţe poetul. Mîine, poimîine am să mă trezesc numai şi numai cu lucru de cîrpăceală! Gărgăriţă! Poftim de găseşte o rimă la gărgăriţă. Poţi

să stai să-ți storci creierii un an. Ce-ar fi să dau în ele cu proza? Ia să telefonez la editură!"

Blinnikov puse mîna pe receptor, dar tocmai în clipa aceea bătu cineva atît de tare și de insistent în ușa de la intrare, încît gărgărița zbură instantaneu din capul poetului.

Se duse pînă în antreu și deschise ușa. Se văzu în fața unui bărbat mai în vîrstă, destul de gras, cu părul cărunt tuns scurt și cu o figură nu prea expresivă.

— El e! exclamă necunoscutul, intrînd în antreu. Zău că el e, Senka! Să trăiești, nepoate, să trăiești! Eu sînt unchiul tău Vanea. Din Kaluga. Nu mă recunoști?

Nepotul și unchiul se îmbrățișară și își spuseră frazele pe care și le spun de obicei oamenii care nu s-au văzut de mulți ani. Apoi unchiul Vanea își scoase mantaua de ploaie de un verde țipător, și scorțoasă de parcă ar fi fost de tablă, și o atîrnă cu grijă în cuier.

— N-o șterpelește nimeni de aici? îl întrebă el îngrijorat pe Blinnikov.

— Nici o grijă, nene Vanea. În apartament nu locuiește nimeni în afară de mine și de profesorul Perepelovski.

— Dar cine-i profesorul ăsta Perepelovski al tău?

— Un medic cunoscut. Psihiatru.

— Adică... are de-a face cu nebuni?

— Ei, da... Firește, tratează și nebuni.

Nenea Vanea își luă repede din cuier sperietoarea căreia îi zicea manta de ploaie și spuse încet:

— Știi ceva, mai bine o iau în camera ta. Una ca asta nu mai găsesc. Să fie sănătos Perepelovski al tău. E mai cuminte să nu-l duc în ispită... Pe aici se intră la tine?

— Știi cum te-am descoperit? începu nenea Vanea, îmbrățișînd cu o privire vizibil nemulțumită camera confortabilă a poetului. Într-o zi îmi zice contabilul nostru Koșeliov: „Ivan Semionîci, am văzut în ziarele centrale niște poezii scrise de unul Semion Blinnikov. Bune poezii! Nu cumva e o rudă de-a dumitale?" „Am, zic, un nepot Senea Blinnikov, fiul lui răposatul frate-meu Piotr, numai că ăsta a fost întotdeauna un prostănac incapabil, scrofulos..."

— Pardon, nenea Vanea, făcu talentatul poet, cam atins în amorul său propriu. După părerea mea, n-am fost un băiat... chiar atît de mărginit.

— Ba ai fost, ai fost, nu-mi zi mie că nu! Și la limba rusă erai mereu codaș. De aceea i-am și răspuns lui Koșeliov: „Nu cred să fie nepotu-meu, pentru că e puțin probabil ca nepotul meu să fi reușit așa bine în materie de poezie, dar trebuie verificat". Am verificat și am aflat că într-adevăr ești tu.

Nenea Vanea îi făcu cu ochiul nepotului, cu un aer complice, ca și cum i-ar fi spus: „Nu te teme, n-o să te dau de gol". Și apoi adăugă:

— Și ia zi: cum ai izbutit... să te strecori?

Tînărul poet se simți pus într-o situație neplăcută.

— Păi așa... răspunse el vag, roșind.

— Bravo! îl lăudă înțelegător nenea Vanea. Așa și trebuie! Ce afiș e ăsta de pe masa ta? Ia te uită,

frate, ce fluturi, ce gîze, gîngănii, musculițe și gîndăcei!

— Trebuie să fac niște texte în versuri pentru acest afiș. Ăștia, nene Vanea, sînt dușmanii ogoarelor. Uite, aia frumoasă, verzuie, e o carabidă, arde-o-ar focul! Toacă livezile, și în general... tot ce nimerește!

— Și ai fabricat textele?

— Încă nu. Nu știu de ce nu merge!

— Înțeleg. Probabil că „nu-ți ajung" puterile? Nu face nimic, te ajut eu. Cum zici că se cheamă asta verde? Carabidă? Atunci scrie așa: carabida asta trebuie stîrpită, fiindcă e dăunătoare.

— Bine, dar trebuie s-o spun în versuri, nene Vanea.

— Păi spune-o în versuri. Ce-aștepți? Eu îți dau numai ideea.

— Știi ceva, nene Vanea, zise Semion Blinnikov, de data aceasta ofensat de-a binelea. Stai să-ți citesc niște versuri de-ale mele, căci altfel chiar c-ai să crezi că „nu-mi ajung" puterile.

Și poetul scoase cu un gest hotărît din raftul de cărți un volum cu versuri de-ale lui și începu să citească. Citea destul de prost, fiindcă îl intimida zîmbetul superior, protector și ironic de pe fața lui nenea Vanea.

— Merge, zise nenea Vanea, cînd poetul isprăvi de citit. Bravo, Senka! Dar cred că ai transpirat serios pînă ai scris asta, nu? Totuși cu Pușkin nu poți să te compari. Nu ajungi pînă la el! Cum zice el: „Odată, în noaptea de bobotează fetele stăteau..."

— Asta-i din Jukovski, nu din Pușkin.

— N-are importanță. E tot un clasic. Și cred că Jukovski nu s-ar fi dat bătut în fața unei scîrbe de carabide, și în doi timpi textul era gata.

Nenea Vanea se înviorase — atinsese, pesemne, subiectul lui preferat. Obrajii i se îmbujorară.

— Obrăznicie aveți, desigur, berechet, voi, tinerii, dar „nu vă ajung" puterile! Uite, și la noi, la Kaluga a fost numit un nou responsabil la Casa de Economii. Pînă mai ieri era curier. Dar acum a absolvit institutul. Dați-mi voie, cînd a avut timp? Cum? Pe ce bază?

— Despre mine scriu criticii! spuse poetul încruntat. Și găsesc că am mare talent...

— De unde talent la tine, tu, care ai fost un scrofulos?

— Știi ceva, nene Vanea... izbucni Semion Blinnikov și, fără a isprăvi fraza, se ridică brusc din fotoliu și începu să se plimbe prin odaie.

Nenea Vanea zîmbi părintește.

— Hai, nu te mai zbîrli, nu mai zic nimic! Dulăpiorul ăsta e bunicel, spuse el, schimbînd subiectul și arătînd cu degetul spre un dulap ieftin de cărți, care stătea într-un colț. Cît ai dat pe el?

Spre propria sa surprindere, poetul numi o cifră fabuloasă. Îl irita tonul protector al unchiului și simțea nevoia să-l năucească barem cu cîștigurile sale fantastice.

— Dar lampa asta o vezi? urmă poetul cu voluptate. Și ridică de pe birou, cum ai ridica o torță, o lampă standard, din acelea care se vînd la magazi-

nele universale cu treizeci și șapte de ruble și șaptezeci și cinci de copeici. O piesă unică! Am dat zece bătrîne pe ea. E adusă din Indonezia! Și știi cît cîștig eu în general pe an?

Făcu o pauză și rosti o cifră de zece ori mai mare decît modestele lui venituri.

Fața unchiului Vanea se lungi mai întîi perplexă, iar apoi se dilată, lărgită pînă la urechi de un zîmbet mieros.

— Am spus eu totdeauna că ești un șmecher... adică asta... un geniu! exclamă în cele din urmă nenea Vanea, continuînd să zîmbească plin de respect. Mătușă-ta, nevastă-mea adică, îmi zice uneori: „Tare aș fi curioasă să știu cum o duce Semion al nostru?" Iar eu răspund: „Nu te îngriji tu de Semion, o fi el scrofulos, dar se pricepe să-și croiască drum în viață!..." Neică, neiculiță, ce de-a bănet! Și cît ți se dă, par exemplu, pentru carabidele astea?

— Cîte cinci sutare de cap!

— Ei, așa mai zic și eu! Asta, da, literatură și artă! Unde putea să viseze Jukovski așa ceva?!

„Acuși o să-mi ceară să-i împrumut niște bani", se gîndi poetul. Și într-adevăr, nenea Vanea pufăi zgomotos o clipă și apoi spuse:

— Semion Petrovici... Senia... Senka! Ce-ar fi... să arăți cît îți sînt neamurile tale de dragi și să dai bătrînului tău unchi vreo două-trei mii de ruble? Ca să fiu sincer, am luat niște purcei... Îi îngraș acasă, în particular, iar mătușă-ta, adică nevastă-mea, face din ei mezeluri de casă, care se vînd foarte bine pe piață. Dar cheltuielile sînt mari, ba una, ba alta,

unde te învîrți îți trebuie bani. N-ar strica de loc să fac și o cocină nouă pentru scroafe... Dă-mi, Senea! Ce contează la tine trei mițoare?! Îi arzi vreo șase carabide și gata. Dă-mi, Semion...

Poetul făcu iar o pauză și, cu același sentiment de incomensurabilă satisfacție, spuse zîmbind amabil:

— Nene Vanea, am glumit! Judecă și dumneata, pot eu, care sînt un poet tînăr și pe deasupra încă și scrofulos, să cîștig atîția bani?! Dar, dacă ești chiar atît de tare strîmtorat, ți-aș putea poate face rost de o sută-două...

Fața lui nenea Vanea se lungi iar.

În cele din urmă își recăpătă graiul.

— Și eu am glumit, frate, zise el scoțînd parcă cuvintele cu cleștele printre dinții strînși. Bineînțeles... De unde să ai tu?! Numai că glumele tale sînt cam ciudate! Stînd aici cu psihiatrul tău, ai văzut și ai auzit se vede multe. Mda... Ei, am plecat. Te las sănătos!...

Îi întinse nepotului o mînă fleașcă, fără vlagă, își puse sperietoarea zisă manta de ploaie și se îndreptă spre ușă. Deodată se opri însă, se întoarse și glăsui:

— Dar cele două sutare poate tot o să le iau de la tine. Hai, treacă de la mine, dă-le încoace... întrucît nu ești Jukovski.

Poetul luă din buzunarul hainei două hîrtii a cîte o sută, pe care le avea „rezervă", și, tăcut, le întinse unchiului. Acesta scoase tacticos un portofel mare și uzat, puse frumos bancnotele în el și, fără a mulțumi, zise:

— Am să-i dau complimente din partea ta mătușii Aglaie și plecă.

Rămas singur, nepotul stătu cîteva clipe îngîndurat, și deodată mirosi aerul: după vizita unchiului, odaia se umpluse de un miros cam urît, ca de foaie de cort udă sau de untură rîncedă de porc. Luă un scaun, se sui pe el și deschise oberlihtul.

UN CÎINE PERSPICACE

Se vorbea despre cîini, despre inteligența lor excepțională, cît de credincioși sînt oamenilor și cît de cinstiți sînt ei în comparație cu unii oameni.

La un moment dat, Nikandr Kuzmici, un lucrător mai în vîrstă din rețeaua comercială, care tăcuse pînă atunci, spuse dus pe gînduri:

— Cunosc și eu un caz interesant din viața cîinilor. Un cîine perspicace care a salvat o dată pe un responsabil de magazin.

— Povestește-ne, Nikandr Kuzmici, îl rugă gazda, fermecătoarea Maria Pavlovna.

— Cu plăcere, zise Nikandr Kuzmici, numai că v-aș ruga să-mi mai dați un păhărel de ceai. Mulțumesc, beau cu zahărul aparte și, dacă se poate, v-aș ruga să nu mă întrerupeți. Vă povestesc întîmplarea asta plină de învățăminte pe nerăsuflate. Vreți?

Iată cum a fost. Am cunoscut un responsabil de magazin... Să-i zicem tovarășul Kuzmenko. Acest Kuzmenko era un om cinstit, nu făcea nici un fel de învîrteli, trăia modest și conducea bine magazinul.

Într-o zi însă a fost numit ca adjunct al său un oarecare Barbarisov, un escroc, cum se zice, de mare clasă.

Și, bineînțeles, n-a trecut nici o lună de cînd lucrau împreună, și escrocul de Barbarisov a și încercat să-l convingă pe cinstitul Kuzmenko să intre în niște combinații necurate.

Și cum a procedat? Dibaci al dracului! A început să-l invite pe Kuzmenko cu soția la el în vizită, s-a dus și dînsul la Kuzmenko acasă, și de fiecare dată aducea cadouri. Nevasta lui Kuzmenko era o femeie cam mărginită.

Văzînd în ce lux trăiesc soții Barbarisov, dumneaei, această doamnă care nu era chiar ușă de biserică, a început să-i mănînce zilele preacinstitului ei soț.

„Uite cum trăiesc oamenii, îi zicea cu invidie. Ai văzut ce haină de nurci are Barbarisova? Unde vine blana mea la a ei? Ea — nurcă și eu — o scîrbă de iepure de casă, ce năpîrlește mai repede chiar decît chelești tu! Bineînțeles, știu că ție nu-ți pasă! Te lasă rece că nevasta ta — soție de director! — o să rămînă în curînd numai cu pielea de la blană, pe cînd nevasta lui Barbarisov — soția adjunctului! — o să ajungă să aibă poate chiar și o blană de samur!..."

Și dă-i, și dă-i, tot pe tonul ăsta.

Și iacă așa, pe de o parte sub presiunea acestei femei nesăbuite, care îi reproșa că nu știe să trăiască, iar pe de altă parte sub influența perfidului escroc Barbarisov, cinstitul tovarăș Kuzmenko... a cedat ispitei.

În sufletul lui se clătinaseră temeliile morale. Era gata să cadă în păcat și aștepta numai prilejul să săvîrșească una din acele fapte care în codul penal e prevăzută și pedepsită, dar care nu întotdeauna e descoperită.

Ocazia s-a ivit curînd.

Barbarisov i-a făcut cunoștință cu un tînăr pe care-l chema Gavriușa.

Era un june oacheș și elegant, care purta cămașă de mătase, pantaloni bufanți și cizme înalte din piele de căprioară, ce se strîng cu cureluțe sub genunchi.

Avea o delegație unde se menționa că este împuternicitul unei cooperative meșteșugărești, care fabrică mobilă pentru copii, din fag caucazian.

Cu această delegație, Gavriușa făcea curse Caucaz-Moscova, Moscova-Caucaz, aducînd în capitală valize pline cu citrice și ducînd înapoi în sud produse industriale, care aveau mare căutare și care, firește, nu aveau nici o legătură cu fabricarea mobilei pentru copii din fag caucazian.

Kuzmenko și Barbarisov s-au învoit să umple valizele lui Gavriușa cu asemenea mărfuri.

Potlogăria le promitea cîștiguri frumoase, și Kuzmenko își luase obligația să semneze un act ticluit.

Operația fusese fixată pe duminică. Gavriușa trebuia să plece cu valizele de la magazin direct la gară.

Veni duminica, și Kuzmenko își puse dimineața șuba și căciula — toată afacerea asta se petrecea iarna — și o luă încetișor pe jos, spre magazin. Dar parcă avea o piatră pe inimă. Cădea lapoviță. Pe acoperișuri ciorile stăteau zgribulite, și Kuzmenko avea impresia că toate cîrîie în limba lor ca să audă întreaga Moscovă:

— Uitați-vă, vine ticălosul de Kuzmenko. Știm unde se duce! Se duce la magazin să facă o operație ilicită...

Mînat de cîrîitul ciorilor, Kuzmenko nu mergea, ci aproape că fugea, fără să observe pe nimeni, cînd deodată se pomeni strigat de cineva.

Cînd întoarse capul, se trezi în fața unui vechi cunoscut al său, Serghei Petrovici Svatikov, actor la un teatru de dramă. Urmă o discuție din cele obișnuite: cum o duci, ce mai faci, de ce nu telefonezi? Și dur încoace, dur încolo, Svatikov ajunse să-i spună, printre altele, că a cumpărat nu demult un cîine — o minune, un pui de cîine ciobănesc de rasă nemțească, în vîrstă de unsprezece luni, pe nume Primus. Kuzmenko, care iubea cîinii, începu să se intereseze cum arată. Svatikov îi propuse să vină pînă la el acasă să-l vadă. Locuia la doi pași, după colț. Kuzmenko se uită la ceas și acceptă: avea destulă vreme.

Urcară scara, intrară în antreu și aici Kuzmenko dădu cu ochii de un cîine — o frumusețe: mare, pieptos, cu o blană neagră, care bătea în cenușiu, și cu niște ochi în care strălucea o inteligență cu adevărat diabolică. Vi-l închipuiți, ce să vi-l mai descriu?

Și deodată — mare ciudățenie! Sau Kuzmenko nu-i plăcuse lui Primus, sau intrase în dulău nu știu ce draci de ăia cînești, fapt e că de cum l-a văzut pe responsabil părul i s-a zburlit și a început să latre.

Se uita țintă la Kuzmenko cu ochii săi pătrunzători și lătra de se cutremura toată casa.

— Frumos cățel! zise Kuzmenko și dădu să plece.

Dar mai pleacă dacă poți. Primus s-a repezit deodată la el, i-a smuls din mînă căciula de biber și țuști cu ea undeva la bucătărie.

Kuzmenko, alarmat, s-a rugat de gazdă să-i salveze căciula din ghearele cîinelui îndrăcit.

Dar Svatikov îi răspunse:

— Atîta timp cît are draci nu faci nimic cu el. Așteaptă puțin să se liniștească și să vezi cum îți aduce el singur biberul înapoi.

Dar Kuzmenko nu putea să aștepte, deoarece la magazin îl aștepta Gavriușa cu valizele, și escrocul trebuia să plece la gară. Vă închipuiți ce situație!

— Nu pot să aștept, i-a zis Kuzmenko. Am treburi urgente la magazin. Și mă aleg cu pagubă, fire-ar al dracului! Du-te și ia dumneata căciula de la nevricosul dumitale de cîine.

— Mi-e frică! E atît de furios că poate să mă sfîșie și pe mine în bucăți. Trebuie să așteptăm!

Între timp, Primus se întoarse în antreu fără căciulă și începu iar să latre asurzitor.

— Ascultă-mă! zise enervat Kuzmenko. Zău nu pot să mai aștept. Dă-mi căciula dumitale și am plecat...

— Nu se poate!... N-o să ne lase el. Atîta vreme cît e nervos, e mai bine să stai cuminte și să nu te miști. Altfel nu garantez.

Și nu se clintiră din loc. Primus continua să latre și timpul trecea.

Kuzmenko s-a uitat la ceas și, neîndrăznind să deschidă gura tare, zise printre dinți:

— Lua-te-ar dracu cu Primus al dumitale! Am întîrziat... Îmi leg capul cu batista și plec așa.

Și chiar vîrî mîna în buzunar și scoase batista, dar Primus se aruncă urlînd asupra responsabilului și i-o smulse din mînă.

— Asta-i diavol, nu cîine! a țipat Kuzmenko aproape plîngînd. Ce dracu, nu-i nimeni la voi în casă în stare să-l potolească?

— Numai Fenia, îi răspunse Svatikov. Dar s-a dus la magazin și dusă a fost. Trebuie să așteptăm.

Așteptau. Primus continua să latre. Vremea trecea.

— Dă-mi o bucățică de zahăr, spuse Kuzmenko. O să i-o arunc, și în timp ce o s-o halească am s-o șterg pe furiș.

Svatikov îi-a adus zaharnița plină ochi.

Kuzmenko i-a aruncat lui Primus o bucată de zahăr. Cîinele a prins-o din zbor, a înghițit-o aproape înecîndu-se, dar a continuat să latre, fără să-și ia ochii de la Kuzmenko.

Kuzmenko i-a mai zvîrlit o bucată. Același tablou!

Ce să mai spun? Kuzmenko a golit toată zaharnița, dar incoruptibilul cîine continua să se înece de furie și să latre.

În sfîrșit a sosit multașteptata Fenia, care l-a înșfăcat neînfricată pe Primus de zgardă, l-a tîrît în baie și l-a încuiat acolo. Kuzmenko și-a recăpătat căciula și libertatea, și a șters-o fuga la magazin.

Cînd a ajuns acolo, a aflat că Gavriușa plecase la gară cu valizele, și că actul fatal a fost pînă la urmă nevoit să-l semneze Barbarisov.

...După trei săptămîni de la această întîmplare, Kuzmenko a venit din nou la Svatikov și... în semn de recunoștință, i-a adus lui Primus o jumătate de kilogram de șuncă! Asta-i de fapt tot!...

— Nu înțeleg, interveni stăpîna casei, fermecătoarea Maria Pavlovna. De ce i-a purtat Kuzmenko al dumitale atîta recunoștință cîinelui?

Nikandr Kuzmici se foi, tuși ca să-și dreagă glasul, și spuse:

— Fiindcă după două săptămîni Barbarisov și cu Gavriușa ăla au fost arestați de miliția judiciară. Și dacă Primus nu l-ar fi oprit pe Kuzmenko să ajungă la timp la magazin, actul l-ar fi semnat el, și nu Barbarisov. Acum ați înțeles ?

— Bine, dar Kuzmenko tot era amestecat în afacerea asta, insistă Maria Pavlovna. El n-a pățit nimic ?...

— M-au cărat destul și pe mine... adică vreau să spun pe Kuzmenko ăsta, răspunse Nikandr Kuzmici, dar pînă la urmă s-a terminat cu bine. A pățit-o urît Barbarisov, iar Kuzmenko și-a reluat vechea lui cale cinstită dinainte și pășește pe această cale și astăzi, fără a se lăsa atras de ispitele infame ale vieții.

...Toți se prefăcură că n-au observat scăparea lui Nikandr Kuzmici. Și-i mulțumiră bătrînului lucrător din rețeaua comercială pentru interesanta lui povestire.

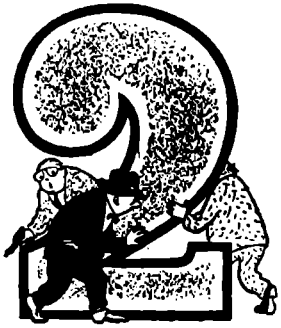

O FRAZĂ

O fetiță americană a rostit o dată o frază pe care apoi un delegat la congresul partizanilor păcii a repetat-o de la tribună ca s-o audă lumea întreagă.

Cînd mă gîndesc la această frază caraghioasă și totodată teribilă, îmi zic că fetița aceea americană nu putea s-o rostească pur și simplu printr-o revelație genială. Bietul copil a fost silit de împrejurări să spună aceste vorbe naive și teribile.

Și iată cum îmi închipui eu că s-a desfășurat scena acasă la fetiță, la San Francisco, în ziua cînd a făcut mamei sale cunoscuta propunere zguduitoare.

Dimineața, la micul dejun, răsfoind ziarele, tata i-o fi spus mamei:

— Ia uite-te la caricatura asta. Strașnică! Vezi, asta e o peșteră din Munții Stîncoși în care guvernul nostru se va adăposti pentru a se feri de bombardamente, atunci cînd va începe războiul. Buturuga asta e rezervată iubitului nostru președinte. Iar în băltoaca asta — o vezi? — s-a instalat departamentul de stat, în frunte cu secretarul de stat în persoană! Sînt niște apartamente destul de confortabile!...

Mama s-a uitat și și-a strîns buzele. Apoi o fi zis:

— Ei o să-şi găsească şi peşteri mai bune, n-ai nici o grijă. Dar ce-o să ne facem noi aici, la Frisco ?!

Fetiţa s-a uitat, desigur, cu palidă speranţă la tatăl ei ca să audă ce-o să-i răspundă mamei.

Şi tata a zis :

— Da, pentru noi o să fie prost ! Ziarele scriu că bombele atomice vor cădea din cer ca grindina !...

— E destul şi una singură ca să nu mai rămînă din noi nimic, i-a răspuns mama şi iarăşi şi-a strîns buzele.

Tata, un om încruntat, gras şi cu bretele, n-a mai zis nimic, ci numai a oftat mestecînd omleta : se grăbea să plece la *office*[1]. E drept că el nu-i cine ştie ce tată, totuşi e tată. Şi fetiţei i-ar părea rău dacă n-ar rămînea nimic din el.

Mama a întrebat :

— Oare situaţia e chiar atît de gravă ?

— Foarte ! Uite, nu vezi, aici scrie clar că trebuie să începem războiul preventiv împotriva ruşilor şi chinezilor. Îţi dai seama ce poate să iasă din asta... Noi o să aruncăm cu bombe în ei, ei o să arunce cu bombe în noi ! Şi dă doamne bine...

— Dacă au şi ei cu ce să arunce în noi, a obiectat mama foarte cuminte, atunci, după părerea mea, ar fi mai bine să nu-i bombardăm nici noi.

— Apoi în cazul ăsta, au să năvălească aici, în Statele Unite, şi au să înscăuneze la noi comunismul lor. Aşa scrie aici.

— Tu crezi în asta ?

— Nu ! După părerea mea, astea-s prostii. Dar aşa scrie.

[1] Birou (în l. engl.) (n. t.).

Fetița n-a mai putut atunci să rabde și s-a amestecat în vorbă :

— Tată, a zis ea, ce-ar fi dacă s-ar arunca din cer nu cu bomba atomică, ci cu cel care scrie asta ?

Tata s-a făcut roșu și a pufnit ca motanul Prix, atunci cînd îl apuci de coadă :

— Ssst ! Mai încet !... Ți-e poftă să ajungi la biroul federal ?

Mama s-a supărat și ea :

— Dorothy, de ce tragi cu urechea la ce vorbesc tata și mama ?! Marș de la masă ! Și să nu mai repeți ce-ai auzit aici !

Fata a trebuit să se ridice de la masă și să se ducă în grădină unde o aștepta prietenul ei — micul Dick, un băiețaș american, cu o carabină pe umăr, carabină cumpărată de la magazinul de jucării, cu o „bombă atomică" luată de la același magazin într-o mînă, și cu un pistol de jucărie în cealaltă mînă.

Văzînd-o, Dick, care era puțin mai mare ca fetița, a exclamat :

— Bună, Dorothy ! De ce-ai ochii roșii ? Ai bocit ?

— Puțin ! a mărturisit cinstit fetița.

— Ai mîncat bătaie ?

— Încă nu !

— Atunci de ce-ai bocit, vaco ?

— Mi-e tare milă de tata și de mama, Dick !... În curînd n-o să rămînă nimic din ei... Tata a spus că bombele atomice au să cadă ca grindina !... Spune, Dick, nu se poate face ceva ca bombele să nu cadă de sus, din cer ?

— Ești o proastă ! i-a replicat Dick, care era mai bine informat. De unde vrei să cadă bombele, dacă nu

din cer ? Doar n-au să cadă din ciorapul bunicii ! Trebuie să știi că ele fac totul ferfeniță.

— Și pe copii... tot ferfeniță ?!

— Și pe copii, bineînțeles... Hai, mai bine să ne jucăm puțin, Dorothy !

— Hai, Dick ! De-a ce ?

— De-a războiul !

— Nu vreau să mă joc de-a războiul.

— Altceva nu știu. Uite, eu am să fac pe bombardierul cu reacție, tu... pe orașul inamic. Stai aici, eu mă cațăr sus în copac și arunc în tine cu „bomba". Uite ce frumoasă e ! O am cadou de la unchiul Robert.

— Nu vreau, nu vreau !

— Numai puțin, Dorothy. Să te fac ferfeniță și apoi ne jucăm de-a altceva. Stai ! Unde fugi, Dorothy, așteaptă ?!

„Bombardierul cu reacție" a început să zboare în urmărirea „orașului inamic", care alerga de rupea pământul, dar, agățîndu-se de o rădăcină de copac, a căzut cu nasul în nisipul de pe cărare și a suferit o avarie gravă.

Fetița a dispărut în casă.

Dar nici aici nu și-a găsit liniștea, fiindcă era deschis aparatul de radio, și o voce mînioasă, răgușită și foarte înfricoșătoare de bărbat spunea :

— Vom transforma cerul și pămîntul într-un iad în flăcări ! Vom arunca asupra lor nenumărate bombe atomice și bombe cu hidrogen ! Îi vom ucide pe cei vîrstnici — la lucru, pe bătrîni — la rugăciune, pe copii — în leagăne !...

Vocea răgușită sădea groaza și tulburarea în inima înfricoșată a fetiței. Ea a început să strige : „Mamă !"

și a fugit în odaia maică-si. Dar mama nu era singură. Era cu o tanti necunoscută, o tanti uscată ca un țîr, care îi povestea ceva. Mama s-a uitat sever la fetiță, i-a spus să-și îndrepte rochița și să dea bună-ziua mătușii Regina, care sosise în ajun din New York.

Fetița i-a dat bună-ziua și s-a așezat cuminte deoparte.

Tanti aceea uscățivă, sosită din New York, spunea:

— Sîntem cu toții amărîți și alarmați. Ai auzit ce s-a întîmplat în metrou, la noi, la New York? S-a produs un scurt circuit, trenurile s-au oprit, și deodată cineva a strigat: „A început!" Și oamenii s-au repezit să iasă pe ferestre, s-a produs o învălmășeală de se striveau unii pe alții. Credeau că e o alarmă aeriană. Groaznic! Nu mai zic de ziare... Scriu lucruri că ți se face părul măciucă. Și doar rușii sînt pentru pace! O declară peste tot! Atunci de ce să zboare avioanele noastre și să arunce bombe în ei? Că doar nici ei n-au să stea cu mîinile în sîn?! După ce citești și auzi cîte auzi, apoi cînd ieși pe stradă mereu te tot uiți la cer. Ce-ar fi... să înceapă să curgă de-acolo bombe?!...

Și în clipa aceea fetița, care stătuse liniștită pînă atunci, a sărit bătînd din palme și a exclamat:

— Mamă, hai să plecăm undeva unde nu e cer!

Biet copil! Nici nu bănuiești că tu trăiești de pe acum într-o țară fără cer! Blestemul plumburiu al nesățioșilor zei ai îmbogățirii atîrnă deasupra căpșorului tău, și preoții lor le aduc ca jertfă pînă și copilăria ta!...

CE SĂ SCRII, CUM SĂ SCRII, UNDE SĂ-ȚI VINZI MARFA?

Am răsfoit colecția revistei americane *The Writer* pe primul semestru al anului 1955 și m-am hotărît să scriu o scurtă schiță, folosind rețetele și sfaturile acestui vechi organ al literaților americani, întemeiat în anul 1887.

Profit de ocazia ce mi se prezintă pentru a-mi exprima pe această cale sincera recunoștință redactorului-șef al sus-zisei reviste — pe nume S. Berak — care a publicat atît de utilul său *Îndreptar al scriitorului,* cu sugestivul și laconicul subtitlu: *Ce să scrii, cum să scrii, unde să-ți vinzi marfa?*

Vreau să mulțumesc de asemenea cîtorva autori care colaborează la revista *The Writer* și anume: lui Merey Heigh, care a publicat în onorabila revistă articolul *Faceți oamenilor plăcere, distrați-i,* lui Patrick Grear, autorul articolului *Ascultați, priviți, opriți-vă,* literatului Robert Zaks, care a împărtășit cititorilor revistei experiența sa personală în ceea ce privește confecționarea și vînzarea cu amănuntul a pateurilor literare cu umplutură atrăgătoare, Isabelei Lengis și altor dascăli ai scriitorilor americani începători.

Sfaturile lor mi-au fost de mare ajutor. Și dacă în unele pasaje ale schiței mele voi lăsa impresia că sînt excesiv de „temperamentos", ceea ce după părerea Isabelei Lengis „este inutil și stupid", atunci cînd scrii cu intenția de a-ți plasa povestioara într-o revistă americană de mare tiraj, îi rog pe colegii mei americani să aibă generozitatea să mă ierte: am aflat abia acum cîteva zile de rețetele din *The Writer*, iar pînă la această descoperire am scris, ca să zic așa, după metode învechite, cum îmi venea pe chelie, călăuzindu-mă numai după conștiința mea de scriitor, după simțul formei, așa cum îl aveam eu, și după ideile mele în ce privește gustul literar. Doar nu poți dintr-o dată să-ți însușești o tehnică nouă!

Am hotărît să intitulez această scurtă schiță:

Happy end

Într-o dimineață senină de vară, intră în redacția revistei *The Writer* un tînăr înalt, spătos, într-un costum gri cam uzat.

— Aș vrea să vorbesc cu redactorul-șef *mister* Berak, spuse el secretarei Lizzy, care citea la biroul ei *Revista mireselor (Brides' Magazine)*.

Lizzy se uită la vizitator cu ochișorii săi angelici, de culoarea cerului fără nori, și rămase o clipă încremenită de admirație: în fața ei se afla un mire ideal, coborît parcă din paginile *Revistei mireselor*, spre a oferi cititoarei ei un braț puternic și o inimă generoasă. Totul la el corespundea standardului frumuseții bărbătești: nasul drept, linia voluntară a gurii, părul castaniu ondulat, și ochii zîmbitori de culoare

închisă. Numai costumul era cam ros și pantofii cam scîlciați... dar standardul frumuseții masculine mai cerea ca mirele, în afară de o gură voluntară și de păr ondulat, să aibă și un automobil ultramodern de culoare bej, pe cînd tînărul acesta era evident că circulă în cel mai bun caz cu metroul, ba poate chiar numai cu propriile lui picioare.

— *Mister* Berak scrie un articol, îi zise Lizzy, înăbușindu-și un ușor oftat. Va trebui să veniți mîine.

— Trebuie să-l văd de urgență. Hai, pune o vorbă bună pentru mine, mititico! stărui vizitatorul și se uită la Lizzy cu un zîmbet mascul atît de fermecător, încît fata avu impresia că s-a și căsătorit, și că și zboară într-o limuzină nou-nouță cu acest bărbat chipeș și spătos pe o autostradă. De altfel în această limuzină a și intrat ca o vijelie în biroul redactorului-șef, de unde s-a întors imediat, după un viraj brusc, în anticameră.

— Poftiți! Vă primește! zise Lizzy.

— Mulțumesc, micuțo, răspunse tînărul.

Dar cînd acesta puse mîna pe clanță ca să intre în biroul redactorului-șef, pe Lizzy o izbiră din nou tocurile scîlciate ale pantofilor lui. Frînă puternic roțile inimii și limuzina visurilor ei făcu un salt mortal în aer și se prăbuși în vid.

— Mă cheamă Tom Price, se prezentă tînărul redactorului-șef Berak. Vreau să fiu scriitor, dar nu reușesc de loc... deși sînt talentat al dracului și am puterea de muncă a lui dumnezeu în prima zi a facerii lumii. Vă asigur că sînt foarte talentat, adăugă el, observînd zîmbetul sceptic al redactorului-șef al revistei *The Writer*. Am în cap o sută de subiecte, care

se bat să iasă la suprafață. Dar nu-i vorba numai de subiect. Eu pot, de pildă, să vă descriu pe dumneavoastră și biroul dumneavoastră în așa fel încît totul să vă pară nou și minunat, chiar și dumneavoastră înșivă. Cunosc secretul epitetului exact, al dialogului expresiv. În sfîrșit, am idei interesante și — fire-ar al dracului — cunosc în oarecare măsură și viața, fără ca să mai vorbesc de pofta colosală de mîncare pe care o am. Dar nu pot să-mi croiesc drum, și pace. Revistele de mare tiraj nu-mi publică lucrările, iar celelalte... pentru celelalte sînt un zero, nu înseamn nimic, fiindcă nu am un nume care să-i poată atrage pe cititorii lor. Trebuie să mă ajutați. E de datoria dumneavoastră.

După ce își descărcă sufletul, tînărul își încrucișă brațele pe piept și luă o poziție care arăta că el nu se va mișca de acolo pînă nu va căpăta un răspuns. Elanul și înflăcărarea sa tinerească plăcură redactorului-șef Berak, care îi spuse:

— Te voi ajuta cu dragă inimă, băiatul meu. Scrie ceva despre pisici pentru *Cats' Magazine* (Revista pisicilor). Ceva ca de vreo două mii de cuvinte, și-ți garantez că schița dumitale va fi acceptată.

— Dar nu vreau să scriu despre pisici!

— Atunci ceva despre cîini pentru *Dogs' World* (Lumea cîinilor).

— Nu vreau să scriu nici despre cîini! Vreau să scriu despre oameni.

— Poți să scrii și despre oameni. Dacă în povestirile dumitale există motive religioase, trimite-le la *Chon* (Unicul). Sînt amatori cei de acolo. Au să ți le publice!

— În povestirile mele nu există motive religioase!

— Am înțeles. În schimb, există cu siguranță dragoste, nu-i așa?

— Dragoste există, dar...

— Nici un fel de „dar"! i-o reteză tăios redactorul-șef. Notează-ți: revista *Breezy Stories* (Povestiri proaspete) cumpără povestiri unde-i vorba de dragoste rafinată la prețul de un cent cuvîntul. Ai ceva de spus despre dragostea rafinată?

— Un moment, *mister* Berak!...

Dar redactorul-șef al revistei *The Writer,* care trecuse la subiectul său preferat, nu era ușor de oprit.

— Dacă n-o să-ți meargă cu dragostea rafinată, urmă el cu un glas de stentor, scrie despre dragostea pasională. Povestiri despre dragostele pasionale, privite din punctul de vedere al fetelor tinere, cumpără revista *Exciting Love* (Dragoste pătimașă). Dacă n-o să-ți meargă cu dragostea pasională, treci la cea senzuală pentru *Thrilling Love* (Dragostea ce dă fiori). Prețul e același, tematica aproximativ la fel. Dacă n-ai noroc nici cu cea senzuală, trimite tot ce scrii la *My Love Secrets* (Secretele mele amoroase). Numai să știi că acolo totul trebuie la persoana întîi... De ce nu-ți notezi ceea ce-ți spun?!

— Fiindcă am și trimis povestirile mele la toate aceste reviste și mi-au fost restituite.

— Motivul?

— Motivul e simplu: lor le trebuie dragoste rafinată, pasională, senzuală și dracu mai știe de care, iar eu scriu despre dragoste, așa cum este ea în viață!

La auzul acestor cuvinte, redactorul-șef se încruntă și-l privi cu suspiciune pe vizitator.

— Ia povestește-mi subiectul vreuneia din schițele dumitale.

— Mă rog! zise Tom Price. Subiectul este foarte simplu. Dar principalul nu-l constituie subiectul, ci modul în care e expus. Un tînăr sărac și fără lucru iubește o fată care e vînzătoare la un magazin. Ar putea să se însoare cu ea, urmînd ca pînă va găsi ceva de lucru să trăiască cum o da dumnezeu, din salariul ei, dar fata mai are și o mamă bătrînă și bolnavă. Iar pentru toți trei leafa asta mică nu-i de ajuns. El e nevoit să plece din oraș. Ea își dă seama că plecarea lui e pentru totdeauna. Fata trece prin niște sentimente foarte complicate: își iubește mama și îi e milă de ea, dar totodată o urăște. Doar din pricina acestei bătrîne bolnave ea trebuie să renunțe la fericirea ei. În seara zilei cînd el pleacă, fata stă acasă, rîșnește cafea pentru mama ei și plînge. Aici am descris grozav cum cad lacrimile pe boabele de cafea, și ea rîșnește mai departe, rîșnește mereu. Sau să vă povestesc altă...

— Nu mai e nevoie, îl întrerupse redactorul-șef al revistei *The Writer*. Acum m-am lămurit. Vrei să scrii pe teme sociale, cum au scris Dreiser și London; pentru cititorii unei reviste de mare tiraj asta nu-i interesant. Cînd citește ceva cititorul vrea să simtă o plăcere, să se distreze! Cititorul are nevoie în primul rînd de *happy end*-uri, de un deznodămînt fericit. Înțelege acest lucru. Și cînd colo, dumneata îi oferi o rîșniță care rîșnește lacrimi. În cafea, dragul meu, se pune zahăr, iar lacrimile sînt sărate. De

altfel aș vrea să știu, ai citit revista noastră sau nu ? James Farrel este și el un scriitor de talent, nu-i așa ?...

— Este, încuviință Tom Price.

— Ei bine, în numărul din februarie al revistei noastre, James Farrel a scris exact despre oameni ca dumneata. Poftim...

Și Berak scoase numărul pe februarie al revistei *The Writer,* îl deschise la pagina unde era articolul despre care îi vorbea și-l citi cu glas tare:

— „Cînd cartea unui scriitor apare, ea se transformă într-o marfă, a cărei valoare se calculează în dolari și cenți. Scriitorul trebuie să trăiască din acești dolari și cenți. În majoritatea covîrșitoare a cazurilor, el ar putea să cîștige mai mulți dolari și cenți, dacă ar lupta mai puțin cu el însuși și cu concepțiile sale despre adevăr, dacă ar găsi în locul lui alte formule..."

— Ascultă ! exclamă Tom Price. Astea-s niște reflecții foarte triste și cinice. Prin ce altă formulă decît prin formula minciunii se poate înlocui „concepția despre adevăr" ? Or, eu nu vreau să mint. Nu vreau !

— Atunci scrie pentru revistele de calitate, îi zise calm redactorul-șef al revistei *The Writer.* Dar dumneata nu ești un Hemingway și nici un Faulkner... Împacă-te atunci cu ideea că va trebui să-ți strîngi încă și mai tare cureaua și să aștepți pînă cînd se va ivi o rază de speranță, care s-ar putea să nu se ivească niciodată.

— Ați uitat că v-am spus că posed o înfiorătoare poftă de mîncare ?

— A, dacă vrei să mănînci, scrie pentru revistele de mare tiraj.

— Dar asta nu-i literatură, ci *business*.

— Fără îndoială!

— Dar eu nu sînt om de afaceri. Nu știu să fabric și să vînd povestiri, așa cum ne învățați în *The Writer*.

— Atunci fă-te ascet și... speră.

— Dar eu nu vreau să fiu nici ascet! Vreau să mă ocup de literatură adevărată.

Redactorul-șef al revistei *The Writer* se încruntă.

— Convorbirea noastră s-a prelungit prea mult. Pot să te sfătuiesc un singur lucru: schimbă-ți meseria. Cu poftele dumitale de mîncare și cu concepțiile dumitale, n-o să iasă din dumneata un scriitor.

Tom Price șezu trei ore într-un mic parc, unde nu era lume și domnea relativ liniște, meditînd intens și chinuitor asupra celor ce îi spusese redactorul-șef Berak.

„Mi-a spus că principalul este *happy end*-ul, se gîndea tînărul scriitor. Ușor de spus, *happy end!* Dar cum să-l găsești? Dacă însă nu reușesc să găsesc deznodăminte fericite în povestiri, atunci deznodămîntul meu personal va fi îngrozitor... În cele din urmă va trebui să mă spînzur cu cureaua de la pantaloni!"

În clipa aceea, Tom observă o vrabie care, ciripind obraznică și senină, se juca în nisipul de pe cărare, chiar la picioarele scriitorului.

— Vrabia este o păsărică înțeleaptă, se gîndi Tom Price, și deodată... o idee îi străfulgeră prin minte.

...Proprietarul fabricii de obiecte de marochinărie, la care se prezentă Tom Price a doua zi dimineața, îl

întrebă mirat, după ce citi în fugă manuscrisul povestirii sale:

— Dar nu înțeleg, *mister* Price, ce legătură are asta cu mine și cu fabrica mea?...

— N-ați citit atent, răspunse foarte sigur de el Tom. În povestire scrie că un tînăr sărac și șomer, văzînd că nu se poate căsători cu fata pe care o iubește, hotărăște să se sinucidă. Încearcă să se spînzure, dar cureaua de la pantaloni produsă la fabrica dumneavoastră se dovedește a fi din piele putredă, așa că în clipa fatală se rupe, și tînărul rămîne în viață. Zguduită de această întîmplare, mama fetei, care era bolnavă, moare, și fata, scăpînd de povară, se mărită cu omul pe care îl iubește. Este un deznodămînt fericit? Este! Prin urmare puteți fi pe deplin convins, stimabile domn, că povestirea aceasta va fi publicată. Acum hotărîți singur: să las în povestirea mea numele dumneavoastră și al firmei dumneavoastră sau să le trec sub tăcere? Mă înțelegeți?!

— Înțeleg, mormăi printre dinți proprietarul fabricii de produse de marochinărie, se ridică de la birou, se apropie de casa de bani și, oftînd greu, scoase de acolo carnetul de cecuri.

Doi ani după această întîmplare, Tom Price a publicat schița autobiografică *Cum am devenit șantagist*, care a avut un succes răsunător, devenind o carte la modă.

Critica a lăudat-o. A plăcut enorm cum eroul povestirii — om cu duh și inițiativă — a știut să-și șantajeze clienții în chip spiritual și elegant.

Astăzi Tom Price este un om bogat.

În grădina vilei sale din afara orașului, se află o sculptură reprezentînd o vrabie, care ține între aripioarele ei desfăcute colecția pe un an a revistei *The Writer*.

Cînd Tom Price este întrebat ce semnificație are această sculptură, scriitorul nu răspunde, ci se mulțumește să zîmbească enigmatic.

URECHEA CARE AUDE TOT

Într-o dimineață, *mister* Charles Pluming, un bărbat de vreo patruzeci și cinci de ani, masiv și roșu la față, intră în biroul lui Henry Cremer, un cunoscut avocat din provincie (nu precizez statul și orașul, fiindcă nu are nici o importanță).

Avocatul Cremer, bărbat uscățiv cu părul negru, dar cu tîmplele cărunte, foarte pus la punct și cu o siluetă care și-a păstrat linia sportivă, se ridică de la birou ca să-și salute clientul. Acesta se prezentă, se așeză într-un fotoliu și, după o pauză care îșl avea tîlcul ei, spuse:

— M-am hotărît să mă adresez dumneavoastră, *mister* Cremer, fiindcă mi s-a spus că sînteți un om discret, care știe să-și țină gura.

Avocatul confirmă din cap și se aplecă ușor înainte, ca un *setter* care a mirosit vînatul și se pregătește să-l înhațe...

— Chestiunea o privește pe soția mea, *mistress* Eva Pluming, continuă clientul. Este o problemă delicată, încurcată, și trebuie s-o aranjez în așa fel încît nimeni să nu afle acest secret al meu de familie... În-

țelegeți și dumneavoastră, sînt un om de afaceri, un comerciant... Și dacă clienții vor afla că soția mea...

— Nici o vorbă mai mult! strigă deodată avocatul Cremer, ridicînd mîna ca la stop.

Charles Pluming se uită la el mirat.

— Ce s-a întîmplat, *mister* Cremer?

Avocatul arătă spre un perete al biroului și spuse cu glas tare, răspicat și clar, de parcă ar fi dictat unei stenografe nevăzute:

— Din păcate, *mister* Pluming, și noi, avocații, avem... concurenții noștri. S-au mutat aici în casă niște vecini noi. Bănuiesc că trebuie să fie oamenii avocatului Harry Fox. Această gorilă roșcovană (și rosti cuvîntul „gorilă" cu vizibilă plăcere) este capabilă de orice... S-ar putea să fie ascultată convorbirea noastră. Și să se înregistreze!

Cremer îi făcu expresiv cu ochiul clientului său și pe un ton și mai tare, de zeflemea, întrebă, uitîndu-se la perete:

— Cum e audiția astăzi, băieți?!

Apoi se sculă și, fără a mai scoate o vorbă, îi făcu semn lui Charles Pluming, care era complet năucit, să-l urmeze.

Ieșiră în stradă. Avocatul îl luă pe Pluming la braț și porniră să se plimbe. Cînd obrajii și urechile lui Charles Pluming își reluară mai mult sau mai puțin culoarea normală, avocatul îi spuse încet:

— Oare n-ai citit în ziare, scumpul meu *mister* Pluming, despre raportul pe care l-a făcut detectivul particular Bernard Spendel membrilor Congresului?

— N-am citit... Mi-a scăpat.

— Tehnica înregistrării convorbirilor particulare, *mister* Pluming, a făcut în minunata noastră țară progrese atît de uluitoare, încît există întotdeauna riscul ca un om cumsecade, încredințînd unui alt *gentleman* un secret la care ține personal foarte mult, să-și vadă interceptată convorbirea de către un al treilea om cumsecade, care s-o înregistreze pe bandă cu scopul — cum spunem noi, juriștii — „de a trage pentru sine avantaje materiale de pe urma celor auzite"... S-au inventat în materia asta sisteme care întrec orice închipuire! Iată de ce am vrut să plecăm din biroul meu. Căci dacă noii mei vecini sînt într-adevăr agenții lui Fox, ei vor fixa de perete un microfon de ultimul tip, și oricît de gros ar fi ar auzi tot. Secretul soției dumneavoastră n-ar mai fi prin urmare nici un fel de secret. Nu o dată am pățit eu asta!

— Vă înțeleg, spuse Charles Pluming, uitîndu-se recunoscător la avocat. Totuși, trebuie să vă încredințez secretul, căci altfel nu vă veți putea ocupa de această afacere.

— Fără îndoială. Dar... dumneavoastră aveți concurenți, și eu am concurenți. Trebuie să fim ai dracului de prudenți. Să mergem! Pînă la urmă o să găsim noi o cale!

Merseră cîtva timp tăcuți. Apoi avocatul Cremer spuse:

— Spendel a comunicat membrilor Congresului că astăzi au început să se folosească dispozitive de ascultare electronice, care pot fi instalate absolut pretutindeni. Înainte se spunea că „zidurile au urechi". Acum pot să aibă urechi și masa la care stați, și bastonul pe care-l învîrtiți cu atîta nepăsare. Da, da, și bastonul,

scumpe *mister* Pluming. Și el poate... să asculte, să înregistreze și să-ți facă o porcărie!

Charles Pluming se opri, ridică bastonul său masiv pînă la înălțimea ochilor și privi cîtva timp cu teamă mînerul lui de fildeș, de parcă l-ar fi întrebat: „Ce-ai de spus în privința aceasta, canalie?"

Dar mînerul tăcea enigmatic.

— Dacă știți că sînteți urmărit și că cineva vrea să afle ceva despre dumneavoastră, nu trebuie să vă încredeți în obiecte atît de primejdioase ca umbrela sau bastonul, continuă să-l dăscălească avocatul Cremer, după ce porniră mai departe. În orice caz, să nu le lăsați cumva prin vreun antreu... că altfel s-ar putea să le găsiți împănate, mă înțelegeți? Luați-le cu dumneavoastră oriunde vă duceți și fiți mereu cu ochii pe ele.

Cotiră după colț și o apucară pe o stradă liniștită, înspre un scuar, a cărui verdeață veselă te atrăgea de departe.

La intrarea în scuar se aflau cîteva cabine telefonice.

— Iar de telefon să uitați cu totul, spuse avocatul Cremer pe același ton *ex catedra*. În zilele noastre nu poți vorbi la telefon decît despre vreme și despre boală. Spendel a declarat în Congres că astăzi convorbirile telefonice sînt ascultate cu ajutorul bobinelor de inducție, fără a se atinge firele, de la o distanță pînă la 20 de picioare.

— Dar cum ascultă?

— Eu nu sînt specialist, scumpe *mister* Pluming, dar Spendel susține că e tot atît de simplu ca doi ori doi. Iau o bobină de inducție făcută după un sistem

special, ca un aparat pentru surzi — dar puțin modificat — și merg în urma dumneavoastră. Dumneavoastră intrați într-o cabină, iar eu mă instalez alături. Și chiar dacă în cabinele învecinate ar trăncăni zece sau douăzeci de femei din cele mai gălăgioase, eu tot vă voi putea auzi și înregistra convorbirea! Uitați de existența telefonului, *mister* Pluming, uitați!

În scuar era puțină lume. Avocatul și clientul său găsiră o bancă liberă, pe o alee îndepărtată. Examinară cu atenție bastonul lui Pluming și ajunseră la concluzia că nu e cazul să le inspire teamă.

— Acum vorbiți, zise avocatul, după ce-și roti atent privirile în jur, dar mai bine în șoaptă.

— Este vorba de soția mea, *mistress* Eva Pluming, începu încet omul de afaceri. Recent am aflat că ea...

— Un moment! Opriți-vă! Nici un cuvînt mai mult! îl întrerupse deodată avocatul Cremer, ridicîndu-se de pe bancă. Vedeți mașina aceea care s-a apropiat? Aceea, de culoare cafenie?

— O văd!

— Sînt „ei". Ascultă convorbirea noastră.

— Cum puteți spune una ca asta, *mister* Cremer?! Pînă la mașina aceea sînt cel puțin o sută de iarzi. Și apoi... nici dumneavoastră și nici eu nu avem asupra noastră un microfon, care...

— Adevărat, dar Spendel a spus că microfonul nu este neapărat necesar. Aparatul se găsește acolo, în automobil. Spendel susține că distanța de o sută de iarzi e pentru el un fleac. Pot asculta și de la distanțe mai mari. Sculați-vă și luați-o din loc. Eu am să vă urmez. Trebuie să ne ducem în Parcul Central, poate găsim acolo o soluție.

După jumătate de oră, ședeau amîndoi pe malul lacului din Parcul Central. Sufla un vînt destul de rece, totuși avocatul fu de părere că vor trebui să închirieze niște costume de baie și să se bage în apă, pentru că pe mal el nu poate să garanteze păstrarea secretului unui client, care este în mod evident urmărit.

— În apă n-au unde să se ascundă, argumenta cu căldură avocatul Cremer. Pe cînd aici... fiecare tufiș poate să aibă urechi, scumpe *mister* Pluming, fiecare tufiș. Nici nu vă închipuiți ce drăcii s-au inventat acum!

Se duseră la administrația ștrandului și se întoarseră cu două costume de baie negre.

În cabină, în timp ce Pluming se dezbrăca și își trăgea costumul de baie pe trupu-i de o culoare roză, care semăna cu cea a cărnii tocate de vițel, avocatul care apucase să se dezbrace înainte zîmbi și, făcînd cu ochiul omului de afaceri, îi zise:

— Știți, scumpe *mister* Pluming, abia acum am început să am încredere în dumneavoastră. Mă obseda ideea că v-a trimis special la mine animalul acela de Fox... ca să mă trageți de limbă. Acum cînd vă văd gol îmi dau seama că nu aveți nici magnetofon de buzunar, nici aparat de radioemisie în miniatură și că sînteți într-adevăr un client, și nu altceva. Să mergem, *mister* Pluming.

Avocatul uscățiv și vînos intră repede în apa rece a lacului, dar Pluming, gras și friguros, se mai foi multă vreme pe mal. Se așeză pe vine ca femeile ca să-și ude mai întîi spatele, și scotea niște scheunături de-ți era mai mare mila de el. Cremer avu mult de furcă pînă să-l aducă unde era apa mai adîncă, spre

a fi cît mai departe de ochii și urechile indiscrete. În sfîrșit, acolo unde apa le ajunse amîndurora pînă la bărbie, avocatul îi zise:

— Acum puteți vorbi, *mister* Pluming.

— Este vorba de soția mea, *mistress* Eva Pluming, începu clientul clănțănind din dinți. Recent am aflat...

— Stați! Nu mai scoateți o vorbă! strigă deodată avocatul Cremer. Uitați-vă! Acolo pe mal sînt doi indivizi... ce-or fi făcînd?

— Am impresia că ne fotografiază. Or fi niște fotografi amatori.

— Or fi ce ziceți dumneavoastră, exclamă avocatul Cremer, zîmbind macabru, numai că fotografia n-are nici un amestec în chestia asta. Ei au un microfon parabolic cu ochitor telescopic! Spendel a declarat că cu ajutorul unui astfel de microfon, prevăzut cu un reflector pentru colectarea undelor sonore, se poate înregistra o convorbire între oameni care se află la o distanță de 300 de iarzi de aparat. Înainte se înregistra în felul acesta cîntecul păsărelelor, acum a venit rîndul neamului omenesc. Să mergem pe mal, *mister* Pluming, căci văd că în apă n-o să reușim să facem nimic. De altfel, sînteți vînăt din cap pînă-n picioare.

Cînd ieșiră din apă, nu mai găsiră pe mal fotografii amatori. Cremer și Pluming intrară în cabină și, în timp ce se îmbrăcau, avocatul îi propuse clientului său să se refugieze în fundul parcului, unde-s copacii mai deși, și să aibă acolo convorbirea lor secretă. Pluming se declară de acord, dar deodată avocatul observă gheata maro, voluminoasă și grea pe care o trăgea în clipa aceea omul de afaceri pe piciorul stîng și-l întrebă repede:

— Servitoarea pe care o aveți e de mult la dumneavoastră ?

— Avem o femeie nouă ; pe bătrîna Polly a concediat-o *mistress* Pluming acum două luni pentru că...

— Nu este important pentru ce, îl întrerupse nerăbdător avocatul Cremer. Important este că aveți o servitoare nouă, pe care încă n-o cunoașteți. Vă previn că în desiș, unde mergem să stăm de vorbă, va trebui să vă scoateți ghetele și să rămîneți numai în ciorapi.

— De ce să stau numai în ciorapi pe pămîntul umed ? întrebă Pluming cu vocea plîngăreață. Am reumatism. Și afară de asta n-am reușit nici pînă acum să mă încălzesc.

— Spendel afirmă că aparatele de radioemisie au ajuns să fie fabricate la niște proporții fantastic de mici. Închipuiți-vă un transistor de mărimea măciuliei unui băț de chibrit. Să presupunem că cu concursul noii dumneavoastră servitoare, „ei" au introdus în tocul de la gheată un asemenea aparat de radioemisie și că acum „sînteți conectat cu rețeaua"...

— Atunci ce-i de făcut, Cremer ?! Cum pot eu să păstrez secretul, cînd în jurul nostru sînt numai urechi ?!

— Puteți : sau rupeți tocurile de la ghete, sau stați de vorbă în picioarele goale. Dar cel mai bine e să tăceți, *mister* Pluming.

— Ascultați-mă, domnule avocat Cremer, spuse omul de afaceri, care din vînăt se făcu roșu ca macul. În definitiv, asta e o porcărie ! și aruncă pe jos gheata dreaptă. Cine are nevoie de toate astea ?

— E drept că legea prevede pedepse pentru ascultarea convorbirilor particulare, dar practic este cu ne-

putință să combați acest rău. Tehnica s-a dezvoltat foarte mult. Și apoi, nu uitați că interesele securității statului și lupta împotriva comunismului...

— Ce-mi pasă mie de comuniști?! începu să urle Pluming. Văd că am eliberat un spiriduș dintr-o sticlă și acum el ne strînge pe noi de gît! Trăim într-o țară liberă și ne e frică să scoatem o vorbă! Ce fel de libertate e asta, lua-o-ar dracu?!

— Dumneavoastră n-ați spus aceste cuvinte, iar eu nu le-am auzit! zise repede avocatul Cremer și, încheindu-și pantalonii din mers, ieși fuga din cabină.

Era o zi obișnuită. La Washington, detectivul Bernard Spendel arăta membrilor Congresului ultimele noutăți în domeniul acusticei. Un funcționar al Departamentului de Stat anunța în mod oficial, cu un zîmbet politicos, pe un cunoscut scriitor american că i s-a refuzat viza de plecare la un congres pentru apărarea păcii.

În portul New York intrau mereu vase de tot felul. Îmbulzindu-se pe punte, pasagerii admirau Statuia Libertății. Statuia stătea la locul unde o știm, privind oceanul, și pe chipul ei de bronz se putea citi expresia cuiva care ar vrea foarte mult să spună ceva, dar îi este frică să deschidă gura.

CARNETUL EI DE INSEMNĂRI

Jurnalul, din care reproduc mai jos cîteva extrase, a fost uitat de către proprietara lui la Leningrad, într-un autocar al *Inturist*-ului [1].

Cu toate străduințele depuse, administrația n-a izbutit să descopere pe turista distrată spre a-i restitui carnețelul cu însemnări legat în scoarțe roșii de marochin.

Cunoscînd pasiunea mea pentru tot felul de documente omenești prietenul meu Alioșa, ghid la *Inturist,* mi-a făcut dar acest jurnal al unei tinere americane, care a vizitat ca turistă Uniunea Sovietică, împreună cu tatăl și cu logodnicul ei.

Cred că nu comit o prea mare indiscreție, publicînd aceste cîteva fragmente din jurnalul ei, cu atît mai mult cu cît am înlocuit numele proprii și n-am reprodus însemnările cu caracter foarte intim.

5 mai. Așadar, ne aflăm la Leningrad. Locuim la hotelul *Astoria.* Un hotel cît se poate de bun și foarte liniștit.

[1] Organizația sovietică de turism internațional (n. t.).

Tata încearcă mereu să mă convingă pe mine și pe Harry că trebuie să fim foarte prudenți, întrucît „agenții ruși" ne urmăresc la fiecare pas.

Sînt excedată de povețele lui. Astăzi ne-am plimbat cu mașina prin oraș. Tata care ședea alături de șofer a întors la un moment dat capul tocmai cînd mă sărutam cu Harry. Mi-a făcut o observație, spunîndu-mi că mă port absolut fără perdea „dincoace de cortina de fier" și că am uitat, probabil, sfaturile și indicațiile pe care mi le-a dat înainte de plecare mătușa Liliane.

M-am înfuriat și i-am răspuns că puțin îmi pasă ce au să creadă despre mine agenții ruși, care or fi simțind și ei dorința de a se săruta cu agentele lor pe o zi ca asta, atît de frumoasă, cu un soare surîzător și cu un vînt care adie dinspre golf drept în față. „Cît privește pe mătușa Liliane, am zis eu, ea se află, mulțumescu-ți ție doamne, de cealaltă parte a cortinei dumitale de fier, și de aceea mă și simt aici în deplină siguranță." Tata s-a îmbufnat și n-a mai vorbit cu mine.

28 mai. Astăzi tata a susținut sus și tare că în apartamentul nostru de trei camere este ascuns undeva un aparat, care înregistrează ce vorbim, și a început să ciocănească toți pereții.

Cînd a ajuns la peretele care desparte apartamentul nostru de cel vecin, s-a auzit din partea cealaltă un ciocănit în semn de răspuns. Tata s-a făcut galben la față și a mai ciocănit o dată. Ciocănitul de dincolo de perete s-a repetat și el. Tata s-a făcut verde și mi-a spus în șoaptă:

— Este alfabetul Morse. Mă întreabă ce vreau să comunic.

— Comunică, zic, să ne aducă niște răcoritoare că vreau să beau.

Tata a șuierat la mine să tac și a spus că în apartamentul vecin se află, fără îndoială, un agent provocator pe care el o să-l prindă numaidecît. Și a mai ciocănit din nou, întrebînd:

— Dar dumneata ce vrei să-mi comunici?

Agentul i-a răspuns tot printr-un ciocănit:

— Spune mai întîi dumneata.

Tata a găsit imediat răspunsul cel mai ingenios:

— Nu, spune dumneata mai întîi.

Agentul însă, care nu era de loc mai prejos decît tata ca ingeniozitate și spirit, i-a replicat:

— Nu, mai întîi dumneata.

Tata nu s-a pierdut cu firea și a ciocănit repede:

— Nu, dumneata!

Agentul i-a bătut fulgerător:

— Dumneata!

Și au ciocănit așa reciproc destul de multă vreme, pînă cînd eu m-am plictisit și am bătut atît de tare cu pumnul în perete, încît agentul a amuțit pe loc. Foarte enervat, tata a început să mă ocărască și mi-a spus că „i-am subminat" tot planul. Am hotărît să ne ducem la Harry în cameră să ne sfătuim cu el ce să facem.

Cînd am ieșit pe coridor, a apărut din camera de alături *mister* Wallins, un om mai în vîrstă, negustor de vite din Chicago. Traversaserăm împreună oceanul. Tata s-a uitat la Wallins, Wallins la tata. Și deodată tata a exclamat:

— Hallo, Wallins! Prin urmare, dumneata eşti vecinul nostru?

— Da, m-am mutat astăzi, i-a răspuns Wallins. Îmi place mai mult la etajul întîi.

A tăcut o clipă, apoi s-a uitat încă o dată bănuitor la tata şi l-a întrebat:

— De ce dracu mi-ai bătut în perete?

— Dar dumneata de ce mi-ai bătut?

— Spune dumneata mai întîi! a zis Wallins.

— Nu, spune dumneata mai întîi, a răspuns tata.

Şi atunci am început să rîd atît de tare, încît mi s-a făcut rău şi tata şi *mister* Wallins au alergat fiecare în camera lui să-mi aducă apă.

30 mai. Iar a nimerit tata cu oiştea-n gard. Nu vrea să asculte niciodată ce spun ghizii, considerînd că toate explicaţiile lor sînt „propagandă rusească". Din această cauză i s-a întîmplat şi un incident neplăcut. Am fost conduşi să vedem casa-muzeu a poetului Puşkin de pe Moika. Puşkin a fost un mare poet rus (cum e Longfellow la noi) şi a trăit în sec. al XIX-lea. Tata bineînţeles că n-a ascultat amănuntele pe care le-a dat ghidul despre Puşkin şi, ajungînd în antreul apartamentului unde a locuit poetul, s-a desprins de grup şi a început să se plimbe singur prin casă. Apoi a revenit în mijlocul nostru, iar după ce ne-a făcut cu ochiul mie şi lui Harry i-a zis tare ghidului nostru:

— Apartamentul e bun, deşi întrucîtva demodat în ce priveşte dependinţele. Aş vrea însă să pun cîteva întrebări celui care locuieşte aci ca să-mi fac o idee mai completă despre nivelul vostru de trai.

Harry şi cu mine am încremenit!

Ghidul i-a răspuns calm:

— Din păcate, *Sir,* acest lucru e imposibil.

Tata ne-a mai făcut o dată cu ochiul în modul cel mai stupid și a zis:

— Imposibil, fiindcă stăpînul casei nu are dreptul să comunice cu străinii, nu-i așa?

Turiștii au început să rîdă, dar tata a crezut că nu rîd de el, ci aprobă prin rîsul lor curajul și spiritul lui, și și-a luat o poză țanțoșă, așteptînd răspunsul ghidului.

Ghidul i-a spus:

— Nu, *Sir,* nu ăsta e motivul. Nenorocirea face ca stăpînul casei să nu mai fie în viață.

— Atunci aș vrea să stau de vorbă cu văduva lui, a zis tata.

— Și văduva a murit, a răspuns ghidul, în hohotele de rîs ale tuturor celor prezenți.

N-am mai putut să mă țin și, ca să-l scot din încurcătură pe bietul tata, am zis tare că așa e el, un om glumeț.

Apoi l-am luat de braț, l-am tras deoparte și i-am spus că dorința sa de a sta de vorbă cu un om care a fost ucis în duel în 1837 este materialmente irealizabilă. Tata a făcut fețe-fețe.

2 iunie. Astăzi tata și-a cumpărat o balalaică spre a avea un suvenir din Rusia. Și-a băgat în cap că toată cultura muzicală rusă stă în acest instrument popular cu trei coarde, care nu-i lipsit de un farmec original. Și e imposibil să discuți cu el. Cînd îi vorbesc de minunații pianiști și violoniști sovietici ca Ghilels și Oistrah, dă din cap furios:

— Nu pricepeți nimic! Poporul lor nu recunoaște altceva decît balalaica.

Către seară m-am dus să mă plimb cu Harry, iar cînd ne-am întors, iată peste ce scenă am dat cu ochii în camera noastră: femeia de serviciu Katia (o fată foarte simpatică) cînta ceva eroic, iar tata, lîngă ea, încerca s-o acompanieze la balalaică. Am aflat că, vrînd să-şi verifice ipoteza, tata o rugase pe Katia să-i cînte ceva la balalaică, dar ea i-a răspuns că nu ştie. „Dar la ce instrument ştii să cînţi?", a căutat s-o descoasă tata. „La pian", i-a răspuns Katia. Neîncrezător, tata a ţinut s-o pună la probă, astfel încît fetei nu i-a rămas altceva de făcut decît să se aşeze la pian.

8 iunie. Astăzi ne-am dus toţi trei — tata, Harry şi cu mine — să ne plimbăm pe jos prin oraş. Leningradul este foarte frumos. La fiecare pas întîlneşti privelişti uimitoare şi e o încîntare să admiri malul Nevei. Harry şi-a luat aparatul fotografic. Din această cauză s-a iscat o discuţie cu tata, care era categoric împotrivă ca el să-şi ia aparatul. Tata i-a spus că ruşii sînt oameni extrem de bănuitori, văd în fiecare străin un spion, şi cînd îl mai şi zăresc cu un aparat fotografic îl iau imediat de guler şi-l bagă la închisoare. Harry i-a răspuns că astea sînt prostii. „Ai să vezi!", i-a zis tata pe un ton sumbru. „Ce-o să văd?", a întrebat Harry. „Ai să vezi că o să te aresteze şi o să trebuiască să mai intervin prin Ambasadă ca să te scot", a spus tata şi s-a îmbufnat.

Am ajuns pe malul Nevei. Rîul, încorsetat între pereţii de granit ai cheiului, îşi purta maiestuos valurile de un albastru-cenuşiu spre mare. Ne-am oprit, fermecaţi, ca să admirăm minunata privelişte. Şi Harry a zis deodată că vrea să fotografieze fortă-

reața Petropavlovsk. „Ai înnebunit? a izbucnit tata. Să fotografiezi o fortăreață? O să te înhațe imediat!" Eu, firește, am ținut partea lui Harry și mi-am și exprimat dorința ca pe fondul fortăreției Petropavlovsk să mă fotografieze pe mine, dar tata m-a apucat de mînă să mă reție și m-a amenințat că mă dezmoștenește, dacă mă depărtez de lîngă el. Harry s-a dus la vreo zece pași mai încolo și a început să potrivească aparatul. Deodată am văzut cum se apropie de el un *policeman* (aici li se spune milițieni) în tunică albă, cu epoleții roșii și cu pantaloni bufanți albaștri. Tata m-a strîns de mînă și mi-a șoptit printre dinți: „Gata! Acuși o să-l aresteze pe dobitocul tău și o să trebuiască să alerg pe la închisori să-l scap!" Trebuie să recunosc că nici eu nu prea m-am simțit pe roze. Am văzut că milițianul îi spune ceva lui Harry și dă din mîini, iar Harry îi răspunde tot prin gesturi. Apoi i-a luat lui Harry aparatul. Tata a mormăit printre dinți: „Gata! I l-a confiscat!" *Policemanul* rus l-a așezat pe Harry cu spatele la parapetul cheiului, s-a îndepărtat cu cîțiva pași, a pus aparatul în dreptul centironului și l-a fotografiat. „Pentru fototeca poliției!", mi-a zis tata. După ce l-a fotografiat, *policemanul* rus i-a dat lui Harry aparatul înapoi. Harry i-a zîmbit și l-a bătut peste umăr. *Policemanul* l-a salutat cu mîna la chipiu. Tot prin gesturi, Harry l-a poftit să treacă lîngă parapet. *Policemanul* s-a supus și acum l-a fotografiat Harry pe el. Tata clipea din ochi, nemaipricepînd nimic. S-a repetat din nou scena bătutului peste umăr și a salutului. În sfîrșit, Harry s-a întors lîngă noi și ne-a spus că *policemanul* rus s-a dovedit a fi un pasio-

nat fotograf amator și, observînd că Harry nu fixează distanța cum trebuie, i-a venit în ajutor. Au izbutit să se înțeleagă între ei, fiindcă fotografii amatori au limbajul lor... așa cum cîinii și-l au pe al lor și își pot spune o poveste întreagă mișcînd numai din coadă.

Seara am developat împreună cu Harry cele două fotografii și i-am dăruit tatei poza *policemanului* rus avînd ca fundal fortăreața Petropavlovsk, și pe poză i-am scris următoarea dedicație:

„Scumpului meu tătic, cu rugămintea că dacă vrea să dezmoștenească pe obraznica lui fiică să lase toată averea acestui simpatic milițian din Leningrad."

SLUJBA GREA

De data aceasta orele de servici se scurgeau calm, fără întîmplări excepționale și fără prea mari buclucuri. De pe stradă erau aduși la secția de miliție numai beți, dar și beții se nimeriseră în ziua aceea cam ciudați — mohorîți și cuminți. Nu făceau scandal, nu se împotriveau, ci se uitau doar blînd, cu ochii împăienjeniți, la milițieni și la sublocotenentul Govorkov și spuneau tot felul de prostii.

De bucurie că orele de servici se vor încheia azi cu bine și fără istorii, Govorkov se și gîndea că va pleca frumușel pe jos acasă ca să profite de razele calde ale soarelui de primăvară, și își zicea că va intra la „Gastronom" să cumpere două sticle de bere „Jiguli", iar după ce va lua masa se va culca liniștit, cînd deodată se auziră afară niște voci furioase, se deschise ușa și în camera ofițerului de servici năvăliră zgomotoși Olga Ivanovna, soția sublocotenentului Govorkov, Kurpeev, milițianul din post, care ținea strîns de mînă pe un băiețaș necunoscut de vreo 10—12 ani, cu capul gol și cu un paltonaș zdrențuit și murdar. Olga Ivanovna, o femeie înaltă și grasă, cu o față rotundă ca un ceaun, dar de culoare arămie,

se apropie de bara care despărțea biroul ofițerului de servici de „accesul publicului" și spuse gîfîind și foarte nervoasă:

— Tovarășe ofițer de servici, n-am venit la dumneata în calitate de nevastă legitimă, ci ca reclamantă... și vă rog să mi-l judecați pe derbedeul ăsta cu toată asprimea... la tribunalul de minori... Sau, mă rog, cum știți... Și să ții seama, Pavel — uite, ți-o spun de față cu Kurpeev — că dacă nu-l pedepsești cum trebuie pe derbedeul ăsta, nici să nu mai dai pe-acasă!... Ți-o declar în mod oficial, tovarășe ofițer de servici... Și te rog să treci asta în procesul-verbal de interogatoriu!...

Govorkov ascultă tot discursul acesta cu o grimasă de suferință și răbdare pe fața lui cumsecade de ostaș; totuși izbuti să se stăpînească, își încleștă maxilarele și zise grav și oficial:

— Cetățeană Govorkova, tăceți puțin și lăsați-mă să mă lămuresc despre ce este vorba.

— Păi asta zic și eu: lămurește odată! Și procedează cu toată asprimea. Nu văd nici un fel de respect... Și mi-e rușine de vecini! Treci ce zic în procesul-verbal!

— Olga! Ți-am zis ceva!

— Ce Olga? Ce-ai zis?! Eu spun adevărul! În curtea noastră e un dezmăț și o desănțare morală... Și mai locuiesc și milițieni în casă... Dar nu iau nici un fel de măsuri... Uite acum unde am ajuns. Te felicit! Te rog să treci și asta în procesul-verbal.

— Ptiu, smintită mai ești! și Govorkov scuipă cu furie și se sculă de la birou. Cetățeană Govorkova, ce ești dumneata în definitiv: femeie sau mitralieră?

Îți turuie gura ca o morișcă! Kurpeev, ce s-a întîmplat?

— Nu știu, tovarășe sublocotenent. Stăteam în post... Deodată văd că vine Olga Ivanovna (aici milițianul zîmbi ironic, dar abia perceptibil), îl trage pe ăsta de mînă (și făcu semn cu capul spre băiețaș) și-mi zice: „Du-mă, Kurpeev, la Pavel Stepanovici, căci mi-e teamă ca nu cumva banditul ăsta minor, dacă încearcă să fugă, să nu-mi provoace un infarct!" N-am mai întrebat că-mi zic: o fi vreo chestie de familie!

Băiețașul, cu capul în pămînt și cu ochii la vîrfurile pantofilor săi scîlciați, își trăgea mereu nasul. Govorkov n-avu altă cale decît să se adreseze iar mînioasei sale neveste.

— Hai, spune... Spune, cetățeano, ce s-a întîmplat?

— Era cît p-aci să spargă geamul de la odaia ta cu praștia. Derbedeul! L-am prins asupra faptului și i-am luat praștia ca corp delict!

Și Olga Ivanovna scoase din buzunarul pardesiului ei bordo instrumentul naiv de care atîrna un elastic — tristă copie a faimoasei și teribilei praștii cu care micul și viteazul David l-a doborît, zice-se, pe găliganul acela nătăfleț de Goliath — și o puse pe biroul soțului.

— Poftim! Și rog să se anexeze la procesul-verbal!

— Ia las-o cu procesul-verbal. Al cui e?

— Al apartamentului 101. E băiatul lui Volosov, dispecerul de la Autobază. Îl cheamă Vitka. Știu tot! Am luat toate informațiile. Ar trebui amendați și

părinții pentru faptele lui huliganice... Să știe de respect! Și rog...

— ...să se treacă în procesul-verbal. Știu. Dar acum mai taci! Govorkov își încruntă sprîncenele albicioase, și se întoarse cu tot corpul spre nefericitul Vitka Volosov, să-l mănînce nu altceva: De ce ești derbedeu, răspunde, hai?!

Fără să ridice capul, criminalul continua să se smiorcăie și se ținea din răsputeri să nu izbucnească în plîns.

— Hai! Vorbește!

— N-am făcut fapte de astea, cum le ziceți, nene. Eu... nu în fereastra 'mneavoastră am vrut să dau... Eu am ochit în cotoi!...

— Ce fel de cotoi?!

— Unul roșcovan, nene, și care nici nu-i din curtea noastră.

— Cu atît mai mult asta-i huliganism, zise aspru Govorkov și adăugă, făcîndu-i morală: Tu ești doar elev. Ai învățat la școală că cotoiul este, ca și cîinele, un animal domestic, folositor. Regulamentul interior nu interzice cotoilor să locuiască în casele sovietelor locale. Poate că i s-a dat drumul, săracul, din casă să-și facă nevoile... Să respire aer curat. Iar tu... gata, cu praștia?!

— Nu, nene, nu respira: se furișa spre o porumbiță albă.

— Ei, și ce-i dacă se furișa? Pe vremuri motanii, pisicile, au fost animale de pradă, pe cînd tu ești om... adică nu chiar om întreg, dar jumătate de om tot ești. Dacă l-ai văzut că o pîndește, trebuia să-i dai

un avertisment, să ţipi la el sau să baţi din picior, şi abia apoi să-i aplici sancţiunea!

— Nene, era gata să se repeadă la ea! Şi porumbiţa aceea nu-i o porumbiţă obişnuită...

Aici Olga Ivanovna nu se mai putu stăpîni şi interveni în interogatoriu care, după părerea ei, se desfăşura într-un mod prea liberal.

— Auzi, nu-i obişnuită, o fi de aur, nu? făcu ea în batjocură şi, cu o reînnoită furie, se năpusti asupra lui Govorkov: Ce-l' mai asculţi?! Întocmeşte procesul-verbal! Din cauza pupezei lui plouate era să rămînem noi fără geamuri!

Vitka Volosov se uită furios la ea.

— Pupăză plouată! Mult vă mai pricepeţi la porumbei. Eu cresc perechea asta de porumbei pentru Festival!

Auzind cuvîntul „festival", Govorkov şi Kurpeev se uitară cu înţeles unul la altul, iar Kurpeev, băiat isteţ, zise într-o doară pe un ton absolut neutru:

— Sînt mulţi copii care cresc porumbei pentru Festival. Va fi nevoie de un număr mare... Aşa că sînt chiar încurajaţi să...

— Încurajaţi ca să ne spargă geamurile? îl întrebă Olga Ivanovna, tot înfiptă şi batjocoritoare.

— Nene, da ce? Eu am făcut parcă asta înadins? începu să plîngă imediat Vitka Volosov, simţind de partea sa sprijinul reprezentanţilor autorităţii. Şi doar n-am lovit nici în geam, nici în cotoi. De ce, nene, de ce m-a adus la miliţie?!

— Ştii ceva, Olia, hai să-l iertăm de data aceasta, spuse deodată Govorkov ferm şi hotărît. Nu văd în

fapta lui un act intenționat de huliganism. Și cu atît mai mult cu cît e vorba de Festival...

Obrajii arămii ai Olgăi Ivanovna se făcură bordo, ca pardesiul ei, și asta nu era semn bun.

— Să nu fi fost eu ți-ar fi sfărîmat dobitocul nu numai geamul, ci și autoritatea, țipă ea. Rîd vecinii! Nici nu mai pot ieși în curte... Și vrei să-l ierți?! Nu sînt de acord și te rog să treci asta în procesul-verbal!

— Dar înțelege odată, femeie, că e vorba de Festi-val!

— Te-ai agățat de un cuvînt și-l repeți ca un papagal: „Fes-ti-val, Fes-ti-val!"

Maxilarele lui Govorkov se încleștară din nou.

— Te rog să nu țipi într-o instituție publică, celățeană Govorkova. Și te rog să părăsești localul... Că putem folosi și forța, dacă ești atît de înapoiată.

Olga Ivanovna se uită nedumerită la soțul ei, totuși făcu brusc stînga-mprejur și se îndreptă spre ușă. În prag se opri și-i zise pe un ton amenințător și foarte ceremonios:

— Bine, mă duc! Dar cînd ai să vii acasă am să-ți arăt eu „festival"!

Ieși, și în camera ofițerului de serviciu se făcu o tăcere apăsătoare.

— Mda, rupse în cele din urmă tăcerea Govorkov, jenat, și continuă, vorbind mai mult ca pentru sine: Există pe lume neveste care pricep... momentul politic... și sînt conștiente, iar altele... Grea e totuși slujba noastră, Kurpeev!...

— Da, tovarășe sublocotenent, nu-i ușoară.

— Nene, dar eu ce fac acum? întrebă Vitka Volosov cu o voce plîngăreață.

— Te duci acasă! urlă Govorkov la el. Vă faceți de cap prin curte și apoi din pricina voastră... tragem noi... Marș de aici!...

Vitka dispăru ca proiectat de suflu.

...Orele de servici se terminaseră de fapt, dar lui Govorkov nu-i venea să se ducă acasă. La ce masă se mai putea aștepta acum, ce gust mai putea să aibă berea? Va trebui să mănînce astăzi singur la cantină, și apoi să caute să-și împuște undeva vremea pînă seara. Dar după felul cum se prezentau lucrurile, nici seara nu avea șanse să scape de războiul stîrnit în căminul său conjugal!

UN NUMĂR MISTERIOS

Închipuiți-vă un elefant mai bătrîior și blînd, a cărui trompă s-a făcut mică ajungînd la dimensiunile unei pătlăgele, de o superbă culoare liliachie — dar de culoarea liliacului franțuzesc : roșiatică — puneți-l să stea pe picioarele dinapoi, îmbrăcați-l într-o haină de culoare închisă și în pantaloni largi, legați-i o cravată în așa fel încît să-i stea cît se poate de strîmb și-l veți avea în față pe Senea Ciobotov, aproape în mărime naturală.

Să nu credeți că-l descriu așa fiindcă n-ar fi o ființă simpatică. Nu ! Nu face rău nimănui și aduce chiar folos. Totuși, nimeni nu mă enervează mai mult ca drăguțul și simpaticul Senea Ciobotov. Și vreți să știți de ce ? Fiindcă Senea Ciobotov este fantastic de curios.

Și să nu vă închipuiți că socotesc curiozitatea un atît de teribil viciu omenesc. Dimpotrivă, socot chiar că mulțumită sentimentului curiozității a izbutit hirsutul nostru strămoș din antediluvienele vremuri să ajungă din maimuță om.

Pe cînd un roi întreg de maimuțe sălta și se învîrtea fără nici un fel de griji printre liane, el — stră-

moșul — (sau poate ea) s-a uitat deodată la o creangă groasă, care zăcea în iarbă, și și-a zis: „Mă roade curiozitatea să văd dacă aș putea eu ridica asta numai cu labele mele «superioare» ?"

Și de la „asta" s-a ajuns în cele din urmă la televizor, avion cu reacție și bombe cu hidrogen.

Curiozitatea lui Senea Ciobotov, însă, e de altă natură. E o curiozitate gratuită și sterilă. Senea este curios ca un popîndău din stepă sau ca un oblete tînăr și atît de ahtiat să apuce orice, încît apucă și un cîrlig fără momeală.

De cum îl întîlnești, începe:

— Ei, ia spune, ce se mai aude ?

— Nu se aude nimic, Senea, toate îs cum le știi.

— Lasă-te de chestii din astea ! Te învîrtești doar prin atîtea cercuri (și Senea face un semn cu degetul spre sferele cerești). Povestește !

— Nu știu nimic, Semion. Dă-mi pace !

— Lasă, văd eu că știi ceva (și ochișorii lui de elefant încep să-i joace neastîmpărați, poznași). Cum de nu ți-e rușine să ai secrete față de mine ?

— Du-te dracului, mă Senka, mă !

— Sigur, nu-i nimic mai simplu decît să înjuri, dar să ajuți pe cineva, asta nu ești în stare. În definitiv, ai obligația morală să-mi povestești ceea ce știi tu, și eu, dintr-un motiv oarecare, nu știu.

— Obligație mo-ra-lă ?!

— Da, da, morală. Eu nu sînt pentru tine un necunoscut întîlnit întîmplător pe stradă... Lucrăm în definitiv în același domeniu. Și ai datoria morală să mă informezi în interesul nostru comun... spre a mă

orienta politicește... Ei hai, scumpule, nu mai sta așa bosumflat !...

De obicei, ca să scap de această pisălogeală, îi dădeam cîte o „noutate" citită în ziare în urmă cu trei zile. El mă asculta cu religiozitate, îmi strîngea apoi mîna cu recunoștință și fugea repede să dea mai departe știrea. Se întîmpla însă ca de cele mai multe ori prietenii să-l certe : „Cum, Semeon, nu ți-e rușine ? Om cu știință de carte și să nu citești gazetele ?!"

Dar aceste pedepse mărunte nu prea aveau efect asupra elefantului nostru, cu pielea cam groasă. Și m-am gîndit atunci că ar trebui găsit ceva să-l usture mai tare. Și ocazia s-a ivit.

Într-o zi, vin la club, unde aveam o ședință la care eram obligat să asist, deși nu era prea importantă. La club dau de Senea Ciobotov. Cravata într-o parte, nasul-pătlăgică strălucește în toate culorile spectrului solar.

— Noroc, Senea !

— O, noroc ! Ei, ce mai e nou ? Ia spune !

— Nimic nou, Senea. Toate cum știi.

— Lasă-te de astea ! Tu te învîrtești doar... (și iar a făcut semn cu degetul spre sferele cerești). Povestește !

Și încremeni, uitîndu-se în gura mea.

— Bine, îi zic eu răspicat, cu gîndul să-l execut de data asta crîncen. Am să-ți povestesc ceva. Un lucru foarte important și care ne privește pe toți. Dar nu pot acuma că începe ședința. Amintește-mi după ședință. Și... ține minte numărul „204".

Scînteia aceea de curiozitate care îi juca totdeauna în fundul ochilor săi de elefant se făcu deodată cît o flacără mare gata să înghită totul.

— Dar ce-i cu acest „204" ? Ce-o fi vrînd să însemne ? Are vreo legătură cu ceea ce vrei să-mi povestești ?

— Păi sigur, are o legătură directă. Dar... despre asta îți spun eu pe urmă. Să intrăm mai repede, nu-i frumos să întîrziem !

Ședința fu cît se poate de plicticoasă. Raportorul rumega la nesfîrșit frazele, explicînd „cu cuvintele lui" tot felul de adevăruri arhicunoscute și de lucruri general valabile. Senea Ciobotov se aplecă de cîteva ori la urechea mea și-mi șopti rugător :

— Ei hai, spune-mi !

— Tu ... ai reținut numărul pe care ți l-am spus ?

— L-am reținut : „204". Hai, vorbește !

— Mai tîrziu ! Lasă-mă să ascult !

Începură discuțiile, la fel de plicticoase ca și raportul. Din nou, negăsindu-și astîmpăr, Senea Ciobotov începu să mă sîcîie, dar eu, necruțător, mă țineam tare.

— Îți spun tot, dar... după ședință. Tu nu uita însă numărul.

Se făcu o pauză. Am ieșit să fumăm o țigară. Senea Ciobotov începu iar să mă implore :

— Ascultă, astăzi e onomastica nevesti-mi. Am musafiri acasă... Vroiam să plec imediat după pauză... Arată și tu o dată că-mi ești prieten !

— Nu ! i-am zis. Din două una : ori vrei să te distrezi, ori vrei să afli noutăți importante. Nu pot să-ți

povestesc astfel de lucruri așa, într-un picior. Mergem împreună pe jos acasă și pe drum îți spun tot. Numai ... nu uita numărul!

— 203 ... adică 204.

— Vezi, ai și început să le încurci.

— Nu, asta a fost numai așa... că m-am gîndit că... N-o să-mi ierte niciodată nevastă-mea că întîrzii atît...

In sufletul lui Senea Ciobotov se dădea o luptă chinuitoare și, bineînțeles, că a învins sentimentul curiozității, care îl ardea mai ceva decît un ardei roșu și iute. A început să sune soneria spre a vesti sfîrșitul pauzei, și Senea Ciobotov m-a urmat ca un cățeluș în sală, unde mai aveam de ascultat restul discuțiilor, cuvîntul de încheiere al raportorului și un proiect de rezoluție lung cît o zi de post.

L-am silit să bea cupa pînă la fund. Ședința s-a terminat, dar am mai stat apoi multă vreme la coadă la garderobă.

In sfîrșit, mi-a venit rîndul și garderobierul care mă cunoștea m-a întrebat:

— Ce număr aveți, dacă nu vă supărați?

— Senea, spune numărul! comandai eu. Repede!

— 204! strigă Senea bucuros.

Îmi pusei paltonul și îi spusei:

— Asta e tot, Senecika. Mulțumesc!...

S-a uitat la mine mai întîi nedumerit, dar apoi în ochișorii lui de elefant s-au aprins niște fulgere atît de ucigătoare, încît din trei sărituri am fost în stradă. Citisem în Brehm că elefantul este un animal blînd, dar că la furie e înspăimîntător de periculos.

INIMĂ CREDINCIOASĂ

Într-o duminică, Serioja se duse la aerodrom s-o conducă pe Natocika. Vroia să-i spună multe la despărțire și avea în cap și o frază tare frumoasă și de efect pe care și-o repeta mereu : „Natocika, zburînd cu avionul, nu uita că la Moscova te așteaptă o inimă credincioasă și iubitoare de prieten !“ Dar pe neașteptate, cum se întîmplă întotdeauna, s-a anunțat prin megafon că pasagerii sînt rugați să urce în avion.

Natocika îi dădu zor. Serioja luă valizele, le încredință unui hamal mustăcios și bătrînel, care avea un cărucior, și o porniră spre pista de decolare. În sfîrșit sosise momentul să-i spună fraza aceea frumoasă, îndelung pregătită, despre inima credincioasă și iubitoare, dar dracu știe cum s-a făcut că, vrînd s-o rostească, Serioja s-a bîlbîit și a spus cu totul altceva :

— Ai grijă, Nata... asta... cum se zice... să nu faci țara de rîs !

Natocika își duse la buclele aurii mînușița ei mică, strînsă într-o mănușă de piele de căprioară, și ciocnind milităreste tocurile de la pantofi zise :

— Am înțeles, să trăiți. Nu voi face țara de rîs! Rîse și adăugă: Am să-ți scriu... cînd ajung! La revedere, Serioja.

Apoi Natocika se îndreptă împreună cu ceilalți pasageri spre avionul de care o despărțea încă o bună bucată de drum. Avionul uriaș, cu botul lui ca de pește, cu solzii argintii, o aștepta cu aripile desfăcute. Serioja se uita după Natocika și, urmărind-o cu privirea cum se îndepărta, se întreba plin de emoții: va întoarce capul sau nu?

Natocika întoarse capul și își flutură mîna. Era subțirică și mlădioasă, ca într-o fotografie de pe vremea cînd mergea la școală și cînd nimănui nu i-ar fi trecut prin minte că această fetiță din Moscova, zburdalnică și cu ochii mari, va deveni o nouă stea a baletului rusesc.

Și Natocika își luă zborul. Deși cerul deasupra aerodromului era numai vuiet asurzitor, fiindcă mereu aterizau și decolau alte avioane, lui Serioja i se păru fantastic de trist și pustiu.

Se întoarse în clădirea aerogării, se duse la ghișeul de informații și, indicînd numărul cursei cu care plecase Natocika, întrebă ce vreme se prevede pe drum. O fată foarte politicoasă, în uniformă albastră, îi răspunse sobru:

— Previziunile meteorologice sînt bune.

— Prin urmare, va ajunge chiar astăzi la destinație?

— Dacă vremea o va permite, vor ajunge.

— Ați spus doar că previziunile sînt bune?!...

Fata politicoasă încruntă restul de sprîncene pe care penseta se îndurase să i le lase și zise cu un aer grav :

— Meteorologia este încă o știință tînără, cetățene.

...Trecu lunea, marțea, miercurea, joia și de la Natocika nimic. La uzina unde Serioja era inginer se nimerise să fie o perioadă grea. Serioja se întorcea acasă noaptea tîrziu, se trîntea în pat și adormea pe loc, buștean. Abia vineri se mai potoliră lucrurile la uzină.

Serioja dormi ca un prunc nou născut, se bărbieri și sîmbătă seara, fără să mai dea nici un telefon, se duse la Natocika acasă, pe Sretenka, să afle noutăți de la părinții ei.

Nu găsi însă acasă nici pe Ivan Pavlovici, tatăl Natocikăi, de profesie pedagog, și nici pe Varvara Sergheevna, mama ei. Plecaseră amîndoi la Casa corpului didactic la o conferință. Acasă era numai bunica, Ariadna Gheorghievna, o bătrînică cam surdă și care de aceea vorbea foarte tare. Cam picată din cer, dar extrem de dîrză, băbuța îl ținu pe Serioja mult timp afară, nevrînd să-i deschidă ușa. El stătea pe palierul de la etajul patru, iar bătrîna, dinăuntru, striga de se putea auzi de la parter.

— Care Serioja Kopîlov ? Pe cît știu, Natocika n-are în... repertoriu nici un inginer Serioja !...

— Pentru numele lui dumnezeu, nu țipați atît de tare... Eu sînt Serioja Kopîlov, am fost coleg de școală cu Natocika... Veneam la dumneavoastră în casă încă de mititel.

Pauză. Și din nou, răcnind de după ușă, ea îl întrebă :

— Și de ce te-ai lăsat de balet și te-ai făcut inginer ?

— N-am învățat cu Natocika la școala de balet, ci la școala medie obișnuită. Școlile noastre erau una lîngă alta. Organizam serate împreună.

— Ei, asta a fost de mult tare ! Pesemne încă înainte de mi-am pus dantura. Vino mîine, cînd o să fie ai noștri acasă, și atunci o să ne lămurim. La revedere, tovarășe inginer Serioja.

— Nu plecați ! țipă acum Serioja cu desperare. Vă implor, deschideți ușa, căci așa nu se poate sta de vorbă.

— Dar dacă dumneata ai venit... cu cine știe ce gînduri ?

— Deschideți și vă veți convinge imediat că am venit cu cele mai bune intenții.

— Dragul meu, chicoti bătrîna în dosul ușii, crezi că ai de-a face cu un copil ? După ce o să deschid ușa, are să fie prea tîrziu să văd cu ce intenții ai venit!

În sfîrșit, cu mare greutate izbuti Serioja s-o înduplece pe suspicioasa Ariadna Gheorghievna să întredeschidă ușa. Dar pentru aceasta a trebuit mai întîi să coboare un etaj și să aștepte acolo, pînă cînd bătrîna se va încredința de-a binelea că Serioja n-a venit cu intenții criminale. După acest act de verificare, el intră în antreul micului apartament, aranjat cu gust. Bătrîna îl mai măsură o dată cu de-amănuntul din cap pînă în picioare și, definitiv liniștită, îi spuse :

— Acum mi-am amintit de dumneata. Erai... un băiețaș mic și tuns în cap... O dată, de ziua Natocikăi, am făcut vestita mea tortă de nuci și ai mîncat atîta că ți s-a făcut rău.

În biografia lui Serioja nu figura așa ceva, dar ca să nu dezlănțuie noi temeri în mintea bătrînei se arătă jenat și-i spuse pe tonul unui om care se scuză:

— Ce să-i faci, eram copil.

După o jumătate de oră Serioja și Ariadna Gheorghievna deveniră prieteni. El ședea acum la masa rotundă din sufragerie, bea ceai, se uita la fotografia mare a Natocikăi din perete și asculta ce-i povestește Ariadna Gheorghievna. Sporovăiala ei îl emoționa atît de tare, încît aproape îl apucase durerea de cap.

— Natocika a telefonat marți... a avut un succes extraordinar... Chiar primul ministru i-a trimis un buchet enorm de trandafiri roșii. Aseară a sosit o telegramă... Iar succes colosal... și primul ministru i-a trimis un buchet de trandafiri galbeni... I-am scris Natocikăi să puie noaptea trandafirii pe balcon, căci altfel o să o doară capul de la parfum... De ce-ai devenit atît de trist, tovarășe inginer Serioja?

— Eu? Nu, vi se pare, Ariadna Gheorghievna.

Bătrîna chicoti ca înainte, cînd stătuse în dosul ușii, și spuse șăguind:

— Nu-ți fie teamă, Natocika este patriotă și n-o să se mărite cu primul ministru. Se zice că după ce va veni acasă, va pleca iarăși, de data asta în Olanda. Dacă nu mă-nșel, Olanda e țara lalelelor. Îmi închipui ce buchete de lalele o să primească ea acolo! Iar apoi se spune că o să fie trimisă în Canada.

Serioja oftă din greu, dar răspunse voios:

— Schimburi culturale, ce să-i faci! Și baletul e în prima linie. Explicabil. Limbajul baletului este un limbaj al sentimentelor umane general valabile.

Iar în sinea lui se gîndea : „Buchete de trandafiri, miniștri, diplomați, presa mondială, succes colosal. Iar eu ? Eu ce sînt ? Un inginer oarecare."

De parcă i-ar fi citit gîndurile, bătrîna îl întrebă :

— Nu ești inventator, tovarășe inginer Serioja ?

— Nu... deocamdată.

— Trebuie neapărat să inventezi ceva... vreo piuliță... sau bucșă — nu mă prea pricep în tehnică — și atunci o să se scrie și despre dumneata în ziare... ca despre Natocika.

Serioja se pregătea tocmai să plece, cînd deodată telefonul, așezat pe o măsuță mică în colț, se porni să sune strident, fără întrerupere.

— Cheamă străinătatea ! exclamă Ariadna Gheorghievna. Ea trebuie să fie.

Bătrîna ridică receptorul și începu să țipe :

— Allo, allo ! Ne dă acuși legătura, îi zise lui Serioja, zîmbind cu toate zbîrciturile.

Trecură cinci minute chinuitoare parcă ar fi fost cinci secole. Deodată Ariadna Gheorghievna urlă iar în receptor :

— Natusia, Natocika, eu sînt ! Da, da, bunica ! Tata și mama nu-s acasă. S-au dus la o conferință, la Casa corpului didactic, cu mine n-are rost să vorbești că tot n-aud bine și am să mai încurc ceva. Dar uite, e aici tovarășul inginer Serioja, de care, nu știu de ce, nu mi-ai vorbit niciodată nimic... Vorbește cu el.

Și îi întinse receptorul lui Serioja, spunîndu-i :

— Vorbește ! Eu nu vă deranjez.

Discretă și delicată, bătrîna ieși din odaie ; Serioja tuși ca să-și dreagă glasul și începu :

— Natocika, chiar eu sînt, da. Noroc!

Glasul îndepărtat al Natocikăi, care se auzea însă atît de clar, încît îl topea pe inginer, replică:

— Serioja, dragul meu, cum de-ai nimerit pe la noi?

— Eram foarte îngrijorat că n-am primit nici o veste.

— Ți-am trimis ieri o carte poștală. Ce mai faci?

— În general bine. Dar tu?

— Tot destul de bine. Să știi că n-am făcut țara de rîs. În ziare au apărut adevărați ditirambi! Serioja, dragul meu, aici telefonul costă foarte scump, hai să vorbim despre lucruri mai importante... Cum e vremea pe la voi?

— Frumoasă! Plouă!

— Ah, scumpa noastră ploaie din Moscova! Transmite-i salutări. Aici e cald și o vreme uscată, mi-e tare dor de acasă, Seriojka! Ai să vii să mă întîmpini la aerodrom?

— Neapărat. Mă aranjez eu ca să scap de la uzină.

— Să-mi aduci un buchet.

— Mi se pare că și așa ai destule.

— Nu! Vreau un buchet din frunze de arțar și de plop. Ți-aduci aminte de cele pe care le-am cules împreună pe colinele Lenin? Frunze roșii și galbene! Îmi plac grozav! Ai să-mi aduci, Serioja?

— Sigur!

— Serioja, ziceam să vorbim despre lucruri mai importante, și eu tot cu fleacuri pierd vremea. Ai ceva deosebit să-mi spui?

— Am! Natocika, să nu uiți că la Moscova... te așteaptă o inimă credincioasă și iubitoare de prieten!

— Vai, ce solemn ! Mai simplu, mai concret nu s-ar putea ?

— Mai simplu ? Nata... Natocika... Întoarce-te mai repede... Te iubesc colosal de mult, monstruos...

— Și eu te iubesc, dar asta nu se spune la telefon, Serioja, dragul meu... O să vorbim despre asta la Moscova... Peste un ceas am spectacol... Voi dansa astăzi că au să cadă cu toții jos... Serioja, dragul meu, numai că știi... eu sînt tot timpul în turneu... Nu te supără ?

— Ce vrei, sînt pregătit pentru asta. Schimburi culturale, n-ai ce-i face !

— Dar de ce-ai tăcut pînă acum și oftai numai, ca un elev din clasa a zecea ? Deși mai bine nu-mi spune acuma nimic, nici nu-ți închipui cît de scump costă telefonul... Serioja, dragul meu, la revedere ! Te sărut, Serioja ! Stați puțin, nu întrerupeți !...

Seara tîrziu, aproape noaptea, după spectacolul care constituise un triumf, Natocika ședea în cabina sa la teatru și discuta cu un celebru critic teatral de renume mondial.

Criticul, un bărbat ireproșabil ca ținută, cu obrajii rumeni și de o vîrstă nedefinită (puteai să-i dai 40 de ani și tot atît de bine 60), purta un smoching negru elegant, o cămașă albă ca zăpada, butoni cu briliante și vorbea rusește, stîlcind nemilos cuvintele :

— Am văzut Ana Pavlova și pe voastră Galina Ulanova, dar — cum se spune ? — n-am bănuiește că și talentele dumneavoastră tinere sînt atît de mari. Ați reușit să aduceți astăzi delir publicul nostru care e de obicei — cum se spune ? — scrobit. Nu sînt admirator al dumneavoastră regim social, dar trebuie să

recunosc că Uniunea Sovietică dat mare dezvoltare grandiosului balet rus !...

Și plecîndu-și capul pomădat, sărută mîna Natocikăi.

La plecare, o întrebă ce o așteaptă la Moscova cînd se întoarce acolo.

— Munca ! îi răspunse Natocika și deodată, scuturîndu-și strengărește buclele aurii, adăugă : Și o inimă iubitoare, credincioasă, de prieten.

O seară de primăvară la Moscova. O seară minunată, dar rece, cu nori care alergau repede pe cer, cu gheață pe rîu, cu un vînt rece și puternic, care-ți îmbujora frumos obrajii și-ți înroșea urît nasul.

Mă duceam la cinematograf cu nepoata mea Zina, studentă în anul întîi.

Îmi făceam datoria de unchi.

Trebuie să recunosc de altfel că-mi place să merg cu Zina la teatru, la cinematograf, la cofetărie și în alte localuri publice.

Fiindcă trebuie să știți, nepoata mea Zina este o fată foarte drăguță, sau mai exact, foarte frumoasă, iar eu... mă umflu în pene ca un păun.

Îmi place să merg cu ea și să aud șoaptele invidioase ale fanților de pe stradă :

— Ia uite mă, ce fată !

— Ce rudă o fi ea cu bătrînelul ăsta vioi ?

Așadar, cum vă spuneam, mă duceam cu Zina la cinema. Bătrînelul vioi, adică eu, eram foarte bine dispus. Învîrteam sprințar bastonul și călcam încîntat cu galoșii prin băltoacele înghețate. În timp ce îru-

moasa Zina abia se mai tîra la dreapta mea, tristă și grozav de nenorocită.

Eu îi spuneam tot felul de fleacuri, glumeam, rîdeam, dar Zina tăcea. Doar din cînd în cînd scotea cîte un oftat greu.

— Ce-i cu tine, Zina ?

— Nu-i nimic, unchiule Fedea... Așa... sînt cam prost dispusă, și atît.

— Te-i fi îndrăgostit de cine nu se cuvine ?!

— Ia lasă-mă, zău, nene Fedea, cu dragostea !

— *„Vreau s-asculți nesupărată, să schimbe poate des o fată un vis ușor pe-alt vis la fel...“* [1]

— Nu ești serios de loc, nene Fedea... Ce vis, care vis, cînd juna fată este în sesiune de examene ?!

— Aha, prin urmare, juna fată a căzut la biologie, nu-i așa ?

— N-ai ghicit ! Juna fată a luat la biologie zece. A reușit cel mai bine, dacă vrei să știi matale.

— Atunci ?!

Ne-am oprit în fața unei oglinzi fixată la intrarea unui magazin universal, ne-am examinat amîndoi de sus pînă jos și eu i-am zis Zinei :

— Fata are optsprezece ani ! Fata a luat zece la biologie ! Fata are un fizic ca ăsta care se vede. Și totuși este mohorîtă ca un columbar. Ce se întîmplă, tovarăși ?

Zina se supără :

— Nu se putea să nu te legi de fizicul meu, nene Fedea ! Fizicul meu este cît se poate de obișnuit ! Nu găsesc nimic excepțional în el !

[1] Din romanul în versuri *Evgheni Oneghin* de A. S. Pușkin, în românește de George Lesnea (n. r.).

M-am enervat:

— Sigur, n-are nimic excepțional. Dacă aveai niște ochi mici și înguști, de culoarea superbă a sticlei de sifon, și niște gene fermecătoare, albe, ca de purcel — atunci da, ar fi fost excepționali, pe cînd așa, tu ai niște ochi colosal de mari, niște gene monstruos de lungi și încă, nu știu de ce, răsfrînte în sus! Ai dreptate, Zina: ce-i excepțional în asta?

Pe fața frumoasă și amărîtă a Zinei prinse a licări un zîmbet ușor.

— Fizicul este nenorocirea vieții mele, îmi explică Zina. Dacă vrei să știi, sînt prost dispusă tocmai din cauza acestui fizic al meu.

Porniram mai departe, și Zina începu să-și descarce sufletul:

— După ce am luat zece la biologie, am ieșit pe sală. Se apropie de mine Nina Vorobiova și mă întreabă ce-am făcut la examen. Zic: „Am luat zece!" „Bănuiam eu că așa o să fie!" „Ce vrei să spui cu asta?" „Te place biologul, asta am vrut să spun. Toată lumea a observat." „Nu fi proastă, Ninka! Îți jur că am răspuns perfect la toate întrebările din bilețel." „Lasă că știm noi cum răspunzi. Te-ai fi holbat tot timpul la el și l-ai dat gata. Ai fi răspuns cel mult de un cinci, dar cu ocheadele l-ai făcut să-ți pună zece." Spune dacă asta nu-i umilitor, nene Fedea? Și așa mi se întîmplă întotdeauna.

Traversam o piață cu circulație mare, dar Zina nu se putea liniști de fel și-i dădea înainte:

— Nu demult mi s-a publicat fotografia într-o revistă studențească. Ca fruntașă la învățătură. E plăcut, nu-i așa, nene Fedea?

— Sigur că-i plăcut, Zina !

— O fi, dar Mania Volghina mi-a stricat iar toată dispoziția. „Lasă că știm noi de ce ți-au publicat fotografia", mi-a zis. „Mi-au publicat-o, i-am răspuns, fiindcă sînt o figură pozitivă în viața obștească." Și ce crezi că-mi zice ? „Mai întîi că nu ești o figură pozitivă în viața obștească, ci o mutră frumușică. Fotograful-reporter n-a putut să reziste frumuseții tale." Și rîde ca o viperă. Spune dacă asta nu-i jignitor ?!

În sfîrșit, am ajuns cu Zina la cinematograf. În hol nu prea era lume. Fericit, m-am îndreptat spre casă, dar deodată văd fatalul anunț : „Nu mai sînt bilete".

Am stăruit, am rugat, m-am căciulit, dar administratorul încruntat mi-a răspuns scurt : „Nu pot să fac nimic", și mi-a închis furios ghișeul în nas. Ce era să facem ? Doar nu era să ne întoarcem acasă ?!

— Roagă-l tu, zic, Zina. Pe tine n-o să te refuze.

— Și de ce adică pe mine n-o să mă refuze ? mă întrebă Zina nervoasă.

— Păi... Uită-te la el, așa ochioasă cum ești... și... zîmbește-i... O singură dată ! Ce te costă ? Se pare că e un film interesant. Ar fi păcat, zău, să plecăm cu coada între picioare.

Zina îmi aruncă o privire lungă și ucigătoare.

„Și tu, Brutus !", îmi zicea parcă această privire.

— Dă încoa banii, se hotărî Zina, oftînd.

După trei minute se întoarse fericită și zîmbitoare.

— Nu mi-a dat ! îmi zise ea, și toată fața îi strălucea de bucurie. Eu i-am zîmbit, și el mi-a zîmbit.

Dar apoi mi-a spus: „Și totuși nu sînt bilete". Bravo, e băiat de treabă!

Rușinat, am băgat banii în buzunar și am ieșit în stradă.

Acum tăceam eu, în timp ce Zina, în al șaptelea cer, rîdea și ciripea într-una, ca un canar în bătaia soarelui. Și totuși în față ne bătea un vînt rece și puternic.

KRENDELIOVA

Iura Rîbkin, redactor la ziarul orășenesc al tineretului, căpătă de la redactorul-șef sercina de a scrie un reportaj despre o bătrînă pensionară, care după ani mulți de muncă acum se odihnește.

— Caută o bătrînică mai vorbăreață, îi spusese redactorul-șef, și apucă-te de treabă ! Dacă vrei, poți să descrii și numai vizita la ea. Principalul este să redai în reportaj atmosfera de seninătate, de odihnă, de liniște binemeritată... Înțelegi ce vreau să spun : o odăiță curată, o bătrînică îngrijită, care stă cu un motan scos ca din cutie în poală... Un motan care toarce. Pricepi care-i sarcina ?

— Am înțeles... Și cît loc îmi dați, Gheorghi Spiridonovici ?

— Dacă reportajul e bun, îți dau și un subsol. Dar... Urgent ! Poimîine trebuie să plece la cules.

Iura Rîbkin se duse de la redacție direct la secția raională de prevederi sociale și luă de acolo mai multe adrese dintre care una în special îl atrase : Pelagheea Markovna Krendeliova, strada Tinerilor Pionieri nr. 8, apartamentul 32.

„E bine că bătrînica stă pe strada Tinerilor Pionieri, își zicea reporterul, în timp ce-l hurduca autobuzul. E o chestie care poate fi speculată în reportaj. E bine și însăși faptul că e fostă curieră. Am să scriu cum alerga înainte prin oraș cu diferite hîrtii, cum o dureau picioarele, și apoi, am să descriu tabloul odihnei binemeritate: cum șade într-un fotoliu, la fereastră, cu ochelarii pe nas și un ziar în mînă, iar în poală, un motan gras, cenușiu, cu dungi negre. Trebuie să-i mulțumesc lui Gheorghi Spiridonovici pentru ideea cu motanul. Motanul trebuie băgat neapărat ca detaliu artistic, chiar dacă n-o fi existînd în realitate. Realismul socialist admite astfel de motani!..."

— Strada Tinerilor Pionieri! anunță cu o voce răsunătoare, de soprană, taxatoarea, o figură aspră, cu o broboadă de lînă colorată pe cap, strînsă cu un nod sub bărbie. Cine a întrebat? Mi se pare că dumneata, tinere?

Iura mulțumi asprei taxatoare pentru delicata atenție și-i zîmbi atît de dulce, încît juna cerberă a transportului orășenesc se pierdu cu firea și îl lăsă să coboare liniștit prin spate.

Iată și imobilul cu nr. 8. O casă obișnuită cu patru etaje.

Iura urcă la etajul trei, căută ușa apartamentului nr. 32 și apăsă pe butonul soneriei comune. Îi deschise o femeie simplă, trecută de prima tinerețe, îmbrăcată într-o rochie de flanelă de culoare închisă și cu un șorț alb. În mînă avea o mătură. Paltonul elegant din stofă mițoasă al lui Iura și pălăria lui de fetru imperial îi făcură impresie.

Reporterul pătrunse în antreul comun, gol, din care un coridor cam întunecos ducea spre misterioasele hățișuri ale apartamentului comunal.

— Pe cine căutați? îl întrebă cu respectuoasă curiozitate femeia cu mătura.

— Pe Pelagheea Markovna Krendeliova. E acasă?

— Vă rog să mă iertați, nu sînteți dumneavoastră nepotul ei Vovocika din Herson?

— Nu, nu sînt Vovocika. Sînt de la redacție și am nevoie să stau de vorbă cu ea.

— Foarte frumos, dar bătrînica noastră s-a dus la tribunal.

— Dar ce, se judecă?

— Nu, o interesează procesele, răspunse enigmatic femeia cu mătura. O să trebuiască să treceți mai tîrziu.

Iura își lua rămas bun de la vecina bătrînei Krendeliova, cînd deodată îi tăie calea un motan mare, cu o coadă albă, înălțată perpendicular pe spinarea lui lată, albă, cu pete negre.

— E motănelul Pelagheei Markovna? întrebă repede reporterul, bucuros că nu va mai fi nevoit să păcătuiască în reportaj împotriva realismului și a adevărului istoric.

— Nu, e comunal, răspunse femeia și ridică mătura la motan. Pleacă de aici, diavole!

Peste trei ore, reporterul sună din nou la ușa apartamentului 32 din strada Tinerilor Pionieri nr. 8. Îi deschise aceeași vecină gureșă, care, de data aceasta, îi zîmbi lui Iura ca unei vechi cunoștințe și-i spuse cu părere de rău:

— Ai întîrziat, tinere. Bătrînica noastră iar a șters-o în oraș.

— Unde ? Iarăși la tribunal ?

— Nu, s-a dus la *Gastronom,* în strada Malaia Prolomnaia nr. 5, unde are loc astăzi o conferință cu cumpărătorii. Pelagheea Markovna ia parte și ea. Dumneata du-te chiar acum acolo, că nu e departe, și adresează-te directorului Bezbrovkin, el o știe și o să ți-o arate.

Bezbrovkin, directorul *Gastronomului,* un bărbat bine hrănit, bărbierit, cu o față de culoarea somonului sărat, și într-un halat alb și scrobit ca de profesor, se arătă nespus de amabil.

— A fost, a fost pe aici, îi zise el reprezentantului presei, zîmbind și frecîndu-și mîinile. A luat și cuvîntul. Și a fost și aplaudată. Dar conferința s-a terminat. S-au constatat unele lipsuri, dar și realizări. Vă pot arăta procesul-verbal.

— Mulțumesc, am să trec pentru asta mai tîrziu. Dar nu știți cumva unde a plecat de-aici ?

— De unde să știu ? Ba da... stați, mi-am adus aminte. Pelagheea Markovna și cu alte două pensionare, și ele activiste pe tărîm obștesc, au cumpărat împreună niște bomboane „Citron" și au plecat pe strada Bolșaia Prolomnaia, la magazinul de desfacere al Direcției Ceaiului, unde s-a organizat o degustare publică a ceaiului de toate sorturile... Și-au luat... bomboanele, și au plecat într-acolo.

Se întunecase de-a binelea, cînd Rîbkin sună pentru a treia oară în această zi agitată la ușa apartamentului 32 din strada Tinerilor Pionieri nr. 8.

Ușa i-o deschise aceeași vecină.

— Vai, ce ghinion îngrozitor ! exclamă ea cu părere de rău, clătinînd din cap.

— Dar unde s-a mai dus și acum bătrînica voastră ?!

— Aici, aproape. Două case mai încolo, la colțul roșu, unde a fost punctul de agitație. E astăzi de servici acolo, la televizor, să supravegheze ca să nu-l strice copiii. Du-te acolo că ai s-o găsești cu siguranță.

Iura coborî din nou cele trei etaje, se duse la adresa indicată și, intrînd în încăperea pe jumătate cufundată în întuneric și ticsită de copii, care ședeau într-o tăcere religioasă pe bănci și scaune în fața televizorului, strigă încetișor :

— Pelagheea Markovna !

Îi răspunse numaidecît o voce supărată de bătrînă :

— Vai, cine mă caută ?

— Aș putea să vă vorbesc o clipă ? Am fost de trei ori azi pe la dumneavoastră pe acasă.

— Viu numaidecît... Copii, să nu puneți mîna pe aparat, ați auzit ?

Copiii răspunseră în cor :

— Nici o grijă, bunicuțo, puteți să vă duceți ! Dacă începe să clipească, vă chemăm.

Și astfel, reporterul o cunoscu pe bătrîna Krendeliova pe stradă, sub felinarul din fața casei.

Iura Ribkin se recomandă și îi spuse că ar vrea să stea de vorbă cu ea în atmosfera de acasă.

— Cînd să vorbim, tinere ? îi zise pensionara cu părere de rău. Mai am de stat două ore aici, la televizor, nu are rost să mă aștepți !

— Atunci dați-mi voie să vă pun pe loc cîteva întrebări!

— Pune-mi. Numai să nu mă ții mult că dacă dracii ăștia rămîn fără supraveghere strică aparatul. Întreabă-mă, tinere, hai, nu te sfii.

— Pelagheea Markovna, începu reporterul foarte solemn. V-ați cîștigat odihna binemeritată. Sînteți pensionară. Am vrea să știm cum vă simțiți la odihnă?

— La început, mi-a fost cam greu, dar acum merge, m-am adaptat, răspunse bătrîna Krendeliova.

Iura Rîbkin o rugă să-i dea ceva mai multe detalii.

— Am muncit patruzeci și opt de ani, tinere. Am început să-mi cîștig singură existența de la vîrsta de cincisprezece anișori, îi spuse cu demnitate pensionara. După ce-am ieșit la pensie m-am simțit foarte prost fără nici o treabă. Mă sculam, beam ceaiul și după aceea mă învîrteam de colo, colo, fără să-mi găsesc loc, nici astîmpăr. Rude n-am, numai un singur nepot, care e la Herson, și n-aveam la cine să mă duc. Mi-era urît și, pînă la urmă, după ce mă foiam așa, mă duceam la instituția unde am lucrat. E drept că mă primeau drăguț, dar ce vrei? Oamenii ocupați, cu treburi multe, mă întrebau cum m-ai întrebat dumneata: „Bună-ziua, Pelagheea Markovna, cum te simți? Te odihnești, te odihnești..." Dar răspunsul meu nu-l mai ascultau, căci nu aveau timp. Ședeam cît ședeam pe acolo, beam un ceai cu noua curieră și iar mă întorceam acasă... După cîtva timp m-am adaptat la noua mea situație. Ce mi-am zis: e atîta viață în jur, poți găsi în fiecare zi să faci ceva... Așa, bunăoară, mă duc la tribunal.

— Da, știu. Mi-a povestit vecina.

— Apăi chiar ea m-a învățat să mă duc. Mi-a zis: „Du-te, frate, la tribunale; sînt procese atît de interesante cum nici la cinematograf nu poți să vezi, și-i pe gratis, nu te costă un ban". Și m-am dus. Și într-adevăr am dat în ziua aceea peste un proces foarte interesant de bătaie. O nevastă care i-a îmbrăcat soțului ei cratița în cap. Era geloasă pe o artistă de la circ. Și într-o seară, cînd s-a întors tîrziu acasă, l-a întrebat: „Unde mi-ai fost?" „La o ședință", îi zice, și de fapt venea direct de la circ. „La o ședință? îi răspunde ea. Atunci de ce miroși a fiare sălbatice?"

Bătrîna Krendeliova își întrerupse povestirea și, uitîndu-se șiret la reporter, îi zise:

— Pesemne că-ți spui în gînd: „I-auzi peste ce babă zurlie am dat! N-are nici o treabă și se ține de tribunale."

Reporterul se bîlbîi:

— Nu, nu-mi zic așa ceva, dar de fapt...

— Apoi află dumneata că eu nu umblu degeaba pe la tribunale, îi precizează bătrîna Krendeliova cu demnitatea care o caracteriza. Povestesc pe urmă ceea ce am văzut acolo, pentru ca oamenii să tragă învățăminte.

— Cui povestiți, Pelagheea Markovna?

— Vecinilor. Cui? Seara vin pe la noi și din alte apartamente ca să mă asculte. În clădirea noastră locuiesc tot felul de oameni. Ascultă unul, ascultă altul și își zice în gîndul lui: „I-auzi unde îl poate aduce votca pe om! Votca ori lăcomia, ori prostia..." Își zice asta și trage învățătură să se păzească pe viitor. Mîine va avea loc la judecătoria nr. 35 un proces cu niște huligani, adăugă Krendeliova după o scurtă pauză. Am și vorbit cu administratorul blocului nostru

să pună un afiș, să cheme locatarii ca să le povestesc mîine seară. Poate vor veni să mă asculte și careva dintre tinerii noștri. Avem noi în bloc unul, Timoșka Kozîrkov, căruia nu i-ar strica de fel să audă !

— Prin urmare, acuma sînteți conferențiară, Pelagheea Markovna ?

— Ei, cum pot să fiu eu conferențiară ?! Așa... pe cît mă pricep și mă duce mintea... Iartă-mă, tinere, dar trebuie să fug că altminteri au să strice aparatul.

— O ultimă întrebare, Pelagheea Markovna. Dar cînd vă odihniți ?

— Ca toți oamenii, răspunse pensionara, parcă oarecum jignită. Duminica !

În dimineața zilei următoare, redactorul-șef îl chemă pe Iura Rîbkin și-l întrebă :

— Ei, unde-i reportajul cu pensionara ?

— A ieșit cu totul altceva, Gheorghi Spiridonovici, îi răspunse posomorît reporterul și povesti ce i se întîmplase în ajun.

— Ascultă ! Păi e minunat ! exclamă redactorul-șef. Descrie toate astea ! Îți dau un subsol. Dar rapid. Să poată intra poimîine la cules. Ai să reușești, ce crezi ?

— Sigur ! exclamă bucuros reporterul și ieși ca o furtună din cabinetul redactorului-șef.

O PERSOANĂ CUNOSCUTĂ

După ce membrii familiei Paromov dădură gata pînă la ultimul oscior găina rece, ce-o luaseră cu ei, îi lovi plictiseala. Începuse să și plouă, și stropii reci se prelingeau încet pe geamurile vagonului.

— Facă fiecare ce vrea, eu mă culc, zise Paromov, întinzîndu-se. Siusea, cheamă-l pe însoțitor să facă paturile.

Siusea, prințul moștenitor al dinastiei Paromov, se dădu jos de pe banchetă suflînd zgomotos pe nas și, mîndru de misiunea plină de răspundere ce i se încredințase, dădu fuga pe culoar. Peste puțin se întoarse cu un însoțitor voinic, cu mustăți negre și ochi căprui, veseli, cum au ucrainenii.

Însoțitorul făcu repede și cu pricepere toate cele patru paturi, încasă banii, completă chitanțele, spuse: „Noapte bună", și ieși din compartiment.

— Ce figură de intelectual are însoțitorul ăsta, zise Elena Petrovna, soția lui Paromov.

— Da, o figură foarte plăcută, adăugă bătrînica Maria Aristarhovna, mama Elenei Petrovna.

— Principalul e că seamănă grozav cu cineva... cu cineva cunoscut... Dar taie-mă, omoară-mă, nu știu cu cine, reluă Paromov.

Tăcură cîtva timp.

— Seamănă cu cineva foarte cunoscut, murmură Paromov. Nu știu, poate cu un comandant militar vestit, sau cu un scriitor... Îmi stă pe limbă, dar nu pot să-mi aduc aminte... Siusea, ia spune tu ce comandanți militari vestiți cunoști cu mustăți?

— Cu mustăți, tată? Budionnîi.

— Nu, dintre cei vechi, din istorie...

— Din istorie? Ceapaev!

— Ei, și tu! Eu vorbesc de istoria veche, cea cu regi.

— Cu regi nu-mi aduc aminte, răspunse Siusea pus în încurcătură. Nu cumva Alexandru Machedon, tată? Pe el l-a lăudat și Ceapaev. A fost un comandant de oști vestit și e dintre cei vechi.

— Alexandru Machedon n-a avut mustăți. Pe atunci umblau toți bărbieriți, nu ca acuma. Spune altul.

— Napoleon Bonaparte a fost și el un comandant de oști vestit, zise bătrînica Maria Aristarhovna.

— Napoleon, Maria Aristarhovna, a avut ciuf. Mustăți n-a avut nici cînd s-a născut, nici cînd a murit.

— Oare? Pardon, am uitat. Atunci Kutuzov, poate.

— Îți rîzi de mine, Maria Aristarhovna? De unde l-ai mai scos pe Kutuzov cu mustăți? Mie îmi trebuie comandanți mustăcioși, mustăcioși! Fire-ar al dracului, și uite parcă îmi stă pe limbă!

— Culcă-te, Petea, și dimineață ai să-ți aduci aminte, veni cu ideea Elena Petrovna, împăciuitoare.

— Mă cunoști doar, Liolecika. Tu crezi că pînă nu-mi aduc aminte mai pot să adorm ? Mai bine ajută-mă să-mi aduc aminte. Skobelev ? Nu, nu-i Skobelev. Joffre ? Nu, nu-i Joffre. Beethoven ? Nu, că ăsta a fost compozitor, nu comandant de oști ! Mă duc să mă mai uit o dată la el, poate îmi aduc aminte.

Cînd Paromov se întoarse în compartiment, femeile și Siusea erau în pat și se prefăceau că dorm duși. Paromov se așează pe marginea banchetei și încercă să nu se mai gîndească la însoțitorul de vagon, care semăna cu un vestit comandant de oști. Dar nu izbuti. Gîndul acesta îl chinuia și, cu cît căuta să-l alunge mai mult, cu atît îi revenea, sîcîitor, ca un tăun într-un grajd.

— Liolia, dormi ? o întrebă el încet pe nevastă-sa. Mi se pare că seamănă mai curînd cu un scriitor celebru. Te rog din suflet, amintește-mi ce scriitori mustăcioși există.

— Lasă mai bine oamenii să doarmă, Piotr Vasilievici, se răsti deodată Maria Aristarhovna, decît să-i sîcîi cu fleacurile astea...

Și, burzuluită, se întoarse cu fața spre perete.

— Un scriitor cu mustăți este Stepan Stepanovici, zise soția lui Paromov, cu un ușor zîmbet nedefinit.

— Ce-mi tot dai zor cu Stepan Stepanovici al tău ! Însoțitorul are o figură de o sută de ori mai inteligentă și mai expresivă decît Stepan Stepanovici. Dă-mi mai bine cîțiva dintre clasici. Printre ei sînt mulți mustăcioși.

— Clasicii nu sînt mustăcioși, sînt bărboși, interveni pe un ton peremptoriu Maria Aristarhovna. De

pildă, Lev Tolstoi, mai clasic ca ăsta nu găsești și avea barbă.

— Dar el n-are barbă !

— Care el ?

— Însoțitorul !

— Dar poate dacă-i legi o barbă o să semene exact cu Lev Tolstoi.

— Apoi așa și dumitale, Maria Aristarhovna, dacă ți-aș pune barbă ar putea cineva să te ia pe întuneric drept Tolstoi !

Bătrînica se supără din nou și tăcu.

— Lermontov ! Lermontov ! exclamă Elena Petrovna, bătînd din palme fericită. Lermontov este un clasic cu mustăți. Zău, Petea, seamănă cu Lermontov.

— Cu Lermontov ? Nu... Deși stai nițel. Mă duc să mă mai uit o dată la el.

Paromov se întoarse peste o jumătate de oră, necăjit și furios.

— Am stat vreo douăzeci de minute lîngă toaletă și l-am așteptat să apară. Și cînd în sfîrșit a apărut, m-am uitat bine la el și nu seamănă ! Știi ceva, Liolicika, poate mă înșel și n-o fi scriitor, ci vreun compozitor. Fii tu drăguță, păpușico, și adu-mi aminte ce compozitori au purtat mustăți.

Începură să-și amintească de diverși compozitori mustăcioși. De la compozitori trecură la pictorii mustăcioși.

— Mi se pare că avea mustăți ăla care și-a ucis fiul, le veni iar în ajutor Maria Aristarhovna.

Paromov strînse din umeri, glacial.

— Nu cunosc nici un pictor mustăcios care să-și fi ucis fiul. De ucis fiul și l-a ucis bărbosul Ivan cel

Groaznic! Te-ai gîndit pesemne la Repin, Maria Aristarhovna?

— La Repin. Just!

— Nu seamănă cu Repin. Să ne gîndim la altul.

Pe la trei noaptea, femeile obosite de atîta efort intelectual se dădură bătute și adormiră. Încercă să adoarmă și Paromov. Dar nu trecu nici o oră, și iar se așeză pe marginea banchetei, cu capul între mîini, mormăind nervos, cu privirea țintă în pămînt:

— Ce pacoste! O fi semănînd oare cu un critic celebru? Cu cine? Bielinski? Nu-i. Avea barbă. Cernîșevski? Nu-i. Avea barbă. Cu Dobroliubov? Nu, nu purta mustață. Ptiu, drace! Criticii ăștia te tund, te rad, dar nu-ți dau nici un ajutor. Ia să trec la savanții celebri.

Duduind la trecerea macazurilor, trenul se apropia de peronul gării Harkov.

„Să ies să fumez o țigară și să mă mai răcoresc că nu mai pot", își zise Paromov. Își puse paltonul pe umeri și ieși pe culoar.

Iar peste zece minute ședea pe bancheta soției sale și îi șoptea fericit:

— Liolia! Liolicika! Trezește-te o clipă, păpușo!

— Mm... lasă-mă în pace! Vreau să dorm.

— Numai o clipă, Liolicika. Merită, zău, e formidabil! Știi cu cine seamănă?

— Mm... lasă-mă în pace! Dar, hai, zi odată: totuși cu un compozitor?

— Da de unde! Seamănă cu el însuși. Ca două picături de apă. Am ieșit acum pe peron și l-am văzut în uniforma de gală și cu o medalie pe piept. Cum

l-am zărit, imediat mi-am adus aminte. Fotografia lui a apărut în toate ziarele. Îl cheamă Nesterov. Însoțitorul fruntaș Nesterov. Degeaba ne-am chinuit amîndoi... Comandanții de oști și scriitorii n-au nimic a face în chestia asta. Of, dacă ai ști, parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă!

Cînd trenul fluieră pentru a doua oară, Paromovii dormeau somnul fericit al unor oameni care au muncit din greu.

SPIRITUL VREMII

Liusia Kalinnikova, o tînără care abia terminase școala de zece ani, sosi acasă de la școală și o anunță pe maică-sa, Galina Grigorievna, medic stomatolog, că n-are deocamdată de gînd să se înscrie la institut, ci pleacă la țară să se facă colhoznică.

Galina Grigorievna, care încă nu-și scosese halatul alb (lucra la o policlinică, dar primea și acasă), aflînd această noutate, rîse forțat, mînzește.

— Degeaba rîzi, îi zise Liusia, încruntîndu-și sprîncenele subțiri. Ce-ți spun e serios!

Galina Grigorievna o apucă pe fiica ei de mînă și o trase în fața oglinzii.

— Uită-te la tine! Ce fel de colhoznică ești tu?!

Oglinda reflectă atît figura plină, dezorientată și silueta corpolentă a mamei, cît și corpul subțire cu șolduri mici al fetei, care purta o rochie elegantă, „matură", de tafta neagră.

Supărată, Liusia își întoarse repede privirea ochilor mari și căprui, ca și ai maică-si.

— Ucigător argument! spuse ea sarcastic.

— Mi-o și închipui pe Liusenka noastră pe tractor, răspunse mama pe același ton sarcastic ca și fiica.

în rochie de tafta... și cu picioarele goale... ca Lev Tolstoi!

— În primul rînd, nu sînt nebună să mă duc la lucru în rochie de tafta! respinse Liusia ironia mamei sale. Și în al doilea rînd, de ce în picioarele goale? Explică-mi și mie, te rog, pentru dumnezeu!...

— Mai întîi explică-mi tu mie de ce vrei să pleci într-un colhoz?!

— Pentru că... dar citește la urma urmei ziarele! Iar dacă ții să te lămuresc eu, află că principalele greutăți sînt în agricultură. Prin urmare, noi, tineretul, trebuie... Ah, dar de ce să-ți mai explic toate acestea? Oricum, n-ai să înțelegi. Ai niște concepții antediluviene despre satul de astăzi. Ești iremediabil de înapoiată dumneata, mamă!

Ochii Galinei Grigorievna se umplură de lacrimi:

— Eu, înapoiată?! exclamă ea cu amărăciune și foc. Eu care mi-am sacrificat toată viața pentru tine... Eu, care al treilea an merg la seminarul de politică curentă!

— Aveți, se vede, lectori proști...

— Dar ce amestec au lectorii în chestia asta?! Ca om care cugetă, știu și eu că în viață există pretutindeni greutăți. Numai de am avea atîta timp să le putem birui pe toate! Crezi că mie mi-a fost ușor cînd am învățat la Institutul de stomatologie? Cînd am extras pentru prima dată un dinte...

— Știu, știu, o îngînă fiica, dînd din mîini. „S-a auzit un trosnet îngrozitor, bolnavul a sărit de pe scaun, dar eu nu m-am pierdut..." Mamă, ce să mai vorbim mult? Hotărîrea e luată. Opt fete de la noi din clasă pleacă să lucreze la țară. Vom intra într-un

colhoz și în același timp vom urma cursurile fără frecvență ale unui institut de agronomie. Și asta s-a hotărît. Pleacă și o serie de băieți.

— Aha, și băieți?! replică, lungind cuvintele, Galina Grigorievna. Și cu siguranță că pleacă și Volodea Ciuprov?!

— Da, pleacă și el!

— Atunci am înțeles! Mă întreb numai de ce mai amesteci aici ziarele, greutățile, materiile înalte. Mai bine spuneai de la început că Volodea ți-a făcut un semn să vii, și tu gata, fuga după el. Ce rușine!

— Fără cuvinte vulgare, te rog! strigă Liusia cu o voce subțire de soprană.

— Și tu nu țipa la maică-ta!

— Văd că tu țipi!

— Ba tu țipi!...

Și mai țipară îndelung, fără să se audă una pe alta, după care Liusia ieși trîntind atît de tare ușa, încît instrumentele Galinei Grigorievna, care stăteau într-un pahar pe o măsuță înaltă, acoperită cu smalț alb, zăngăniră jalnic și subțirel.

Rămasă singură, Galina Grigorievna vărsă cîteva lacrimi de supărare și durere. Apoi, după ce se mai liniști puțin, începu să se gîndească la cele întîmplate.

„Bineînțeles că totul e numai din cauza lui Volodea Ciuprov. Mă întreb ce-a găsit la el? Nici vorbă, e un băiat serios, nu un golan, un bulevardist, dar... e mic, slab, palid și cu ochelari. Filozof! Mie, la vîrsta ei, nu-mi plăceau de loc filozofii, numai tinerii îndrăzneți și veseli. E adevărat că Fedea nu era de loc îndrăzneț. Ei, dar cu Fedea era cu totul altceva,

el nu-mi era o simpatie trecătoare, un simplu flirt! Aoleu, dar dacă cumva și acest Volodea Ciuprov e pentru Liusia «cu totul altceva»?", se gîndi Galina Grigorievna și, speriindu-se de propriul ei gînd, spuse cu glas tare:

— Nu, nu! Ce idee! E doar o fetiță încă!

„Pasiunea asta a ei pentru «filozof» o să treacă cu siguranță, continuă să-și zică în gînd Galina Grigorievna, și atunci toată nebunia asta cu plecarea la țară va trece și ea, va deveni plicticoasă, fără interes. Se va întoarce fuga acasă, dar rănită sufletește și slăbită fizicește. Și în plus va pierde un an, ba o să i se mai spună că e și dezertoare... Or s-o mai dea și la ziar! Groaznic! Trebuie neapărat s-o opresc, să fac ceva! Dar cum să fac? Ce să fac?!"

Și deodată, Galina Grigorievna văzu clar ce are de făcut. Trebuie să se ducă numaidecît acasă la Ciuprov; tatăl „filozofului" e, se pare, economist și lucrează la o instituție, așa că o va găsi numai pe maică-sa și va sta de vorbă cu ea, spunîndu-i direct: „Dumneata ești mamă, eu sînt mamă, noi o să ne înțelegem. Te implor, exercită-ți toată influența asupra fiului dumitale și determină-l să-mi lase fata în pace. Vrea, după absolvirea școlii de zece ani, să plece la țară? Foarte bine, n-are decît să plece! Dar să n-o tragă și pe fată după el. Ea e o fetiță slăbuță, firavă, cînd a fost mică a suferit de tuse măgărească și de dublă pneumonie. E adevărat — eu sînt medic-dentist, dar am făcut și studii de medicină generală și îmi dau seama că ea nu-i în stare să suporte munca la țară. Îți promit că va răspunde la scrisorile lui..."

Gîndurile acestea îi fură întrerupte de zbîrnîitul strident, insistent, al soneriei.

Galina Grigorievna se încruntă.

„Un pacient! Prost a mai picat și ăsta!"

Se duse în antreu și deschise ușa. Se văzu în fața unei femei înalte, slabe, ce purta un trenci alburiu. Pe cap — nimic, așa că i se vedea părul negru, ușor încărunțit. Dar pleoapele roșii și umflate, nasul lung și subțire, îi dădeau un aer de pasăre.

„Parcă e o cioară de cîmp speriată!", își spuse în gînd Galina Grigorievna și zise cu glas tare:

— Nu pot să vă primesc, plec chiar acum de-acasă!

— Vă rog din tot sufletul! Trebuie neapărat să vă vorbesc!

— Vă doare așa de tare?

— Da, mă doare foarte tare! răspunse cu foc necunoscuta. Sînt mama lui Volodea Ciuprov.

Uluită, Galina Grigorievna se dădu un pas înapoi.

Femeia intră înăuntru, și se așezară amîndouă pe o canapeluță. Vizitatoarea își scoase batista din poșetă și o duse la ochi.

— Vă ascult, zise nerăbdătoare Galina Grigorievna.

Ciuprova își vîrî batista înapoi în poșetă pe care o închise cu zgomot și începu pe un ton patetic:

— Dumneata ești mamă și eu sînt mamă! Nu se poate să nu ne înțelegem una pe alta.

„Doamne, parcă mi-a luat vorbele din gură!", își zise Galina Grigorievna și deveni și mai atentă.

— Am o rugăminte fierbinte la dumneata: să-i vorbești fiicei dumitale... Vrea să plece la țară. Foarte bine! N-am nimic de zis, e o faptă lăudabilă, un act

patriotic. Dar de ce vrea să-l tragă după ea și pe Volodea ?!

— După părerea mea, Volodea al dumitale caută s-o tragă după el pe Liusia! exclamă Galina Grigorievna.

— Nu, nu, te asigur că vina o poartă ea!... Volodea e un băiat slăbuț, bolnăvicios, cînd era mic a suferit de scarlatină, munca la țară nu e pentru el... Și în general, visam să ajungă academician!

— Dar mi se pare că au de gînd să urmeze cursurile fără frecvență la un institut agronomic.

— Fleacuri, fleacuri! O să vezi că toate astea au să se termine cu o rană în suflet! Dumneata ești mamă și eu sînt mamă. Te implor, stai de vorbă cu Liusia dumitale și convinge-o să-l lase pe fiul meu în pace. Îți făgăduiesc în schimb că dacă o să-i scrie am să-l pun să-i răspundă imediat!...

Galina Grigorievna se simți cuprinsă de un puternic sentiment de dezgust și antipatie.

— Nu pot să discut cu ea asemenea subiecte, îi spuse ea rece, răspicat. Liusia e o ființă foarte independentă. În timpul războiului eu am plecat pe front, am lucrat într-un batalion sanitar. Liusia a crescut singură, la bunica... și asta i-a imprimat un caracter independent.

Ciuprova tăcea, cu capul plecat într-o parte.

Galinei Grigorievna i se făcu milă de ea.

— Dar dumneata ai vorbit cu fiul dumitale?

— Am vorbit, și Ciuprova făcu un gest de disperare. Zice că eu... nu simt spiritul vremii!

Zîmbi trist și se sculă.

— Nu trebuia să vin la dumneata. Iartă-mă!

— Dă-mi voie să te conduc, spuse Galina Grigorievna, îmblînzită.

Era o seară caldă și senină. Luna plină sta cocoțată sus, pe cerul senin, albastru-închis, și se uita părintește la lunile mici și rotunde cocoțate pe felinarele de pe stradă. Dinspre ferestrele deschise și puternic luminate se auzea muzică. La radio un bas celebru cînta *Puricele* de Musorgski și hohotele lui de rîs răsunau în lumea întreagă.

Galina Grigorievna și Ciuprova merseră în tăcere cîțiva pași și deodată îi zăriră pe Liusia și Volodea, care veneau din direcția opusă, pe celălalt trotuar. Tinerii discutau ceva cu înflăcărare și pe fețele lor, palide în lumina lunii, se citea atîta fericire, încît ambele mame își dădură seama că nu trebuie să-i deranjeze și, parcă printr-o înțelegere tacită, se traseră în același timp deoparte, ascunzîndu-se la umbra deasă a unui tei bătrîn.

O FAMILIE CIT SE POATE DE OBIȘNUITA

Îmi telefonează deunăzi o veche prietenă, pe care n-o mai văzusem de cîțiva ani, și-mi zice:

— Foarte urît să-ți uiți prietenii vechi.

Cu clasica mea prezență de spirit și cu abilitatea care mă caracterizează, îi răspund:

— Nu eu i-am uitat, ci ei m-au uitat pe mine!

— Noi ți-am telefonat de mai multe ori, dar nu te-am găsit la Moscova.

— Și eu v-am telefonat și nu v-am găsit.

Am început să stabilim cînd, pe cît timp și unde am fost respectiv plecați, și după ce ne-am lămurit, vechea mea prietenă îmi zice:

— Ce coincidență ciudată; noi ți-am telefonat tocmai cînd nu erai la Moscova, iar dumneata ne-ai căutat tocmai cînd nu eram noi. Dar hai să nu mai intrăm în amănunte. Să întoarcem fila. Voiam să te anunț că acum un an am devenit bunică.

Mi-a apărut imediat în fața ochilor un obraz proaspăt de femeie, cu gropițe, cu ochi șireți, căprui, scînteietori, și trupșorul ei mlădios și subțire de pasionată jucătoare de tenis. Cîți ani o fi avînd acum? Hai să zicem patruzeci! Poate ceva mai mult.

Îi zic cu uimire, ce-i drept, naivă:

— Dumneata, bunică?! Nu se poate!

Aud un rîs vesel și melodios, în care am simțit însă și un ușor regret:

— Dragul meu, aș fi fost și eu bucuroasă să fi devenit numai mătușă, dar, din păcate, sînt bunică.

— Și cine... ți-a făcut figura asta? Nu cumva Jenka?!

— Ciudată întrebare! Păi, cine altul? Bineînțeles că Jenka!

— Ei, lasă-mă! Piratul cela mic cu pistrui pe nas, care ne aducea mingile la tenis și miorlăia cînd pierdeai?

— Lasă că n-a avut el chiar atît de des prilejul să miorlăie, mi-a răspuns vechea mea prietenă, cu acea încredere în sine pe care i-o cunoșteam atît de bine. De altfel, piratul cela mic este acum pianist. Și se zice că are talent. Cîntă la marile concerte. Nevastă-sa e și ea pianistă. Cînd se așază să cînte la patru mîini, Dimka...

— Iartă-mă, te rog, dar cine e Dimka?

— Nepotul meu, îmi zice proaspăta bunică; și avui impresia că receptorul nu-și mai încăpea de mîndria cu care fuseseră rostite aceste două cuvinte.

— Și ce ziceai că face Dimka, cînd piratul și soția lui cîntă la patru mîini?

— Urlă cu o voce de bas, și iese un trio încîntător. Vino să-i auzi. Hai, vino chiar astăzi. Vii?

— Viu neapărat, spusei eu. Dar aș vrea mai întîi să știu ce face bătrînul meu prieten Vasili, „bunicuțul“? Cum o duce?! E acasă?

— Nu! Vasili a fost trimis de ziarul lui în Altai. Dacă iei numărul de astăzi al gazetei ai să-i vezi fotografia. A fost și în Turkmenia. Iar înainte de asta a fost cu avionul la cercetătorii polari.

— Înseamnă că înainte a fost numai un simplu neastîmpărat, pe cînd acum a devenit un bunic neastîmpărat. Așa e?

— Așa e. Te așteptăm, vino!

Și m-am dus. Ne-am așezat la masa încărcată cu toate bunătățile unui *Gastronom* din Capitală, servite cu dărnicia lui Lucullus, și am început să ne amintim de trecut și de bătăliile pe care le dădeam pe terenurile de tenis de lîngă Moscova.

Amintindu-și de ele, ochii bunicuței strălucesc tinerește și eu văd înaintea mea nisipul auriu de pe teren, aud șuieratul mingii care zboară ca o ghiulea mititică, albă, și simt în mînă greutatea rachetei. Iar în timp ce noi vorbim, piratul cel mic, devenit un vlăjgan simpatic, se uită fericit în gura maică-si și caută din răsputeri să pară un tată și un soț serios. Soția lui — o blondă mititică, cu niște ochi căprui adorabili — se ridică la fiecare minut de la masă ca să se ducă să vadă cum doarme Dimka, care e în odaia vecină. Iar Dimka doarme de mama focului, face băsicuțe pe la colțurile gurii și își încrețește năsucul teribil de independent, deși e numai un bumbișor roz-alb.

Îmi făcea plăcere să privesc această idilă familială și nu mi-e rușine s-o mărturisesc, deși, dată fiind funcția mea grea de satiric, sînt dator așa cum mă învață unii critici să am o atitudine rezervată față de manifestările simple și calde ale sentimentelor omenești.

Admiram tînăra bunică, cu ochii ei scînteietori și strengărești, și deodată îmi zisei în gînd: „Bunică, bunică, dar de fapt această bunicuță se deosebește de altele; ea face parte dintr-o generație care n-a cunoscut niciodată un sergent de stradă sau un capitalist în carne și oase". I-am spus acest lucru. Și bunicuța s-a grăbit să-mi confirme profunda mea constatare:

— Așa e! M-am născut în 1917, cînd s-a terminat cu hidoșeniile astea.

— Splendid! Și în viața dumitale ce-ai văzut, bunicuțo?!

— Am apucat să văd destule și multe! Stai să-mi amintesc... Cînd eram mică, am asistat cu tatăl meu, care era inginer, la solemnitatea punerii în funcțiune a centralei hidroelectrice de pe Nipru. Mă luase cu el. „Las' să vadă copilul istoricul eveniment." Copilul eram eu, bunica de acum! Îmi aduc aminte parcă ar fi fost azi...

— Stop! Va să zică, să reținem acest lucru: bunica n-a mai văzut capitaliști în carne și oase, în schimb a văzut un eveniment istoric — punerea în funcțiune a centralei hidroelectrice de pe Nipru. Să trecem la fecior. Hai, fost tinere pirat, e rîndul tău să răspunzi. Bineînțeles că nici tu n-ai văzut vreun capitalist în carne și oase.

— Ba tocmai, eu am văzut!

— Unde, cînd, în ce împrejurări?

— Anul trecut, cînd am fost în excursie în Italia. E Italia o țară capitalistă? Este! Clar deci că trebuie să fi văzut pe stradă, la cafenea ori în automobil, un capitalist în carne și oase. Sînt doar acolo cîți vrei.

— M-am referit la un capitalist de-al nostru, rus.

— De-al nostru n-am văzut.

— Dar ce-ai văzut la viața ta, mare și epocal?

„Fostul pirat" se gîndi și, după un moment de gîndire, zise serios:

— Lucrul cel mai mare și mai emoționant pe care l-am văzut a fost desigur parada victoriei de la Moscova, cînd au trecut diviziile în pas de paradă, și soldații azvîrleau steagurile fasciste pe caldarîmul Pieței Roșii, lîngă Mausoleu. Eram cu tata...

— Stop! făcui eu. Va să zică, fiul a văzut și el cu ochii lui un mare eveniment istoric: finalul, ca să zic așa, al celui mai mare război din cîte...

— Stop! mă întrerupse deodată blondina, care pînă atunci tăcuse sfioasă. Iar Dimka a văzut sputnikul, cînd a zburat pe deasupra Moscovei; asta chiar că a fost un eveniment cum n-a mai văzut lumea de cînd există, n-o să ziceți că nu.

— Cum adică? S-a dat jos Dimka din pătuț și s-a tîrît pe picioruşele lui pînă la planetariu?

— Firește că nu singur. Degeaba vrei să glumești. Toți voiam să vedem sputnikul, cînd o să treacă deasupra orașului. Dar trebuia să ne sculăm foarte devreme pentru ca să putem fi în piață la cinci dimineața. Mama și Jenka dormeau atît de adînc, încît mi-a fost imposibil să-i trezesc. Și atunci l-am îmbrăcat frumușel pe Dimka, l-am luat în brațe și m-am repezit pînă acolo. Căci de aici nu-i departe...

— Și cum a reacționat Dimka la istoricul eveniment?

— A urlat înfiorător! Îți închipui ce-a fost. Era să intru în pămînt de rușine! E drept că nimeni nu s-a uitat la el, aveau oamenii la ce să se uite cînd a

apărut sputnikul. Totuși tovarășul Dimka s-a cam făcut de rîs, însă va putea spune că a văzut sputnikul deasupra Moscovei.

De alături, din dormitor, se auzi un scîncet. Era semnalul lui Dimka că s-a trezit. Ne-am ridicat de la masă și ne-am dus la el. Stătea în pătuț, cu ochișorii deschiși, foarte demn, trandafiriu și cald.

— Ei, mă banditule, zise tînărul pirat de ieri, azi tată și soț. Cînd ai să te faci mare tu ai să zbori cu siguranță în Venus ?

Dimka zîmbi drăgălaș. Zîmbi fiindcă stătea într-un pătuț cald și moale, fiindcă se simțea bine și sătul, fiindcă vedea aplecată asupra lui privirea drăgăstoasă a maică-si.

Eu mă uitam la bunică, la fiu, la noră și la nepot și mă gîndeam la ceea ce au adus măreț timpurile noastre minunate și grele în această familie atît de obișnuită, atît de simplă !

PROHOR ȘI LORD

La Moscova, pe strada Poleanka, locuia într-un vechi apartament boieresc dintr-o clădire mare și frumoasă, cu opt camere, toate cu ușile spre coridor, stenodactilografa Vera Ilinicina Gusîkina. Vîrsta? Să n-o precizăm. Nu era încă tomnatică, dar vai, nici... văratică. Înfățișarea? Plăcută. Nu era o frumusețe, dar toată lumea găsea, de pildă, că Vera Ilinicina are niște ochi minunați, de un albastru-cenușiu, ca valurile mării în secțiune transversală. Avea și gura frumos arcuită, proaspătă, numai că pe margini era crestată de niște cute de amărăciune — urme ale singurătății ei de femeie.

Vera Ilinicina era despărțită de soțul ei. Se despărțiseră în urmă cu șapte ani și după ce făcură schimb de locuințe, dînd apartamentul lor separat contra a două camere în raioane diferite, acum locuia singură. Cine purta vina despărțeniei? Personal, dacă mă întrebați, cred că el, nu ea. Dar să nu intrăm nici aici în amănunte!

Ca funcționară, Vera Ilinicina era un element de toată lauda. Lucra la organizațiile oamenilor de artă — la scriitori, la compozitori, la pictori. Și peste tot

era considerată mare meșteră în meseria ei. Putea să vorbească oricît de repede, de confuz și de brambu-rit un orator, Vera Ilinicina nota totul clar, bătea apoi singură la mașină textul descifrat și abia după asta, cînd îl citeai, îți puneai mîinile în cap de ce-ai putut spune în focul elocvenței.

Trebuie să mai adăugăm că Vera Ilinicina avea un motan, pe nume Prohor — un admirabil exemplar de rasă felină, roșcat, cu ochi albaștri, enigmatici, foarte distanțați.

Vera Ilinicina pleca la lucru, iar Prohor rămînea toată ziua pe consola oglinzii din antreu, nemișcat, plin de importanță și cu un aer aristocratic, dispre-țuitor. Ochii pe jumătate închiși îi străluceau miste-rios, iar pe botul lui gras, mustăcios, sceptic parcă scria: „Vă disprețuiesc pe toți!"

Dar îndată ce Prohor auzea pasul greu al Verei Ilinicina pe scară (și el știa să deosebească pașii ei dintr-o mie), sărea într-o clipă jos și se ducea la ușă. Vera Ilinicina intra cu cearcăne sub ochi de oboseală și îi spunea prietenos: „Bună-seara, Prohor". Mota-nul mieuna scurt, răspunzîndu-i la bună-seara, și tor-cînd galeș, alerga cu coada bîrligată pe coridor luînd-o înaintea stăpînei.

Vara, Vera Ilinicina plecă să se odihnească la Alupka, în Crimeea. Prohor rămase în grija vecinei ei, Svetocika Tolokonțeva, asistentă medicală la o policli-nică. Svetocika era prietenă cu Vera Ilinicina și îi făcea bucuros tot felul de mici servicii.

Cînd după o lună Vera Ilinicina se întoarse bron-zată, cu puteri noi și cu reflexele încă nestinse ale

valurilor albastre în ochii ei frumoși, Svetocika rămase cu gura căscată cînd o văzu intrînd în apartament.

— Verocika Ilinicina, dar ești de nerecunoscut, așa de bine arăți! Te-ai făcut... cum să-ți spun, draga mea... Vai, tare aș vrea să te sărut, dar la noi la policlinică bîntuie o gripă îngrozitoare, și mai bine renunț!...

Vera Ilinicina zîmbi, o sărută pe Svetocika pe obrazul ei proaspăt și tare ca un măr, apoi îl luă în brațe pe Prohor, care torcea bucuros, și începu să-l mîngîie și să-l sărute cu dor, parcă cu un fel de „pasionată melancolie", după cum i se păru Svetocikăi.

— Svetocika, treci pe la mine deseară, cînd vii de la serviciu, îi zise Vera Ilinicina, continuînd să mîngîie motanul. Ți-am adus niște pere *Duchesse* veritabile, excepționale. Și apoi aș vrea să mă sfătuiesc cu dumneata într-o chestiune.

Pe chipul stenodactilografei apăruse ceva neobișnuit, emoționant, romantic. Parcă din toată figura ei se degaja lumină.

„S-o fi îndrăgostit acolo", își zise Svetocika.

Chiar așa era. Stenodactilografa noastră se îndrăgostise! Se îndrăgostise de un medic veterinar din Voronej, un bărbat de cincizeci de ani, văduv, pe care-l cunoscuse la casa de odihnă din Alupka.

— Numai, pentru numele lui dumnezeu, te rog să nu crezi că am avut cumva cu el o idilă din acelea banale, ca la băi, îi povesti Vera Ilinicina seara Svetocikăi. Mă cunoști și știi că nu sînt eu omul să am asemenea aventuri. Și nici Serghei Ivanovici nu-i așa ceva. E un om serios, pasionat de știință, lucrează la teza de candidat despre profilaxia brucelozei la viței.

Mi-a citit din ea, și e captivantă! Nici prin gînd nu mi-a trecut că poate să mi se întîmple așa ceva!

— Vorba cîntecului: *„Iubirea-n suflet se strecoară atunci cînd nici nu te aștepți"*, zise Svetocika zîmbind și cu spiritul ei practic întrebă apoi: Dar el te iubește?

— Cred că mă iubește.

— Și ce-ați hotărît?

— Serghei Ivanovici stăruie să mă mut cît de repede la el, la Voronej. Are acolo locuință, gospodărie, grădiniță...

Svetocika clătină din cap și spuse:

— Adică să pleci din Moscova. Știi... chestia asta trebuie bine chibzuită, și ca să nu se stropească cu zeama dulce mușcă cu băgare de seamă dintr-o pară coaptă.

— Nu asta m-ar opri, spuse îngîndurată Vera Ilinicina. Sigur că îmi pare rău să părăsesc Moscova, dar ce să-i faci dacă așa s-a nimerit. Cu omul pe care-l iubești poți trăi oriunde: și în pădure, și în tundră, și în cel mai pierdut colț din lume. Crede-mă, Svetocika. Și nu uita că Voronejul este un oraș frumos, un vechi oraș rusesc. Există însă un alt „dar" mai serios... Deși poate ai să rîzi.

Și, după o scurtă tăcere, Vera Ilinicina spuse aproape în șoaptă:

— Nu știu ce să fac cu Prohor.

— Cum adică, ce să faci? Ia-l cu dumneata, la Voronej, ce mai vorbă! Cu atît mai mult cu cît... alesul inimii dumitale e veterinar. Așa că trebuie să iubească animalele!

— El le iubește, dar are un pudel negru, care nu poate să sufere pisicile. Și pur și simplu le sfîșie cînd le vede. Îl cheamă Lord. Am aflat tot.

— Atunci n-are decît Serghei Ivanovici al dumitale, în calitate de bărbat, să facă un sacrificiu și... să-l dea cuiva pe Lord al lui.

— Asta e exclus! Îl adoră!

— Apoi să se decidă dumnealui pe cine adoră mai întîi: pe dumneata sau pudelul!

Vera Ilinicina oftă trist.

— Ei, nu-i chiar atît de simplu, Svetocika. Serghei Ivanovici e un om mai în vîrstă: are deprinderile lui, tabieturile lui. Trebuie să ținem seama de asta!

— Atunci fă dumneata un sacrificiu, Vera Ilinicina. N-ai să te apuci acum să renunți la fericire din cauza unei pisici. Lasă-mi mie motanul. Îți dau cuvîntul meu că am să am toată grija de el. Sau dacă vrei, îl pot duce la policlinica noastră, am să vorbesc cu medicul-șef. Îl putem trece pe Prohor chiar în statul personalului.

— Cu nici un preț! spuse cu înflăcărare Vera Ilinicina. Auzi, Prohor?! Să te dea pe tine la policlinică!

Auzindu-și numele, motanul care stătea culcat pe covor se ridică și miorlăi politicos.

— Uită-te la el, parcă nici nu-i motan, continuă Vera Ilinicina cu aceeași pasiune. El e un adevărat omuleț roșcovan, un prieten adevărat și atît de sensibil că înțelege toate cele! Și dumneata zici să-l părăsesc. Prohor, spune-mi, pot eu să te părăsesc?!

Încovoindu-și spinarea, Prohor începu să zgîrie covorul cu labele din față ca să-și mai îndrepte șira

spinării. Minunații lui ochi albaștri, cu irisul brăzdat de dungulițe negre, priveau liniștit pe stăpînă-sa și parcă spunea prin întreaga lui înfățișare: „Personal n-am nici o grijă de soarta mea".

Trecu o lună. Slăbită și tristă, Vera Ilinicina umbla ca o umbră. Se frămînta. Veterinarul îndrăgostit tuna la telefon și fulgera la telegraf, chemînd-o, implorînd-o, zorind-o să vie.

Pînă la urmă, luîndu-se după sfatul prudentei Svetocika, hotărî să procedeze în felul următor: să-și păstreze deocamdată locuința din Moscova, să plece la Voronej, chipurile, în concediu fără plată și să vadă care e situația pe teren. Iar pe Prohor să-l ia cu dînsa, punîndu-i astfel pe veterinar și pe pudel în fața unui fapt împlinit.

— La urma urmei, oamenii pot fi tratați prin hipnoză, îi spusese Svetocika rîzînd. N-are decît și veterinarul dumitale să facă un efort și să-i aplice lui Lord al lui această metodă, să-l sugestioneze că-i interzice să se repeadă așa, fără nici un rost, la pisici. Și cred că nici Proșka nu se va lăsa călcat pe coadă, nu e el motanul ăla să se supună unei agresiuni!...

Vera Ilinicina și Prohor plecară. Peste o săptămînă Svetocika primi o telegramă: „Serghei Ivanovici adevărat cavaler Lord fermecător. Speranțe sfîrșit fericit. Sărutări Gusîkina." După care Vera Ilinicina nu mai scrise nimic.

Între timp Svetocikăi începu să-i facă curte un oarecare Gheorghi Gheorghievici Bliukin, crai cam răscopt, care avea oarecari legături cu teatrul. Svetocika îi făcuse la policlinică diatermie, și astfel se cunoscură.

Gheorghi Gheorghievici îi plăcu Svetocikăi. Era înalt, uscăţiv, cu ghiocei la tîmple, elegant şi foarte politicos. O invită să vadă *Fata fără zestre* într-o nouă montare. Svetocika îşi puse o rochie de stofă, foarte drăguţă de altfel, îşi făcu manichiura, se coafă şi se duse la teatru.

Vedea pentru prima oară *Fata fără zestre* şi a plîns tot timpul spectacolului de mila soartei triste a Larisei. Plînse atîta, încît nasul i se umflă, iar pleoapele i se făcură roşii, dar ce roşii!

Gheorghi Gheorghievici se uita mereu la ea în întunericul sălii, ridica umărul bolnav şi îi şoptea cu dulce ironie:

— Vai, vai, avem nervii slabi, care va să zică. Ar trebui să ne tratăm!

O duse pe Svetocika acasă cu taxiul (ea îşi spuse: „Imediat se vede cînd omul e cavaler, parcă ar fi veterinarul Verei Ilinicina"), iar la despărţire îi sărută mînuţa aspră de la atîta spălat. Şi asta îi făcu Svetei o impresie puternică.

După vreo trei zile, Gheorghi Gheorghievici o invită din nou pe Svetlana, de data asta la discutarea spectacolului *Fata fără zestre*. „O să iau şi eu cuvîntul!", îi spuse el, dîndu-şi aere.

Cînd Gheorghi Gheorghievici se urcă la tribună în costumul lui gri-închis, înalt şi prezentabil cum era, lui Svetocika începu să-i bată inima ca la examenul de maturitate. Gheorghi Gheorghievici se uită grav la oamenii din sală şi cu o voce scîrţîitoare începu să critice spectacolul care îi plăcuse Svetocikăi atît de mult. Ea află astfel că actriţa care a emoţionat-o pînă la lacrimi în Larisa „n-a atins nivelul cuvenit", iar

actorul care l-a interpretat pe Karandîșev „n-a exprimat bine personajul" și că în general tot spectacolul poartă „pecetea vetustă a eclectismului". Gheorghi Gheorghievici vorbi foarte mult, cursiv, dar plicticos și cu toate că rosti de mai multe ori cuvîntul „dragoste", acest cuvînt suna în gura lui sec, rece, ca și cum nu s-ar fi referit la un sentiment înălțător și poetic, ci la boala sa — plexita.

În sfîrșit, isprăvi de vorbit, se întoarse la locul său și o întrebă în șoaptă pe Svetocika:

— Cum ți-a plăcut critica mea?

— Mi-a plăcut, răspunse plouată Svetocika. Numai că a fost cam lungă. Mă cam doare capul și vreau să plec.

— Bine, să mergem. Te conduc.

Își luară hainele de la garderobă și plecară. Pe drum Gheorghi Gheorghievici spuse Svetocikăi să intre cu el neapărat într-o cofetărie, să bea ceva, un vin eventual, să se încălzească și atunci „o să-i treacă căpșorul". Svetocika se învoi ca să nu-și supere cavalerul.

În cofetărie nu era lume multă. Se așezară într-un colț, la o măsuță mică de marmură. Gheorghi Gheorghievici comandă pentru Svetocika înghețată de nuci și un păhărel de porto, iar pentru el un coniac.

La radio se transmitea o melodie frumoasă și romantioasă, dar Sveta simțea greutate și neliniște în suflet. Gheorghi Gheorghievici o privea printre gene cu ochii lui cenușii și iscoditori, își mîngîia tîmplele cărunte, sorbea din coniac, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat, și vorbea despre garsoniera sa confortabilă

pe care fetele din cercul lui o numesc „cuibușor superplăcut".

Povestind aceste lucruri, încercă să mîngîie pe sub masă genunchiul cald și rotund al Svetocikăi, dar fata își retrase piciorul cu un gest atît de brusc, încît era cît pe-aci să răstoarne măsuța cu tot ce era deasupra. Gheorghi Gheorghievici se sperie și nu se mai legă de dînsa.

Ieșiră din cofetărie — el luă iarăși un taxi, dar nu ca să viziteze cuibușorul superplăcut, ci ca s-o conducă acasă pe Sveta. Gheorghi Gheorghievici stărui s-o însoțească pînă la ușa apartamentului, căci cine știe ce i se poate întîmpla unei fete pe care o doare atît de tare căpșorul.

Pe palierul cufundat în semiîntuneric, începu deodată să pufăie, o cuprinse pe Svetocika de talie și încercă s-o sărute, trimițîndu-i mai întîi ca soli vestitori mirosurile de coniac și de pastă de dinți. Sveta nu-și mai putu stăpîni sentimentul de dezgust și antipatie pe care i-l stîrnise Gheorghi Gheorghievici Bliukin. Se smulse din îmbrățișarea lui și spuse ironic și tăios:

— Pacient, calmează-te!

Gheorghi Gheorghievici zîmbi cam albastru.

— Astăzi ești dumneata pacientă, nu eu. De ce faci mofturi, pisicuțo?! Și apoi mai încet: Hai să stăm puțin la dumneata. Camera dumitale e departe? N-o să ne audă nimeni. Ne strecurăm încetișor pe coridor... ca niște șoricei, și rîse dezgustător, parcă ar fi behăit.

Sveta îi repezi un pumn în piept cu toate puterile. El se văzu proiectat la cîțiva pași și căzu pe palier. Căciula îi zbură din cap. Sveta profită și fugi sus pe scară, spre camera ei.

Cînd deschise ușa și aprinse lumina, zări pe consola oglinzii din antreu pe Prohor, dormind. Surpriza fu atît de neașteptată, încît Svetocika scoase un țipăt și ca vîntul alergă pînă la camera Verei Ilinicina. Bătu la ușă. Auzi o voce slabă :

— Intră !

Deschise ușa.

Vera Ilinicina, trasă la față, cu ochii triști, ședea pe divan în fața valizei deschise și-și aranja lucrurile. Cele două femei se sărutară. Cîtva timp tăcură. Apoi Svetocika, zguduită, o întrebă :

— V-ați despărțit ?

Vera Ilinicina dădu trist din cap.

— Și chiar din cauza motanului ?

— Nu. Lord și Prohor s-au împrietenit grozav. N-aș vrea acum să intrăm în amănunte, Svetocika... La vîrsta noastră e greu să începi o viață în comun. Eu am obișnuințele mele, el pe-ale lui... Într-un cuvînt — ne-am certat... Și m-am gîndit că a doua oară n-o să mai pot să îndur ceea ce am îndurat o dată. Așa că am hotărît să rup și să plec.

— Și cum te-a lăsat să pleci ?! Te iubește doar !

Vera Ilinicina nu răspunse.

— Vera Ilinicina, cred că în general nu există dragoste, spuse Sveta, cu foc. De altfel lucrurile acestea trebuie privite mai simplu, fără fantezie.

— Nu, că dacă mă iubește cu adevărat, atunci... începu stenografa, dar lăsă fraza la mijloc și tăcu din nou.

— Și ce-o să faci acum, Vera Ilinicina ?

— Ce-am făcut și pînă acum.

Și viața își reluă cursul ei dinainte. Vera Ilinicina alerga pe la consfătuiri, conferințe, seminare. Sveta trata plexite și artrite la policlinică, iar Prohor dormea pe consola oglinzii.

Într-o zi apăru din nou la policlinică Gheorghi Gheorghievici Bliukin. Svetei nici nu-i dădu bună ziua, iar cînd sora-șefă spuse zîmbind și cu subînțeles: „O să se ocupe Svetlana de dumneata", el făcu o mutră acră și răspunse dinadins tare, ca să audă toată lumea: „Nu, te rog, nu fata asta grosolană!" Svetocika, care stătea în spatele perdeluței de mătase, în cabină, se aprinse la față și zise tot tare ca să audă „dumnealui": „Dai cîteodată peste un bolnav pentru care e păcat să consumi curent". Și ieși de după perdeluță cu capul în sus, trecu pe lîngă Gheorghi Gheorghievici, care stătea îmbufnat, și intră în cabinetul profesorului consultant, pe a cărui ușă scria pe o tăbliță: „Boli de inimă". Nu era nimeni înăuntru. Aici, singură, Svetocika plînse înăbușit vreo cinci minute. În felul cum se răzbunase pe ea Gheorghi Gheorghievici Bliukin era ceva deosebit de ofensator, dureros și murdar. Totuși, după cinci minute, se mustră ea însăși reproșîndu-și că este prea „sensibilă" și „o proastă care dă apă la șoareci pentru orice fleac", se aranjă și își zise încet:

— Gata! Destul cu fanteziile!

Seara, Vera Ilinicina (pe a cărei figură Svetocika parcă zări iarăși lumină) îi arătă o telegramă pe care o primise cu puțin înainte: „Lord dor nespus Prohor Stop Necesar întrevedere Stop Omenia și dragostea animale mă constrîng să vin urgent Moscova cu cîinele Stop Sper acordul dumitale Serghei".

— Pricepi ce înseamnă asta, Svetocika ? o întrebă Vera Ilinicina, cu fața radiind de bucurie.

— Să vedem ce-o să iasă, cum a zis orbul, îi răspunse Svetocika și adăugă : Mă doare capul, Verocika. Iartă-mă, mă duc să mă culc !...

După două zile, întorcîndu-se acasă de la lucru, Svetocika auzi încă din antreu lătratul tare al unui cîine. „A sosit Lord", își zise ea și zîmbi, fiindcă era un lătrat vioi, ca de joacă.

Bătu la ușa stenodactilografei. Nu-i răspunse nimeni. Iar lătratul continua. Atunci Svetocika întredeschise ușa și aruncă o privire în odaie. Un pudel negru, voinic, stătea cu labele desfăcute în mijlocul odăii și lătra la motanul, care își luase drept meterez piciorul mesei. Blana lui roșcovană se zburlise și era cu o labă în aer, gata de luptă, fixînd cu ghearele botul cîinelui. Iar pe divan ședeau lipiți unul de altul Vera Ilinicina și un bărbat simpatic, puțin cărunt, în costum bleumarin. După chipurile lor nespus de fericite fata își dădu seama că pe ei nu-i interesează acum nici Lord, nici Prohor și, în general, nimic pe lume ! Închise ușa la loc încet, oftă și se retrase în odaia ei.

IN DEȘERT

De fapt ar fi trebuit de mult să decoleze: motorul fusese verificat și era ca totdeauna într-o stare perfectă, scrisorile și coletele fuseseră încărcate, iar comisioanele verbale notate în carnet ca să nu fie uitate. Deci putea să pornească. Dar aviatoarea Glafira Kocetova, o fată înaltă, cu fața lată, rotundă, îmbrăcată într-o salopetă albastră cu fermoar, nu se decidea să decoleze. Se învîrtea în jurul grațiosului avion „PO-2" și se uita la acest aparat solid și de toată încrederea cu o privire atît de îngrijorată de parcă ar fi trebuit să zboare pentru prima oară.

Nu departe, lîngă un crîng de saksaul, se zăreau corturile și căsuțele albe ale exploratorilor și turlele negre de foraj ale geologilor. Dar pe vechea cărare pentru caravane, care trecea pe lîngă aerodrom, nu se vedea nici țipenie de om. Se auzea cum foșnesc prin nisip șopîrlele.

Întîrzierea plecării avea o explicație simplă: pe Glafira o conducea topograful expediției, Vasea Baskakov, un tînăr bronzat tare, cu nasul lung și gura delicată, și fata spera ca astăzi, chiar acum, Vasea îi va face așteptata declarație de dragoste.

Glafaira îl plăcea pe Vasea Baskakov. Se vedea că e un om bun, serios, un excelent lucrător (apăruse și o notiță despre el în ziarul bazei), și Glafira își și pregătise răspunsul pentru eventualitatea în care Vasea îi va spune în sfîrșit ceea ce trebuia să spună.

Dar nenorocirea era că topograful nu spunea ce trebuia să spună. Iar timpul trecea.

Înăbușindu-și un oftat, Glafira se sui în carlingă.

— Așadar, pleci de la noi, izbuti în sfîrșit să spună Baskakov, privind-o cu ochi plini de adorație pe Glafira, care i se părea mîndră și ironică.

— Plec, Vasenka, plec! Vrei să dai drumul elicei?

— Dau! Pentru dumneata fac orice, Glașa! Dar mai stai un minut.

— De ce, ce s-a întîmplat?

— Nimic. Așa, pur și simplu... Mai stai puțin!

— Nu mai pot. Trebuie să plec. Cui să duc salutări din partea ta la grupul numărul cinci?

— Tuturor băieților! Mai ales lui Kolea Sceolokov. Spune-le că ținem drapelul zdravăn, așa că să nu spere c-o să ni-l poată lua!...

— O să le spun. Vai ce fete drăguțe lucrează la turlele de foraj din grupul numărul cinci! Au acolo o turkmenă, tehnician-geolog, care a descoperit o apă cu numai 1,5 la sută săruri. Parcă e limonată, nu apă! Bravo ei! N-ai nici o drăguță în grupul numărul cinci, Vasenka? Dă-mi o scrisoare pentru ea, să n-ai nici o grijă c-o predau.

— Nu te lași de glume, Glașa, spuse cu amărăciune topograful.

Tăcură.

Liniștea deșertului fu deodată întreruptă de un vuiet vesel de motor. În zare, pe vechiul drum de caravane, se ivi un șir de autocamioane, care veneau în mare viteză.

— Is ale voastre, de la bază, spuse Vasea Baskakov. Aduc cherestea. Și alimente... Glașa... vreau... să-ți spun ceva.

Inima Glafirei se strînse ca la o cădere cu avionul într-un gol de aer de trei sute de metri.

Zîmbind silit, fata îi zise:

— Hai spune, Vasenka. Dar mai repede că pe cuvînt de onoare trebuie să plec.

— Îți spun imediat. Numai să treacă astea.

Cu un huruit înverșunat, autocamioanele trecură unul după altul în viteză prin fața avionului. Șoferul camionului din fruntea coloanei scoase capul pe fereastra cabinei și făcu semn cu mîna Glafirei și lui Vasea.

— Era Petea Smirnov, îi explică Glafira după ce trecu. Un șofer grozav, dar îi place să facă pe nebunul cînd conduce... Ce-ai vrut să-mi spui, Vasenka?!

Emoționat din cale-afară, topograful puse mîna pe bordul avionului, dar deodată se auzi un scîrțîit, ultimul autocamion frînă și se opri. De pe platformă sări ușor pe cărare un turkmen bătrîn, înalt și uscățiv, cu căciulă neagră de oaie în cap, purtînd un caftan uzat de culoare închisă și un ciomag în mînă.

Autocamionul plecă mai departe, iar bătrînul își îndreptă pașii direct spre avion.

— Ia uite ce musafir, Durdî Memedov! exclamă mirată Glafira.

Topograful nu-și putu ascunde un zîmbet ironic.

—„Finul" dumitale: nici acum nu pot să pricep cum a sfeclit-o atunci. Cercetător de urme, fiu al deșertului, și a scrîntit-o!

— Nu rîde, Vasenka. Deșertul e totuși deșert. Ți s-a întîmplat vreodată să te-apuce o furtună de nisip?

— Am avut plăcerea. Timp de trei ore am zăcut cu fața în nisip. Vîntul era atît de tare, încît aveam impresia că-mi intră pe-o ureche și-mi iese pe cealaltă!...

— Exact, și Durdî e doar bătrîn. Afară de asta era obosit, căci căutase atunci timp de nu știu cîte ore o cămilă. Cînd s-a pornit furtuna n-a mai văzut nimic în jur. Și s-a rătăcit. Fără apă, fără pîine... Oricui i se poate întîmpla asta. Oi, dar greu am aterizat atunci! Cît p-aci să capotez... *Salam,* tovarășe Durdî! strigă ea veselă bătrînului.

— *Salam, salam,* Glafir.

Durdî, majestuos, cu barba-i albă, se apropie repede de avion și luă cu delicatețe în mîinile sale aproape negre, tăbăcite de soarele dogoritor, mîna mică, dar puternică a rusoaicei, care îi salvase viața.

— Bun fatî, spuse el lui Vasea Baskakov, rostind cu greu cuvintele rusești.

— Sigur că e bună, îl aprobă Vasea Baskakov, chiar foarte bună.

— Forte, chiar bun, repetă Durdî Memedov, zîmbind cu gura-i știrbă.

— Cum o mai duci, tovarășe Durdî? Ce face nepotul dumitale? îl întrebă Glafira.

Durdî Memedov îi răspunse cu fraze lungi și înflorate, amestecînd vorbele turkmene cu cele rusești. Îi spuse că nepotul său Mahomed — „elev la Universitatea de stat din Asia Mijlocie" (unde învață ca să

ajungă doctor) — o duce, slavă domnului, bine. Apoi îi mai zise că i-a trimis lui Mahomed de curînd o scrisoare, în care l-a rugat să dea atenție deosebită acestei științe care te învață să prelungești viața omului, fiindcă el, Durdî, vrea neapărat să mai apuce vremea cînd aici, în deșert, se va aduce apă multă și în locul nisipurilor sterpe, pe care el totuși le iubește, vor înflori grădini bogate și vor înverzi ogoarele.

— Un înțelept a spus că omul care descoperă apă în deșert este mai presus de han și de comandanții de oști, încheie în turkmenă Durdî Memedov și făcu o plecăciune Glafirei și lui Vasea Baskakov.

Stingherită oarecum de această elocvență și de aceste plecăciuni, Glafira îi spuse lui Vasea :

— Îl auzi ? Adevărat orator ! Dar știi, Vasenka, eu îl înțeleg perfect. Și eu am hotărît același lucru : pînă nu se va construi canalul, pînă nu voi vedea cu ochii mei adusă aici apa, nu plec nicăieri. Voi lucra pe linia asta !

— Adevărat, Glașenka ?! exclamă Vasea Baskakov, foarte bucuros. Și eu tare mă temeam...

— De ce te temeai, Vasenka ?

— Mă temeam să nu te mute într-o bună zi pe linia Soci-Suhumi, să nu-ți iei zborul și... dusă ai fi fost !

— Păi și dumneata aici nu ești decît explorator. Într-o zi ai să termini prospecțiunile și... o să-ți iei valea.

— Nu, eu am luat hotărîrea fermă să rămîn pe șantier pînă la capăt. Am și discutat cu cine trebuie și mi s-a promis că voi rămîne. Eu doar, în afară de topografie, mai cunosc și radiotehnica.

Amîndurora le vine greu să-și ascundă bucuria și rîd fericiți. Uitîndu-se la ei, rîde și Durdî Memedov,

cel cu barba albă, fără să-i treacă nici un moment prin gînd că cel mai bun lucru pe care l-ar avea de făcut ar fi să se care pe nesimțite.

— Ei, am plecat! spuse voioasă Glafira. La revedere, tovarășe Memedov! Mă întorc peste o săptămînă, Vasenka! Așteaptă-mă.

Vasea trecu la elice.

Cu casca pe cap, cu un aer foarte grav, Glafira comandă:

— Contact!

Motorul începu să duduie, elicea se învîrtea ca turbată transformîndu-și deodată aripile, care nu se mai puteau distinge, într-o roată sclipitoare. Vasea și Memedov se dădură fuga la o parte, acoperindu-și fața cu palmele ca să nu le intre nisipul în ochi. Săltînd, avionul se puse în mișcare pe terenul nisipos și, după vreo două secunde, Glafira zbura în văzduh.

Vasea Baskakov o urmări cu privirea. Mai întîi avionul se văzu clar pe cerul de un albastru-palid, apoi se făcu cît o rîndunică, peste puțin timp se reduse la un punct negru, și în cele din urmă se topi cu totul dispărînd de pe firmament.

Topograful îl atinse pe umăr pe bătrînul turcmen și îi spuse încet:

— Să mergem, Durdî.

Porniră spre tabără. Durdî Memedov își mișca energic toiagul său apostolic, străduindu-se să nu rămînă în urma tînărului său tovarăș. Iar acesta făcea pași mari și siguri. Dar mergînd, se întorcea adesea și privea lung, cu melancolie și duioșie, cerul pustiu.

„Te aștept, Glafira!"

ZARVĂ MARE

Stăteam în biroul lui Ceaşkin şi aşteptam să termine de vorbit la telefon.

Era un spectacol interesant să-l vezi pe Ceaşkin vorbind la telefon.

Amîndouă mîinile îi erau ocupate : cu dreapta semna nişte hîrtii, cu stînga ţinea un tampon enorm, de-ai fi zis că e un fier de călcat, şi pe care el îl mînuia cu iuţeala uimitoare a unui scamator chinez. Iar receptorul îl ţinea lipit de ureche, susţinîndu-l cu umărul drept ridicat.

Cu capul aplecat într-o parte şi uitîndu-se la mine cu nişte ochi pierduţi, înnebuniţi, care nu vedeau nimic, Ceaşkin ţipa la telefon :

— Hai să zicem săptămîna viitoare ! Bine ?... Lunea viitoare ! Că la noi aici e zarvă mare, frate ! Nu mai ştim unde ni-i capul !... Rămîne aşa... Gata... Am terminat !

În acelaşi timp Ceaşkin mesteca ceva. În sfîrşit, puse jos receptorul şi mă observă.

Mă prezentai şi-i zisei :

— În odaia mea a căzut tencuiala. Trebuie reparat urgent. Totul s-a stabilit cu cei în drept. Trebuie numai ca dumneata să faci formele necesare.

Și îi pusei pe masă o hîrtie plină pe toate marginile de semnături și rezoluții. Dar Ceașkin nici nu-și aruncă ochii pe cererea mea :

— Uite ce e, tovarășe, vino săptămîna viitoare. Bine ?

— În camera mea nu se pate sta, tovarășe Ceașkin ! Îmi curge tot varul în cap !

— Ei, mai rabdă și dumneata... Mai puteți sta deocamdată în casă cu căciula în cap. Vino lunea viitoare și rezolvăm totul într-o clipă ! Acum sîntem în zarvă mare ! Nu ne mai vedem capul de treabă : ne-a căzut pe cap Ziua femeii.

— Dar ce, dumneata ești femeie, tovarășe Ceașkin ?

Zîmbindu-mi naiv, Ceașkin îmi răspunse :

— Cînd nu-ți vezi capul, frate, parcă mai știi dacă ești bărbat sau femeie...

În clipa aceea sună iarăși telefonul. Ceașkin luă receptorul, îl propti cu umărul drept de ureche și ochii îi deveniră iarăși pierduți și parcă orbi.

Îmi luai înapoi cererea și plecai. „Lunea viitoare" mă înființai din nou la Ceașkin.

Cu paltonul și cu căciula în cap, Ceașkin stătea lîngă biroul secretarei sale și îi vorbea grăbit.

— Oricine telefonează îi spui să revină săptămîna viitoare, miercuri. Dacă înjură, îi spui că sîntem în mare zarvă. Nu mai știm nici unde ni-i capul ! Asta e, și gata !

Cînd mă văzu, Ceașkin încercă s-o întindă, dar eu îi barai drumul și-i zisei :

— Mi-ați spus să vin astăzi, tovarășe Ceașkin. Eu sînt ăla căruia îi curge tencuiala în cap. Vă aduceți aminte ?

Ceașkin făcu o mutră nenorocită și fața-i grasă căpătă o expresie plîngăreață.

— Mi-aduc aminte, dragă tovarășe, mi-aduc aminte ! Dar... nu vezi ? Sîntem toți în zarvă mare. Rabdă puțin ! Lasă să-ți mai curgă tencuiala în cap vreo săptămînă și vino miercurea viitoare că aranjăm totul într-o clipă. Bine ?

— Ziua femeii a trecut, tovarășe Ceașkin !

— Ziua femeii a trecut, e adevărat, dar a început sesiunea la Academie.

— Dumneata doar nu ești academician...

— Noi, frate, eu, frate... vezi, frate... am mai multe pe cap decît un academician, îmi răspunse vag, dar cu înțeles, și mă dădu în lături cu umărul, dispărînd în coridor.

A venit și „miercurea viitoare". Dis-de-dimineață eram la biroul de reparații să dau de tovarășul Ceașkin.

Pe scară mă ciocnii cu cineva care alerga ca năuc nu se știe unde și era aproape să mă doboare. Cine era ? Ceașkin !

Îl prinsei de mînecă și mă grăbii să-i spun telegrafic de ce am venit :

— Eu sînt tencuiala ! Ai zis miercuri !

— Știu ! strigă Ceașkin. Tencuială dragă, vino săptămîna viitoare, vineri. Acum iartă-mă, dar nu-mi e capul la asta.

Și vru să fugă, dar nu-i dădui drumul.

— Și acum la ce ți-e capul, tovarășe Ceașkin ?

— În orice caz nu la tencuială! Nu citești ziarele, dragă tovarășe? Hai, vino vinerea ailaltă! Asta e... Gata!

Și își smulse brațul, auzii cum îi pîrîiră cusăturile sub braț, totuși o luă la goană în jos pe scară, sărind cîte trei trepte deodată, ca un țap de munte.

N-am mai așteptat „vinerea aialaltă". Chiar a doua zi, subsemnatul, nevastă-mea Elena Nikolaevna, o femeie nervoasă, mătușa ei Olga Filatovna, o bătrînă de șaizeci și cinci de ani, care stă la mine și-i energia în persoană, precum și fiul meu Bobka de șapte ani, după ce-am înfrînt slaba rezistență a secretarei lui Ceașkin, am pătruns în cabinetul lui.

Eram încărcați cu boccele și geamantane. Eu întocmisem amănunțit planul operațiunii, și fiecare din ostașii mei știa exact ce are de făcut.

— Olga Filatovna, comandai eu. Ocupă pervazul și aprinde primusul! Bobocika, du-te la nenea și joacă-te cu telefonul... Du-te, du-te puiule, nu-ți fie teamă. Lui nenea îi place cînd se joacă cineva cu telefonul lui! Iar tu, scumpa mea, culcă-te deocamdată aici pe canapea, îi spusei soției. Nervii te-au cam lăsat și probabil că vrei să plîngi puțin.

Bietul Ceașkin se făcuse cît un purice. Ne măsura pe rînd cu privirea și nu pricepea nimic.

Iar ostașii mei trecură la acțiune. Energica noastră mătușă scoase imediat primusul din coș, îl puse pe pervaz și începu să pompeze cu zgomot gazul.

Bobka sechestrase telefonul și forma numere de cîte zece cifre.

Nevastă-mea plîngea teatral pe canapea. Jucase cîndva pe scenă și știa să plîngă de îi se făcea leha-mite.

— Ce-i asta? începu să urle Ceașkin furios. Ce-i huliganismul ăsta?!

— Nu, ăsta nu e huliganism! îi răspunsei eu ferm. Noi nu putem trăi într-o odaie în care ne cade tencu-iala în cap. De aceea, am venit aici, unde nu ne cade nimic în cap... Bobocika, să nu rupi hîrtiile că nenea mai are nevoie de ele ca să se joace el singur! Olga Filatovna, pune chiftelele la prăjit. Nu-i nimic dacă se umple odaia de miros de ceapă, o să deschidem pe urmă oberlihtul. Sufletelule, liniștește-te. Tovarășul Ceașkin pleacă acuși, așa că ai să poți să te dezbraci și să te culci ca lumea...

Ceașkin își pierdu într-adevăr capul. Ochii îi alergau de la unul la altul.

— Și... o să stați mult aici? întrebă el cu glas răgușit.

— Treci săptămîna aialaltă, vineri! i-am retezat-o eu. Vezi doar în ce zarvă sîntem...

Și atunci, în sfîrșit, Ceașkin pricepu.

— Dă-mi cererea! se răsti el.

Îmi luă cererea și-și puse semnătura pe ea, ceea ce dură exact o jumătate de secundă.

— Du-te la Fedotov! răcni el mai departe. Al doi-lea birou pe dreapta. Muncitorii o să vă vină peste două ore. Cărați-vă acasă! Asta e! Gata!

Și, într-adevăr, peste două ore veniră muncitorii.

Reparațiile fură făcute în condiții excelente. Asta e! Gata!

Era un revelion destul de obișnuit, zgomotos, puțin cam dezorganizat, un revelion din acelea cu picnic la care fiecare aduce cîte ceva și la care constați deodată că oamenii care stau în jurul mesei nu se cunosc între ei, că farfuriile sînt catastrofal de puține, iar scaunele nu ajung.

Vreți să știți cum se întîmplă asta ? Foarte simplu ! Exact în ultimul moment constați că Petrovii au adus cu ei o nepoată și pe soțul acesteia, care nu erau prevăzuți în program („Știți, au picat chiar acum din Taganrog. Nu puteam să-i lăsăm acasă. Dar n-aveți nici o grijă, nu depășim tainul : ea n-are voie să bea, iar el n-are voie să mănînce sărat și piperat !), mai constați că împreună cu frumoasa Tatocika Barannikova — poftim, acum altă dandana ! — au venit dintr-o dată doi admiratori, nu unul, cum era planificat („Iartă-mă, scumpo, dar Nikolai Feodorovici a aflat nu știu cum că fac revelionul cu Iura și a trebuit să-l iau și pe el, altminteri ieșea o dramă !").

Se mobilizează toate taburetele din bucătărie, iar gelosul Nikolai Feodorovici e instalat pe măsuța de la televizor.

Pînă la douăsprezece jumătate toți sînt făcuți. Nimeni nu ascultă ce spune celălalt, toți vorbesc o dată și foarte tare. În odaie e cald, zgomot și plutește un fum să-l tai cu cuțitul. Nepoata din Taganrog într-adevăr nu bea de loc, dar mănîncă cît trei, iar soțul ei, ce-i drept, nu se atinge de mîncărurile picante, dar în schimb bea de stinge. Tatocika Barannikova „are explicații" mai întîi cu Nikolai Feodorovici, apoi cu Iura, după aceea din nou cu Nikolai Feodorovici și iar cu Iura. Pînă la urmă, cei doi admiratori, încheind un pact secret de neagresiune, dispar împreună, iar Tatocika Barannikova plînge în hohote la pieptul gazdei.

Cînd în cele din urmă biata Tatocika se mai liniștește, gazda, istovită, se duce în odaia de alături și se trîntește sleită pe divan, de-a dreptul pe tava cu pește în aspic, iar soțul ei, în loc s-o „mîngîie" și s-o „salveze", se lansează într-un monolog plin de indignare și mînie, susținînd că „a prevăzut toate acestea".

— N-am spus eu că revelionul trebuie sărbătorit la un local, nu în bîrlog, ca pe vremea lui tata Noe ?

Cam așa începuse revelionul și la inginerul Kocerîghin, dar cînd toți participanții se așezară în sfîrșit la masă, se constată că problema farfuriilor și scaunelor se rezolvase mai mult sau mai puțin satisfăcător.

La masă frînele conducerii fură preluate de fratele gazdei, Mitea Kocerîghin, un tînăr avocat începător, un tovarăș extrem de energic, cu un profil napoleonian.

Bătea atît de tare cu cuțitul în farfurie (spre groaza gazdei), țipa atît de imperativ la musafiri, și gesticula

atît de disperat, încît pînă la urmă izbuti să capteze atenția celor care ședeau în jurul mesei.

— Tovarăși! Prieteni! Comeseni! striga el... Un minut de atenție! O clipă de liniște! Un pic de luare-aminte!

Cînd tovarășii, prietenii și comesenii dădură în sfîrșit ascultare acestor apeluri înfocate și lăsară deoparte cuțitele și furculițele, făcînd totodată liniște, avocatul — președintele ospățului — declară:

— E momentul să trecem la rostirea *speach*-urilor de anul nou! Propun oratorilor să vorbească, ca să zic așa, în lumina profesiunii lor. E cineva contra? Nimeni? Deci propunerea s-a adoptat în unanimitate! Vă reamintesc că în timpul cît oratorii vorbesc nu este voie să mestecați cu zgomot, să faceți curte activ vecinei de la masă, să povestiți anecdote, sau să strigați „bravo" înainte ca oratorul să fi terminat. Într-un cuvînt, vă rog să nu împiedicați pe Ciceronii noștri să-și desfășoare aici strălucita lor elocvență și gîndirea lor profundă... Are cuvîntul Vasili Nikolaevici Pistoletov! Tovarăși, atenție: vorbește un reprezentant al gîndirii noastre critice.

Reprezentantul gîndirii critice — un bărbat cam șubred și chel, dar foarte vioi — se sculă și spuse cu un zîmbet amabil:

— Mă rog, eu... e... e... e... nu zic nu! Dar sînt întrucîtva... e... e... e... e... într-o situație dificilă... Totuși ridic paharul pentru ca în literatura noastră să se dezvolte tendințele bune, sănătoase, și să nu se dezvolte cele rele și nesănătoase! Cum? Ce tendințe consider eu că sînt sănătoase? Tovarășe, asta e clar pentru oricine! La această întrebare ne vor răspunde scrii-

torii înșiși prin operele lor... Vom trăi, vom citi, vom vedea ! Doar eu nu sînt numai critic, ci și... e... e... e... un cititor recunoscător... Urăm scriitorilor noștri pentru noul an să creeze cît mai multe opere cu tendințe bune, sănătoase !

Pistoletov fu aplaudat cu destulă răceală.

Al doilea vorbi metalurgistul Poliîhaev, un tip masiv, greoi, cu maxilarele late. El fu scurt :

— Vă rog să-mi iertați lipsa de elocință și de spirit, dar nu sînt Cicero și nici crainic, meseria mea e să elaborez oțel. Așa că, fără multe cuvinte, să bem pentru metalurgie, care este osatura industriei !

Se bău pentru „osatură"...

După aceea intră în arenă folcloristul Zaicikov, de la Casa de creație populară din localitate. Trăsese serios la măsea : se sculă și, clătinîndu-se ușor, aduse la cunoștința comesenilor că în loc de *speach* va istorisi o „poveste originală" pe care el, Zaicikov, a notat-o personal într-un colhoz din Vologda și care „vă va face pe toți să vă prăpădiți de rîs". Și, într-adevăr, începu să istorisească. Dar povestea era una tipărită în toate crestomațiile și unde e vorba de un urs și un țăran, care au sădit împreună cartofi, iar apoi, la împărțire, țăranul a început așa : „Ție, moș Martin, frunzele, mie, rădăcinile", și așa mai departe. Fără să-și dea seama, povestitorul transformă mai întîi pe urs în cocoș, iar la împărțeala cartofilor, pe cocoș în iepure.

Avocatul din capul mesei zise :

— Curat fabula lui Mihalkov *Zaicikov cherchelit* [1].

[1] Referire la fabula lui Mihailkov *Iepurele cherchelit*. În text — joc de cuvinte, deoarece în lb. rusă „zaicik" înseamnă iepuraș (n. r.).

Folcloristul se așează și, bosumflat, arătă cu degetul spre platoul cu friptură de gîscă, cerînd să i se mai dea o bucată din „această fantastică Phenix".

În clipa aceea Mitea Kocerîghin observă în capătul celălalt al mesei un bărbat blond, cu obraji rumeni și o mutră simpatică, pe care nu-l cunoștea. Se vedea pe figura lui că și el are ceva de spus.

— Poftim, aveți cuvîntul, îi spuse avocatul și, cu un gest amabil, îl invită să vorbească.

Blondul se ridică imediat.

— Vă rog să mă iertați, îl opri președintele ospățului. Nu vă știu numele.

— Andrei Filatîci Mudrețov, răspunse blondul, zîmbind.

— *„De unde ești, minune de copilă?"* [1] cîntă fals, luîndu-l în zeflemea, Mitea Kocerîghin. Cu alte cuvinte, cine ești de fapt, Andrei Filatîci?

— *„Sînt cel al cărui ochi strivește orice nădejde și pe care nimeni nu-l iubește!"* [2] îi răspunse, tot cîntînd dar foarte corect și cu o voce plăcută de bariton, simpaticul Andrei Filatîci.

— Nu s-ar putea mai precis?

— Mai precis, sînt responsabilul unei secții raionale a spațiului locativ, răspunse Mudrețov, oftînd comic, și profitînd de liniștea care se făcuse își începu toastul său de Anul Nou.

— Desigur, nu-i o profesie să fii responsabil la spațiul locativ, ci o funcție, spuse Andrei Filatîci, și deocamdată o funcție afurisită, ultranenorocită, pot

[1] Vers din *Rusalka* de A. S. Pușkin, în romînește de Victor Tulbure (n. r.).

[2] Vers din *Demonul* de M. I. Lermontov, în romînește de George Lesnea (n. r.).

să vă asigur ! Totuși vă rog să-mi permiteți să spun și eu cîteva cuvinte... ca să zic așa, în lumina activității locative. După cum știți, cu locuințele la noi situația este încă... destul de grea ! De aceea nu ne vine ușor de loc nici nouă, celor de la spațiul locativ. Noi sîntem țapii ispășitori. De pildă, eu mi-am pierdut toți prietenii de cînd lucrez în sectorul ăsta. Îl refuz pe unul — pe temei legal ! — într-o chestiune de schimb de locuință, și el nu-ți mai dă bună-ziua. Altuia nu-i dai repartiția, fiindcă nu i-a venit încă rîndul, și l-ai lovit cu cuțitul în inimă ! Trebuie să vă mai spun că am rămas pînă acum burlac, fiindcă în funcția mea am ajuns să nu mai cred în dragoste dezinteresată, deoarece am constatat că toate fetele, care se interesează de persoana mea, o fac numai în măsura în care pot să le fiu de folos ca să obțină un spațiu locativ sau să-și îmbunătățească condițiile locative existente. Îți faci un costum nou, și numai bucurie nu simți cînd îl îmbraci. Mergi pe stradă și auzi în spate : „Știm noi din ce venituri și-a făcut banditul haine noi". Dragi tovarăși, nici nu găsesc cuvinte ca să vă descriu grelele mele suferințe sufletești. Totuși ridic paharul pentru activitatea din sectorul locativ. Ați auzit și ați citit desigur despre mărirea planului de construcție a locuințelor. Ne apucăm de treaba asta serios. Problema va căpăta o amploare, aș zice, gigantică. În general, o să lichidăm cu lipsa de locuințe în timpul cel mai scurt. Atunci, desigur că și noi, cei care lucrăm la spațiul locativ, vom avea o viață mai ușoară. Nu este departe ziua cînd eu, responsabilul secției spațiului locativ, care astăzi, dragi tovarăși, vă țin la coadă și vă primesc numai de două ori pe săptămînă, am să

vă telefonez în fiecare zi și o să vă bat la cap: „Cînd vii odată după repartiție, tovarășe cutăriță?! Îți stă la dispoziție un apartament separat cu două camere și tot confortul, iar dumneata nu te grăbești de loc!" Așadar, ridic paharul meu pentru construcția de locuințe și pentru perspectivele luminoase, ale voastre și ale noastre.

Ca să folosim limbajul reportajelor din ziare, *speach*-ul lui Andrei Filatîci „a fost primit cu căldură de public" și a avut un succes răsunător. După ce aplauzele se potoliră, drăgălașa Șurocika Lojkina, pictoriță de țesături (un fel de Tatocika Barannikova în casa Kocerighinilor) se apropie de Mudrețov cu paharul în mînă și îi zise cu un zîmbet fermecător:

— Ați ținut un toast minunat! Dați-mi voie să ciocnesc personal cu dumneavoastră! Și să vă spun... că m-a bucurat mult că v-am cunoscut.

Andrei Filatîci se lumină la față și se înclină cam stîngaci.

— Și... dă-mi un telefon! Sau treci pe la noi. E adevărat că stau împreună cu mama într-o singură odaie de zece metri pătrați...

Responsabilul secției spațiului locativ se întunecă dintr-o dată la față:

— Am înțeles, am înțeles.

— Nu, nu, ți-am spus-o așa... fiindcă veni vorba, precizează drăgălașa Șurocika Lojkina. Voiam să-ți zic să treci... numai așa!

— A, numai așa, atunci cu plăcere!

Și ciocniră paharele. Se auzi un clinchet fin, gingaș, care lăgăduia cu adevărat perspective frumoase.

CUPRINS

Dacă vreți să vă amuzați . 5

I

Cînd medicina e neputincioasă... 15
Tic nervos 21
Convocare urgentă 28
Un exemplar 35
Sufletul copilului 42
Scrisoarea unui prieten 48
Cu capul altuia 58
O mamă plină de talente 65
Mama lui Vaska 71
Albumul Liusiei 78
Fluierarul 88
O amendă cu bucluc 95
Stenocardie 105
Mutare în casă nouă 113
Unchiul și nepotul 123
Un cîine perspicace 131

II

O frază 141
Ce să scrii, cum să scrii, unde să-ți vinzi marfa ? 146
Urechea care aude tot 156
Carnetul ei de însemnări 165

Slujbă grea 175
Un număr misterios 182
Inimă credincioasă 187
Nenorocirea vieţii mele 196
Krendeliova 201
O persoană cunoscută 209
Spiritul vremii 215
O familie cît se poate de obişnuită 222
Prohor şi Lord 228
In deşert 240
Zarvă mare 246
Numai aşa... 251

Responsabil de carte : N. Stănescu
Tehnoredactor : S. Malcaș
Corector : N. Teodosiu

Dat la cules 08.02.61. Bun de tipar 30.03.61. Tiraj 15.140 ex. Hîrtie semi velină mată de 65 gr/m². Ft. 540×840/16. Coli ed. 9,57. Coli de tipar 16,25. Ediția I. Comanda 4813. A. nr. 061. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8S—32=R.

Tiparul executat sub com. nr. 10282 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", București — R.P.R.

Lei 5,10

Lei 4,75

EDITURA PENTRU
LITERATURĂ
UNIVERSALĂ